

วารสาร

นิตสาร

NITISARN
JOURNAL

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1
(มกราคม - มิถุนายน 2568)

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

ISSN 3056-9109 (PRINT)
ISSN 3056-9060 (ONLINE)

วารสาร
นิติสาร
NITISARN JOURNAL

ขอเชิญชวนส่ง
**บทความวิจัย
บทความวิชาการ**

- ที่มีเนื้อหาด้านนิติศาสตร์ทุกแขนง
- ไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม
การตีพิมพ์จากผู้นิพนธ์บทความ
ไม่ว่ากรณีใด ๆ

ส่งบทความออนไลน์ได้ที่

ระบบส่งบทความ
ออนไลน์

ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์
ในการพิจารณาบทความ

มีค่าตอบแทน 1,500 บาท ต่อบทความ
สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ทาง E-mail

nitisarn.swu@gmail.com

ท่านสามารถอ่านวารสาร
นิติสารฉบับย้อนหลังได้ที่

วารสารนิตสาร

NITISARN JOURNAL

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Social Sciences , Srinakharinwirot University

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

วารสารนิติสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

“NITISARN Journal” Faculty of Social Science,

Srinakharinwirot University

ISSN: 3056-9109 (Print)

ISSN: 3056-9060 (Online)

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ไตรพงษ์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์พิเศษชงทอง จันทรางศุ

คณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์พิเศษจรูญ รักดิธินากุล

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ

คณะนิติศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์

คณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กองบรรณาธิการภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรรัตน์ ไสยสมบัติ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ ธรรมรัตน์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.วิศรุต สำลีอ่อน

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองจัดการ

นางสาวอินทรา อนันท์กาญจน์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวชญานุช ตันติประภาคาร

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายณัฐชนน วาทะงาม

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวสุชัญญา รอดชัยภูมิ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวหนึ่งเมษา เมืองแก้ว

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวปิยกานต์ แทนจ่อหอ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวนิรัชพร อ้วนกันยา

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายศุภกฤต รัตนวงศ์สุภา

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวโสภิตา ชุ่มตระกูล

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวอริญชัยสิริ กลิ่นบุญนาค

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวณญาดา อัดตะสาระ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวนীরัทธิธรรม วงศ์วิลาศ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาววราภรณ์ พิมพ์เสน

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายสุวรรณศิริ สุวรรณศรี

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวพันธวีรา บุญเจียง

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานวิชาการ

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.ชัชพันธ์ ลีระเติมพงษ์

ศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช

ศาสตราจารย์พิเศษ กุลพล พลวัน

ศาสตราจารย์พิเศษ อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ

ศาสตราจารย์พิเศษ อรรถพล ใหญ่สว่าง

ศาสตราจารย์พรชัย สุนทรพันธุ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษรัตน์ ศรีสว่าง

รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา วิทยอนันต์

รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

รองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร

รองศาสตราจารย์ ดร.มนินทร์ พงศาปาน

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วรรณปัญญอนันต์

รองศาสตราจารย์ ดร.วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์

รองศาสตราจารย์ ดร.อัศกร ไชยพงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ตุลญา โจน์ทั้งคำ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ

รองศาสตราจารย์ ดร.มัลลิกา พินิจจันทร์

รองศาสตราจารย์ พชรดา เอื้อวรรณกิจ

รองศาสตราจารย์ สุขสมัย สุทธิบัติ

รองศาสตราจารย์ ตรีเนตร สาระพงษ์

รองศาสตราจารย์ วนิดา แสงสารพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิรมย์ โกมลารุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักอบรมศึกษากฎหมาย

แห่งเนติบัณฑิตยสภา

สำนักงานอัยการ

สำนักอบรมศึกษากฎหมาย

แห่งเนติบัณฑิตยสภา

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาลัยนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษิต์เดช สุทธิวานิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติรญา รัตนมณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตามพงศ์ ชอบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร ชาทินกรบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัทมน คงเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ เจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัพภวิมล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์ ตีบวงษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ นวานุช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิบูลย์ วิฑูรย์ปัญญากุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ศรีสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรภัทร รัตนพาณิษฐ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัชลี เทพหัสติน ณ อยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช มณีภาค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ยา โภคสุทธิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารยา สุขสม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โกญจนาท เจริญสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณิชนันท์ คุปตานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผจกญ คงเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพชร ขวัญใจสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชวมงคลพระนคร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา

บริษัท ไอแท็กซ์ อินคอปอเรชั่น

จำกัด

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาณุศ อภิบาลเกียรติกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมลนัยน์ ชลประทีน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นันทพล พุทธพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภวัชร มาลานนท์

ดร.คมน์ทงชัย ฉายไฟโรจน์
ดร.ธนรัตน์ ทั้งทอง
ดร.พรภัทร์ ตันติกุลนันท์
ดร.วรวงศ์ อัจฉรววงศ์ชัย
ดร.สุธาทิพ ยุทธโยธิน
ดร.จตุภูมิ ภูมิบุญชู
ดร.ชัชมน อรรถภิญญ์
ดร.ภูวดล คำสนิท
ดร.สมพงษ์ สิงห์สมบัติ

ดร.นฤมล ช้างบุญมี
ดร.สุนิสา เบาเออร์
ดร.สุทธิพล ทวีชัยการ
ดร.เอกพงษ์ สารน้อย
อาจารย์กนกนัย ถาวรพานิช
อาจารย์ธนรัตน์ มังคุด

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าธนบุรี
สำนักงานศาลยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
สำนักงานอัยการสูงสุด
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สำนักงานสมพงษ์ สิงห์สมบัติ
ทนายความ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารนิตสาร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

E-mail: nitisarn.swu@gmail.com

Website: <https://ejournals.swu.ac.th/>

ผู้ออกแบบปก: นางสาวหนึ่งเมษา เมืองแก้ว และนางสาวอริญชัยศิริ กลิ่นบุญนาค

พิมพ์ที่: โรงพิมพ์เดือนตุลา

โทร. 08-6341-0155

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิต คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต รวมถึงผู้สนใจทั่วไปได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ
2. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านนิติศาสตร์หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทางนิติศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจและมีคุณค่าทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ ในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ
3. เพื่อสร้างสรรค์ พัฒนา และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ และวิทยาการวิจัยใหม่ ทางด้านนิติศาสตร์
4. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้า การอ้างอิง ตลอดจนแนวทางการพัฒนาของกฎหมาย

กำหนดการตีพิมพ์

วารสารนิติสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีกำหนดการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ราย 6 เดือน ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ถึง มิถุนายน
- ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม ถึง ธันวาคม

ประเภทของผลงานทางวิชาการที่รับตีพิมพ์

วารสารนิติสาร จะพิจารณารับตีพิมพ์ผลงานที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บทความวิชาการ
2. บทความวิจัย

ลักษณะการประเมินบทความ

บทความวิชาการและบทความวิจัยทุกเรื่องจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน ที่กองบรรณาธิการคัดเลือกและพิจารณาเห็นว่า เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาของเนื้อหาที่นำเสนอในบทความ

และการประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินลับทั้งสองทาง (Double-Blinded Peer Review)

การเผยแพร่วารสาร

วารสารนิตินิตสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำการเผยแพร่บทความในรูปแบบรูปเล่มและออนไลน์

แหล่งสนับสนุนการจัดทำวารสาร

วารสารนิตินิตสาร ได้รับการสนับสนุนการตีพิมพ์จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เนื้อหาข้อความในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์

กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

จริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Author Ethical Responsibilities)

1. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความที่ส่งให้วารสารพิจารณาตีพิมพ์เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน ตลอดจนไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
4. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่นอย่างเหมาะสม หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตนเอง เช่น ภาพ ตาราง เป็นต้น
5. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความดำเนินการจัดรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (Template) ของวารสาร
6. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิงทั้งในของรูปแบบและเนื้อหาทั้งในส่วนของการอ้างอิงในบทความและเอกสารอ้างอิง
7. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความปรากฏชื่อผู้ร่วมทำบทความทุกคน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการบทความจริง
8. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจะต้องระบุในบทความและแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบ
9. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

10. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความนั้น หากเป็น การศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาวะของคน ขอให้แนบ หนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือ สัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจาก กองบรรณาธิการวารสาร ถือเป็นที่สุด

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Editor Roles and Responsibility)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความที่ขอพิจารณาตีพิมพ์ ในวารสารที่รับผิดชอบ และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
2. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัย ที่ถูกต้องและให้ผลที่น่าเชื่อถือ
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่ บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณา
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และจะต้องระงับการประเมินและติดต่อผู้เขียน เพื่อปฏิเสธการตีพิมพ์เมื่อตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
6. บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม จากผู้เขียน เมื่อตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูลซึ่งสมควรถูกถอดถอน แม้ว่าผู้เขียนจะปฏิเสธ ถอนบทความตนเองก็ตาม

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Reviewer Roles and Responsibilities)

1. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องตั้งแต่ช่วงระยะเวลาที่ตอบรับประเมินบทความดังกล่าว จนถึงช่วงเวลาที่บทความชิ้นนั้นได้ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว
2. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน ผู้ประเมินบทความ หากไม่แน่ใจจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความ
3. ผู้ประเมินบทความควรพิจารณาตอบรับประเมินบทความเฉพาะสาขาวิชา ที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และหากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

บรรณาธิการแถลง

วารสารนิติสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดให้นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไป ได้ส่งผลงานทางวิชาการเพื่อพิจารณาตีพิมพ์และเผยแพร่ โดยมีกำหนดการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ราย 6 เดือน ประเภทของผลงานวิชาการที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิชาการ และบทความวิจัยทางด้านนิติศาสตร์

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความสนใจในการตีพิมพ์และเผยแพร่ ผลงานทางวิชาการกับวารสารของเรา และยินดีเป็นอย่างยิ่งที่บทความในวารสารจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุกท่าน

วารสารนิติสาร ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 นี้ ประกอบไปด้วยบทความวิชาการ เรื่อง การชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญาก่อสร้างในประเทศไทย, ประเด็น และการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า, การใช้ มาตรการทางจริยธรรมควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกา และ บทความวิจัย เรื่อง แนวคิดและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลา ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย, ปัญหาในการดำเนินคดีจราจรชั้น พนักงานสอบสวน กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย

อีกทั้งยังมีคอลัมน์พิเศษที่แสดงผลงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต นิติศาสตรมหาบัณฑิต และนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่จัดทำขึ้นในปีนี้

กองบรรณาธิการวารสารนิติสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็น ประโยชน์แก่ผู้อ่านทุกท่าน ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ทั้งนี้ กองบรรณาธิการวารสารนิติสารจะมุ่งมั่นพัฒนาวารสารนิติสารเพื่อให้มีคุณภาพ มากยิ่งขึ้นต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ไตรพงษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ	หน้า
การซื้อขายข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญาก่อสร้างในประเทศไทย โชคชัย เนตรงามสว่าง มณฑล อรรถกมลกุล	1
ประเด็นและการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุด บกพร่องของสินค้า วรากร ถิ่นวงศ์แพง	29
การใช้มาตรการทางจริยธรรมควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ สหรัฐอเมริกา พงษ์ศักดิ์ มงคลรัตน์	51
บทความวิจัย	
แนวคิดและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย เบญญาดา พรหมวงศ์ วิวรรธน์ ดำรงกุลนันท์	71
ปัญหาในการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวน กรณีผู้ต้องหาเป็น บุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ทัตชัย ทรัพย์สีบวงศ์ ปณณวิช ทัพภะวิมล	115
หลักเกณฑ์การพิจารณาบทความ	151
SWU LAW UPDATE	155

การชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระเงิน
ตามสัญญาก่อสร้างในประเทศไทย
Adjudication of Construction Contracts
Payments Disputes in Thailand

โชคชัย เนตรงามสว่าง¹

มณฑล อรรถพลยุคล²

Receive 1 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 15 June 2025

บทคัดย่อ

การชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างให้ตรงเวลาเป็นหัวใจของโครงการก่อสร้าง ปัจจุบันปัญหาการไม่ชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างหรือการชำระล่าช้า เป็นเพียงเรื่องของการผิดสัญญาธรรมดาเท่านั้น ซึ่งจะต้องดำเนินการบังคับโดยวิธีการทางศาลหรืออนุญาโตตุลาการที่ใช้ระยะเวลายาวนาน พฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาเช่นนี้ กลายมาเป็นบรรทัดฐานใหม่ของวงการก่อสร้างและสร้างผลเสีย

¹ Chokchai Netngamsawang

นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยคิวชู และอัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการอัยการ
สำนักงานอัยการสูงสุด

LL.M. Student, Kyushu University, and Prosecutor attached to the Office of the Attorney, General
Department of Public Prosecutor Commission, Office of the Attorney General.

² Monthol Uttabolyukol

ผู้ช่วยเลขานุการอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด และที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร

Assistant Secretary to the Attorney General, Office of the Attorney General, and Qualified Advisor
Attached to the Committee, The Prevention and Suppression of Corruption and Misconduct
Commission, House of Representatives.

E-mail: Chokchai.ne@mail.com

ต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก หลายประเทศแก้ปัญหาโดยนำกฎหมายเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างมาใช้โดยเฉพาะ ซึ่งมีสาระสำคัญ เช่น การชำระเงินตามความก้าวหน้าของงาน (Progress Payment) การห้ามเงื่อนไขการชำระเงินที่ขึ้นอยู่กับชำระเงินอื่น (Pay when Paid) และกระบวนการชี้ขาดข้อพิพาท (Adjudication) ซึ่งสถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) ได้มีการยกย่องพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... เสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามลำดับขั้นตอน แต่ร่างกฎหมายดังกล่าวยังไม่ได้ถูกเสนอต่อไปด้วยเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องทบทวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวให้รอบคอบ ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในปัจจุบันยังจำเป็นต้องมีการแก้ไขต่อไป จากการศึกษาพบว่า UNCITRAL ได้มีการพิจารณาเรื่องการชี้ขาดข้อพิพาท ในร่างข้อบัญญัติต้นแบบของการระงับข้อพิพาทโดยฉุเฉินแบบพิเศษ (Draft UNCITRAL Model Clauses on Specialized Express Dispute Resolution (SPEDR)) ซึ่งมีประเด็นที่สอดคล้องกับร่างกฎหมายดังกล่าว บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการนำกระบวนการ Adjudication มาใช้ในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญาก่อสร้าง โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการชี้ขาดข้อพิพาท เช่น การกำหนดเรื่องอนุญาโตตุลาการแบบเร่งด่วน และกฎหมายที่จะใช้กำหนดเรื่องการชี้ขาด การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... ตามความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการเสนอกฎหมายโดยตรงโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

คำสำคัญ : การชี้ขาดข้อพิพาท, ข้อพิพาทด้านการก่อสร้าง, การชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง

Abstract

On-time payment of construction contracts is the heart of construction projects. Currently, the issue of non-payment of construction contracts or late payment is a typical breach of contract that requires enforcement through court or arbitration, which takes a long time. This non-compliance with the agreement has become a new norm in the construction industry and has significantly impacted the economy and society. Many countries have solved the problem by introducing specific laws on construction contract payments, including progress payments, the prohibition of the Pay when Paid conditions, and the dispute resolution process by adjudication. The Thailand Arbitration Center (THAC) drafted the Act on Settlement of Disputes Relating to Payments under Construction Contracts B.E. ... and submitted it to the relevant agency per the procedures. However, the draft law has not yet been proposed further due to the reasons and the need to review the draft law carefully. Therefore, the current problems still need to be resolved. The study found that UNCITRAL considered the adjudication method in the Draft UNCITRAL Model Clauses on Specialized Express Dispute Resolution (SPEDR) consistent with the draft law. This article aims to study the application of the Adjudication in resolving payment disputes under construction contracts. The author has recommendations for Thailand to study further the adjudication process, such as the provision of expedited arbitration and the proposed law for the adjudication process, further study on the draft of the Act on Settlement of Disputes Relating to Payments under Construction Contracts B.E.... as

suggested by the relevant agency, or direct legislation proposed by stakeholders.

Keywords : Adjudication, Construction Disputes, Construction Payment

1. บทนำ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างในประเทศไทย โดยเฉพาะการนำกระบวนการ “การชี้ขาดข้อพิพาท” มาใช้ในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการชำระเงินที่ล่าช้า หรือการไม่ชำระเงินตามสัญญา ที่มาของการเขียนบทความนี้เกิดจากการศึกษาถึงปัญหาการไม่ชำระเงินหรือการชำระเงินล่าช้าในโครงการก่อสร้าง ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก ด้วยเหตุนี้หลายประเทศจึงได้มีการจัดทำกฎหมายเฉพาะเพื่อจัดการปัญหานี้ เช่น กฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้างของสิงคโปร์และมาเลเซีย ที่มีการนำกระบวนการชี้ขาดข้อพิพาท (Adjudication) มาใช้ กระบวนการ Adjudication เป็นรูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยผู้ชี้ขาดซึ่งมีลักษณะเฉพาะ (Sui Generis) และไม่ใช่วิธีการหนึ่งของการอนุญาโตตุลาการหรือ การตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญในความหมายโดยทั่วไป³ การระงับข้อพิพาทโดย Adjudication เป็นวิธีการที่รวดเร็วและเป็นที่แพร่หลายในวงการก่อสร้าง⁴ ซึ่งการระงับข้อพิพาทดังกล่าวเป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ในประเทศไทยได้ โดยบทความนี้จะนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินในงานก่อสร้างในประเทศไทย รวมถึงวิธีการที่ปัจจุบันใช้ในการระงับข้อพิพาทและข้อจำกัดของกระบวนการเหล่านี้ ในทางปฏิบัติ

ข้อโต้แย้งที่นำเสนอในบทความนี้คือการที่กระบวนการ Adjudication ในปัจจุบันในประเทศไทยแม้อาจเกิดขึ้นโดยข้อสัญญา แต่กระบวนการยังไม่ได้ถูกรองรับโดยกฎหมายหรือแม้กระทั่งถูกบังคับให้ต้องมีการระงับข้อพิพาทเช่นนี้สำหรับงานก่อสร้างโดยกฎหมายดังเช่นในหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งการพัฒนากระบวนการ Adjudication ให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพและรวดเร็วเพียงพอในการจัดการกับปัญหาการชำระเงินในงานก่อสร้างจะช่วยลดปัญหาในการชำระเงินค่าจ้างก่อสร้างได้

³ Darryl Royce, *Adjudication in Construction Law*, 2nd edn, (Routledge 2020), p. 3.

⁴ Cyril Chern, *The Law of Construction Disputes*, 4th edn, (Oxford University Press 2025), p. 18.

โดยกระบวนการระงับข้อพิพาทที่ใช้ในปัจจุบันเช่น การฟ้องร้องในศาลหรือ อนุญาโตตุลาการต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูง จึงทำให้การแก้ปัญหาเหล่านี้โดย กระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่เป็นเรื่องที่ล่าช้าและมีผลกระทบต่อโครงการก่อสร้าง อย่างมาก

บทความนี้จะมีการศึกษาและเปรียบเทียบกฎหมายการระงับข้อพิพาทของ ประเทศต่าง ๆ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาท อันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างในประเทศไทย โดยเสนอแนวทางใน การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของไทยให้สามารถจัดการกับปัญหาการชำระเงินใน งานก่อสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว รวมถึงการศึกษาแนวทางการใช้ กระบวนการชี้ขาดข้อพิพาทในรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวทางสากล

ภาพรวมของบทความนี้จะครอบคลุมการวิเคราะห์ปัญหาการชำระเงินใน งานก่อสร้าง การศึกษากฎหมายในต่างประเทศที่ใช้กระบวนการ Adjudication และ การเสนอแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาทในประเทศไทยเพื่อให้มี ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ปัญหาการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างและความพยายามของ สถาบันอนุญาโตตุลาการ (Thailand Arbitration Center: THAC)

สถานะทางการเงินของโครงการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โครงการก่อสร้าง ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างให้ตรงเวลาจึงเป็นหัวใจ ของโครงการก่อสร้าง เพราะจะช่วยให้ทุกภาคส่วนมีกระแสเงินสดและสภาพคล่องทาง การเงิน (Cash Flow) อย่างเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการดำเนินธุรกิจให้ไม่ติดขัดและ ทำให้งานโครงการประสบความสำเร็จ กระแสเงินสดและสภาพคล่องทางการเงินจึงถือ เป็นเส้นเลือดชีวิต (Life Blood) ของโครงการก่อสร้าง⁵ การชำระเงินตามสัญญางาน ก่อสร้างนั้นไม่ได้มีแต่เฉพาะสัญญาจ้างก่อสร้างของผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างหลักเท่านั้น

⁵ Lukas Klee, International Construction Contract Law, 1st edn, (JohnWiley & Sons, Ltd. 2015), p. 114.

แต่มีความหมายไปถึงสัญญาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง เช่น สัญญาจ้างที่ปรึกษา สัญญาซื้อขายวัสดุ หรือสัญญาจ้างช่วง การไม่ชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างหรือ การชำระล่าช้าเป็นปัญหาที่กระทบไปทั่วทั้งโซ่ของโครงการก่อสร้าง ซึ่งพฤติกรรมของผู้มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินเช่นนี้กลายมาเป็นบรรทัดฐานใหม่ของวงการก่อสร้าง และส่งผลกระทบต่อยิ่งขึ้นกับปัญหาการขาดแคลนเครดิตของผู้รับจ้าง การทำให้งานก่อสร้างล่าช้า และผู้รับจ้างบางรายต้องเลิกกิจการอันสร้างผลเสียต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก⁶ โดยสามารถพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 การไม่ชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างหรือการชำระล่าช้า ไม่ว่าจะเพราะเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ผู้ได้ประโยชน์ก็คือผู้ที่มีหน้าที่ต้องชำระนั่นเอง แม้โดยปกติความสัมพันธ์ของผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้างจะเป็นไปตามสัญญา และเงินทุนของโครงการมีไว้สำหรับจ่ายเงินที่ค้างชำระและรวมไปถึงการเรียกร้องดอกเบี้ยและค่าเสียหายกรณีที่มีการฟ้องร้องก็ตาม⁷ แต่ปัญหาเช่นนี้เป็นปัญหาของการที่ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงคือผู้ที่ต้องจ่ายเงินเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะจ่ายหรือไม่จ่ายเงินทั้ง ๆ ที่ผู้นั้นได้รับสินค้าหรือบริการไปแล้ว ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้รับจ้างเสียเปรียบจากการที่ผู้ว่าจ้างอ้างสาเหตุต่าง ๆ ในการไม่ชำระเงินหรือชำระเงินล่าช้า ซึ่งโดยเฉพาะเหตุที่พบในภายหลังว่าไม่มีมูล ไม่อาจจะอ้างได้ หรือไม่เกี่ยวข้องกันกับสัญญา เป็นต้น โดยในภาวะที่ต้นทุนทางการเงินที่ผู้รับจ้างแบกรับ เช่น อัตราดอกเบี้ย หรือค่าธรรมเนียมต่าง ๆ มีอัตราที่สูง แต่ในทางกลับกันอัตราดอกเบี้ยจากการกระทำผิดสัญญาในอัตราร้อยละห้า⁸ หรือการชดเชยความเสียหายตามกฎหมาย⁹ ไม่ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะมีการจ่ายเงินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ แม้ว่าตามปกติผู้ว่าจ้างต้องใช้สินจ้างทันทีที่รับมอบงาน¹⁰ อย่างไรก็ตาม

⁶ สมาคมช่างเหมาไฟฟ้าและเครื่องกลไทย (TEMCA), บทความกฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง: กฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง (Security Of Payment-SOP) “งานเสร็จต้องจ่ายก่อนได้แย่งทีหลัง”, (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

⁷ Shi ZB, The Relationship Between Interest and Liquidated Damages in Construction Contracts, Asian Social Science, Vol. 19 No. 4 (2023), pp. 70-76.

⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 วรรคหนึ่ง และมาตรา 224 วรรคหนึ่ง.

⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 215 และมาตรา 222.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 602 วรรคแรก.

ผู้รับจ้างต้องลงทุนทำงานไปก่อน ไม่ว่าลงทุนค่าแรงคนงานและค่าวัสดุอุปกรณ์ และต้องให้หลักประกันการทำงานแก่ผู้ว่าจ้าง ซึ่งเมื่อเริ่มทำงานไปแล้วย่อมอยู่ในสถานการณ์ที่ผู้รับจ้างต้องทำงานให้เสร็จตามสัญญาโดยเป็นภาระความรับผิดชอบของผู้รับจ้างในขณะที่ผู้ว่าจ้างไม่ได้มีหลักประกันว่าจะชำระเงินให้แก่ผู้รับจ้าง ซึ่งเป็นปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจต่อรอง โดยเฉพาะกรณีการขอเบิกเงินงวดสุดท้าย ผู้รับจ้างอาจต้องยอมเสียเปรียบให้ได้รับเงินแลกกับการลดราคาการทำงานเพิ่มเติมต่ำกว่าทุน หรือทำให้ฟรี หรือแลกกับการถูกปรับงานล่าช้าทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นความผิดของผู้รับเหมาและได้ขอสงวนสิทธิขยายเวลาไว้แล้ว ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ส่วนที่เป็นกำไรและมีทุนไปทำงานต่อในโครงการอื่นเพื่อรักษาทีมงานต่อไป¹¹ นอกจากนี้ การไม่มีการบังคับให้มีการจ่ายค่าก่อสร้างตามกำหนดเวลาดังกล่าว เปิดโอกาสให้ผู้ว่าจ้างบางรายห่วงเหนียวหรือไม่มีการชำระเงินเพื่อลดการใช้กระแสเงินสดของตน โดยพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะรุนแรงยิ่งขึ้นถ้าเป็นผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างหลักจากต่างประเทศที่เข้ามาขยายตลาดงานก่อสร้างในไทยโดยไม่ต้องนำเงินลงทุนมามาก แต่ใช้เงินหมุนเวียนจากการห่วงเหนียวหรือการไม่จ่ายค่าจ้างเพื่อรอการรับเงินงวดใหม่จากผู้ว่าจ้างในการทำงานมาจ่าย¹²

2.2 สัญญาที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง โดยเฉพาะสัญญาจ้างทำของยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่กำหนดวิธีการยุติข้อพิพาท เช่น วิธีการ Adjudication ที่สามารถดำเนินกระบวนการชี้ขาดข้อพิพาทได้ทันทีเพื่อให้สามารถคุ้มครองสิทธิได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเหตุการณ์ การใช้วิธีการ Adjudication ในประเทศไทยในปัจจุบันอาจเกิดขึ้นได้โดยข้อสัญญา แต่ไม่ได้บังคับโดยกฎหมาย ดังนั้น เมื่อพิจารณาโดยข้อกฎหมายแล้วปัญหาการไม่จ่ายเงินเช่นนี้เป็นเพียงปัญหาของการผิดสัญญาและสามารถบังคับได้ด้วยการดำเนินคดีเท่านั้น การบังคับให้ผู้ว่าจ้างปฏิบัติตามสัญญาหรือกฎหมายเป็นภาระของผู้รับจ้างหรือเจ้านั้นในการฟ้องร้องเพื่อให้ได้รับการชำระเงินตาม

¹¹ สมาคมช่างเหมาไฟฟ้าและเครื่องกลไทย (TEMCA), บทความกฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง: กฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง (Security Of Payment-SOP) “งานเสร็จต้องจ่ายก่อนได้แย่งทีหลัง.”

¹² เรื่องเดียวกัน.

สัญญาแต่ละงวดนั้นไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติและไม่เกิดแรงจูงใจที่จะมีการจ่ายเงินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการหรือศาล โดยทั่วไปจะต้องรอนจนสิ้นสุดสัญญา หรือไม่สามารถทำงานจ้างต่อไปได้ ทำให้ไม่สามารถให้ความคุ้มครองสิทธิและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาที่ทำงานก่อสร้าง ซึ่งการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการหรือในศาลที่ล่าช้าเช่นนี้ไม่เหมาะกับการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระเงินโครงการก่อสร้าง¹³ เนื่องจากต้องใช้เวลานานและมีค่าใช้จ่ายสูง นอกจากนั้น การอนุญาโตตุลาการอาศัยความยินยอมของคู่กรณีในการตกลงวิธีการระงับข้อพิพาท และการบังคับคดีตามคำชี้ขาดของการอนุญาโตตุลาการยังมีขั้นตอนที่ยุ่งยากในการดำเนินการบังคับผ่านทางศาล¹⁴

แม้สถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ¹⁵ ซึ่งได้ให้บริการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามสัญญางานก่อสร้างโดยกระบวนการระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการมาอย่างยาวนาน แต่การดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยวิธีระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการในวงการก่อสร้างในทางปฏิบัติกลับยังไม่สามารถแก้ไขปัญญการจ่ายค่าจ้างล่าช้าหรือการไม่จ่ายค่าจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเหตุผลหลายประการดังที่กล่าวมา THAC จึงได้มีการยกย่องพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีกฎหมายเฉพาะในการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง เพื่อให้สามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็ว ทำให้โครงการก่อสร้างไม่หยุดชะงักลงเพราะขาดเงินทุนหมุนเวียน

¹³ สุธี ดันตวิณชานนท์, สิทธิการรับชำระเงิน และการยุติข้อพิพาทด้วยการชี้ขาด ตามสัญญาจ้างก่อสร้าง, วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์, Vol. 11 No. 1 (2561): มกราคม - มีนาคม 2561, หน้า 114, น.117-118.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, น.117-118.

¹⁵ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 มาตรา 7

และได้นำสร้างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันเป็นกฎหมายเฉพาะ¹⁶

อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังกล่าวนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาแล้วเห็นว่า สัญญางานก่อสร้างถือเป็นสัญญาจ้างทำของ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 7 จ้างทำของ กรณีจึงมีกฎหมายที่บังคับใช้กับสัญญาในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้ว อีกทั้งหากคู่กรณีประสงค์จะใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก เพื่อให้กระบวนการระงับข้อพิพาทเป็นไปด้วยความรวดเร็ว คู่กรณีอาจตกลงให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการภายใต้พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 หรือดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จึงเห็นได้ว่า ปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่สามารถนำมาปรับใช้กับข้อพิพาทในลักษณะดังกล่าวได้ กรณีนี้จึงอาจจำเป็นต้องพิจารณาทบทวนเหตุผลความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวให้รอบคอบอีกครั้ง นอกจากนั้น ตามรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังขาดรายละเอียดในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ อาทิ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อมูลสถิติจำนวนข้อพิพาทในเรื่องดังกล่าว ตลอดจนยังไม่มีผลการศึกษาที่ชัดเจนที่จะสนับสนุนการตราพระราชบัญญัติว่าเหมาะสมที่จะตราเป็นกฎหมายหรือไม่เพียงใด¹⁷ ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบันปัญหาการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างจึงยังไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด

¹⁶ หนังสือสถาบันอนุญาโตตุลาการ ที่ THAC0382/2566 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2566 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ...

¹⁷ หนังสือกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 24 มกราคม 2567 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ...

3. กฎหมายการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างในต่างประเทศ

ปัญหาการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างนี้ไม่ได้มีอยู่แต่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น จากการศึกษาพบว่าในหลาย ๆ ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจที่ดี มีการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมก่อสร้างก็มีปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน ซึ่งในหลายประเทศได้ใช้กฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น Building and Construction Industry Security of Payment Act (SOP Act) ของสิงคโปร์, Building and Construction Industry (Security of Payment) Act 2021 (WA) (SOPA) ของรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ประเทศออสเตรเลีย, Construction Industry Payment and Adjudication, Act 2012 (CIPAA) ของมาเลเซีย, Housing Grants, Construction and Regeneration Act 1996 (the UK 1996 Act)) ในอังกฤษ หรือ Construction Contracts Act 2002 (the NZ 2002 Act) ของนิวซีแลนด์ ซึ่งกฎหมายของทุกประเทศมีหลักการร่วมกันคือให้มีกระบวนการรับประกันการชำระเงิน (Security of Payment) ที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง เพื่อช่วยให้ผู้รับจ้างงานก่อสร้างมีกระแสเงินสดและสภาพคล่องทางการเงินในการดำเนินธุรกิจตลอดระยะเวลางานก่อสร้าง¹⁸ โดยกำหนดให้ผู้รับจ้างมีสิทธิตามกฎหมายในการเรียกร้องเพื่อให้มีการชำระเงินค่าจ้างก่อสร้างผ่านกระบวนการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระเงินที่รวดเร็ว¹⁹ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวเป็นไปตามหลักการ

¹⁸ Peter Clayton, International Security of Payment Legislation for the Construction Industry: Evolution, Revolution and the Search for an Optimum Model, Arbitration: The International Journal of Arbitration, Mediation and Dispute Management, Volume 90, Issue 2 (2024), 288 – 321.

¹⁹ เช่น วัตถุประสงค์ที่เขียนในกฎหมายของสิงคโปร์ Building and Construction Industry Security of Payment Act “An Act to facilitate payments for construction work done or for related goods or services supplied in the building and construction industry, and for matters connected therewith.” และกฎหมายของมาเลเซีย Construction Industry Payment and Adjudication Act 2012 “An Act to

พื้นฐานสำคัญประการหนึ่งที่เรียกว่า งานเสร็จต้องจ่ายก่อน โต้แย้งทีหลัง (Pay Now, Argue Later Basis)²⁰ โดยมีสาระสำคัญของกฎหมาย เช่น สิทธิได้รับชำระค่าจ้างตามความก้าวหน้าของงาน (Progress Payment), การห้ามเงื่อนไขการชำระเงินที่ขึ้นอยู่กับชำระหนี้เงินอื่น (Pay when Paid) และกระบวนการ Adjudication ซึ่ง THAC เองก็ได้ใช้ต้นแบบ แนวคิดและหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญา งานก่อสร้างของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้มาร่างขึ้นเป็นร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... เพื่อนำเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยในส่วนนี้ผู้เขียนจะนำเสนอถึงเนื้อหาและหลักการสำคัญบางประการของกฎหมายเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้างของสิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบที่ THAC นำมาใช้ยกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ...

3.1 กฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง (Building and Construction Industry Security of Payment Act (SOP Act)) ของสิงคโปร์

สิงคโปร์ได้มีกฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้างใช้และพัฒนามานานเกินกว่า 10 ปี ตั้งแต่ฉบับแรกในปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) และมีการแก้ไขหลายครั้งจนกระทั่งฉบับล่าสุดในปี ค.ศ. 2019 (พ.ศ. 2562) กฎหมายของสิงคโปร์ใช้กับสัญญาเกี่ยวกับงานก่อสร้างซึ่งทำเป็นหนังสือไม่ว่าสัญญานั้นจะกำหนดให้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายสิงคโปร์หรือไม่²¹ และผูกพันภาครัฐด้วย²² โดยสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่สัญญาที่เกี่ยวกับงานก่อสร้าง (Construction Work)

facilitate regular and timely payment, to provide a mechanism for speedy dispute resolution through adjudication, to provide remedies for the recovery of payment in the construction industry and to provide for connected and incidental matters.”

²⁰ Robert Fenwick Elliott, “Any News from Western Australia on Queen of Hearts?”, Retrieved March 5, 2025. from <https://feconslaw.com/category/dispute-management/>.

²¹ Building and Construction Industry Security of Payment Act 2004, 4. Application of Act.

²² *Ibid*, 35. Act to bind Government.

วัสดุ (Goods) และบริการ (Services)²³ อย่างไรก็ตาม กฎหมายสิงคโปร์ฉบับนี้มีข้อยกเว้นไม่ใช้บังคับกับสัญญางานก่อสร้าง เช่น ทรัพย์สินที่พำนักอาศัย (Residential property), สัญญางานก่อสร้างที่ลูกจ้าง (Employee) ทำให้นายจ้าง (Employer), สัญญางานก่อสร้างที่ทำนอกสิงคโปร์²⁴

กฎหมายของสิงคโปร์กำหนดให้ผู้รับจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างตามความก้าวหน้าของงาน (Progress Payments) มีกำหนดเวลาชำระเงินที่แน่นอนนับจากวันยื่นใบกำกับภาษี (Tax Invoice) มีวิธีการคำนวณค่างานที่ทำได้ (Work Carried Out) อย่างละเอียด²⁵ นอกจากนั้น เงื่อนไขการชำระเงินที่ขึ้นอยู่กับชำระเงินอื่น (Pay when Paid หรือ Back to Back Payment) ไม่มีผลบังคับ²⁶ สำหรับการเสนอข้อพิพาทต่อผู้ชี้ขาดนั้น ต้องเสนอข้อพิพาทต่อสถาบันผู้ชี้ขาด (Authorised Nominating Body) และสถาบันผู้ชี้ขาดเป็นผู้บริหารจัดการข้อพิพาท เช่น การส่งสำเนาข้อเสนอข้อพิพาท การส่งสำเนานั่งสื่อชี้แจง หรือการแต่งตั้งผู้ชี้ขาด²⁷ โดยผู้ชี้ขาดดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ก็ได้ตามที่เห็นสมควร แต่ต้องวางตัวเป็นกลาง (Impartial) เป็นอิสระ (Independence) และใช้หลักแห่งความเป็นธรรม (Principles of Natural Justice)²⁸ มีการกำหนดกระบวนการพิจารณาที่รวดเร็ว โดยมีระยะเวลาในการทำคำชี้ขาด ภายใน 7 วัน หรือ 14 วัน นับจากวันเริ่มพิจารณา²⁹

เมื่อมีคำชี้ขาดแล้ว คำชี้ขาดมีผลผูกพันคู่พิพาท เว้นแต่ศาลปฏิเสธการบังคับตามคำชี้ขาด หรือศาล หรือคณะกรรมการ (Tribunal) ชี้ขาดเป็นอย่างอื่น หรือคู่พิพาททำสัญญา (Agreement) ระงับข้อพิพาทกัน³⁰ โดยผลของคำชี้ขาดต้องจ่ายเงินภายใน

²³ *Ibid*, 3. Definitions of “construction work”, “goods” and “services.”

²⁴ *Ibid*, 4. Application of Act.

²⁵ *Ibid*, PART 2 RIGHTS TO PROGRESS PAYMENTS 5. Entitlement to progress payments, 6. Amount of progress payment and 7. Valuation of construction work, goods and services.

²⁶ *Ibid*, 9. Effect of “pay when paid provisions.”

²⁷ *Ibid*, PART 4 ADJUDICATION OF PAYMENT CLAIM DISPUTES.

²⁸ *Ibid*, 16. Commencement of adjudication and adjudication procedures.

²⁹ *Ibid*, 17. Determination of adjudicator.

³⁰ *Ibid*, 21. Effect of adjudication determinations and adjudication review determinations.

7 วัน หรือภายในเวลาที่ผู้ชี้ขาดกำหนด³¹ ถ้าไม่จ่ายเงินภายในเวลาที่กำหนด ผู้เรียกร้องอาจ (1) ใช้สิทธิยึดหน่วงในทรัพย์สินที่ยังไม่ได้นำไปทำการก่อสร้างและที่ยังไม่ได้ชำระเงินและ/หรือ (2) หยุดงาน (Suspend) หรือ (3) ขอให้ผู้มีหน้าที่จ่ายเงินเหนือขึ้นไป (Principal) ชำระเงินให้แทน ส่วนการบังคับตามคำชี้ขาดต้องยื่นคำร้องต่อศาลขอให้บังคับตามคำชี้ขาด โดยคำสั่งของศาลที่ให้บังคับตามคำชี้ขาดถือเสมือนเป็นคำพิพากษาของศาล³² โดยคู่พิพาทที่จะขอให้มีการทบทวนคำชี้ขาดต้องวางหลักประกันเท่ากับจำนวนเงินตามคำชี้ขาดด้วย³³

กระบวนการชี้ขาดไม่ตัดสิทธิคู่พิพาทในกรณีที่สัญญาให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลหรือการระงับข้อพิพาทอย่างอื่น แม้ข้อพิพาทจะอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลหรือการระงับข้อพิพาทอย่างอื่น ก็สามารถยื่นข้อพิพาทให้ผู้ชี้ขาดทำการชี้ขาดได้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างอื่น ในระหว่างกระบวนการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทไม่ทำให้กระบวนการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทต้องหยุดลง แต่กระบวนการชี้ขาดข้อพิพาทจะต้องหยุดลง เมื่อกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นมีคำพิพากษาหรือชี้ขาดแล้ว³⁴

3.2 กฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินและการชี้ขาดในอุตสาหกรรมก่อสร้าง (Construction Industry Payment and Adjudication Act 2012 (CIPAA)) ของมาเลเซีย

กฎหมายของมาเลเซียใช้กับสัญญาที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างทุกอย่างที่ทำเป็นหนังสือ โดยงานก่อสร้างทั้งหมดหรือแต่บางส่วนอยู่ในมาเลเซีย รวมสัญญาก่อสร้างของรัฐด้วย³⁵ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ไม่ใช่บังคับกับสัญญาก่อสร้างที่มีบุคคลธรรมดาเป็นผู้ว่าจ้าง ก่อสร้างอาคารสูงไม่เกิน 4 ชั้นเพื่อยู่อาศัยเอง³⁶

³¹ *Ibid*, 22. Payment of adjudicated amount.

³² *Ibid*, PART 5 MEASURES TO ENFORCE PAYMENT OF ADJUDICATED AMOUNT.

³³ *Ibid*, 18. Adjudication review applications.

³⁴ *Ibid*, 34. Effect on other proceedings.

³⁵ Construction Industry Payment and Adjudication Act 2012, Section 2. Application.

³⁶ *Ibid*, Section 3. Non-application.

กฎหมายมาเลเซียมีการกำหนดการดำเนินการก่อนกระบวนการชี้ขาด³⁷ และมีการดำเนินการกระบวนการชี้ขาดที่รวดเร็ว โดยภายใน 10 วันนับจากวันที่ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือแจ้งว่าจะเสนอข้อพิพาทต่อผู้ชี้ขาด คู่พิพาทต้องร่วมกันแต่งตั้งผู้ชี้ขาดถ้าร่วมกันแต่งตั้งไม่ได้ ให้สถาบันอนุญาโตตุลาการของมาเลเซียเป็นผู้แต่งตั้งให้³⁸ ส่วนกระบวนการพิจารณานั้นให้ผู้ชี้ขาดมีอำนาจดำเนินการพิจารณาตามที่เห็นสมควร โดยผู้ชี้ขาดต้องชี้ขาดให้แล้วเสร็จภายใน 45 วันทำงานนับจากวันที่ผู้ถูกร้องทำหนังสือชี้แจง หรือวันที่ผู้เรียกร้องทำหนังสือโต้แย้งหนังสือชี้แจงของผู้ถูกร้อง โดยถ้าทำคำชี้ขาดเลยกำหนดเป็นโมฆะ³⁹

คำชี้ขาดของผู้ชี้ขาดผูกพันคู่พิพาท เว้นแต่ศาลสูง (High Court) มีคำสั่งเพิกถอน, คู่พิพาทตกลงกันเป็นอย่างอื่น, ศาลหรืออนุญาโตตุลาการตัดสินเป็นที่สุดเป็นอย่างอื่น โดยศาลสูงอาจเพิกถอนคำชี้ขาดได้ หากปรากฏว่า คำชี้ขาดเป็นผลมาจากการฉ้อโกงหรือตัดสินบนกระบวนการพิจารณาไม่เป็นธรรม (Denial of Natural Justice) ผู้ชี้ขาดไม่เป็นอิสระ (Independence) หรือไม่เป็นกลาง (Impartial) ผู้ชี้ขาดกระทำการเกินขอบเขตอำนาจ (Acted in Excess of His Jurisdiction)⁴⁰

การบังคับตามคำชี้ขาดนั้น ต้องยื่นคำร้องต่อศาลสูงขอให้บังคับคำชี้ขาดเสมือนว่าเป็นคำพิพากษาของศาลสูง โดยศาลสูงมีอำนาจเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินและดอกเบี้ยที่ชี้ขาดได้ คำสั่งศาลสูงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีบังคับเช่นเดียวกับคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลสูง ส่วนกรณีถ้าผู้ถูกร้องไม่ชำระเงินตามคำชี้ขาด ผู้เรียกร้องอาจหยุด หรือชะลอการทำงานได้โดยไม่ถือว่าผู้เรียกร้องผิดสัญญา กับมีสิทธิได้รับการขยายเวลาก่อสร้าง และเรียกร้องค่าเสียหายอื่น ๆ ได้⁴¹ นอกจากนั้น ถ้าผู้ถูกร้องไม่ชำระเงินตามคำชี้ขาดของผู้ชี้ขาด ผู้เรียกร้องจะขอให้ผู้รับผิดชอบเหนือขึ้นไป

³⁷ *Ibid*, Section 5. Payment claim and Section 6. Payment response.

³⁸ *Ibid*, Section 9. Adjudication Claim 1) and Section 21. Appointment of Adjudicator.

³⁹ *Ibid*, Section 12. Adjudication and Decision and Section 25. Powers of the Adjudicator.

⁴⁰ *Ibid*, Section 15. Improperly Procured Adjudication Decision.

⁴¹ *Ibid*, Section 28. Enforcement of adjudication decision as judgment and Section 29. Suspension or Reduction of Rate of Progress of Performance.

(Principal) ชำระโดยตรง (Direct Payment) ก็ได้ และผู้รับผิดชอบเหนือขึ้นไปมีสิทธิหักเงินที่ชำระไปนี้ออกจากเงินใด ๆ ที่ต้องชำระให้ผู้ถูกร้อง⁴²

4. ความพยายามของ UNCITRAL ในการกำหนดเรื่องการชี้ขาดข้อพิพาทและความสัมพันธ์กับการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง

การชี้ขาดข้อพิพาทเป็นวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกที่ใช้กันมากในสัญญาจ้างก่อสร้าง และโดยเฉพาะที่เรียกว่าคณะกรรมการข้อพิพาท (Dispute Board) ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากผลของข้อสัญญาหรือข้อกำหนด⁴³ โดยเมื่อช่วงวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2567 - 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 ผู้แทนของสำนักงานอนุญาโตตุลาการสำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงการต่างประเทศ ได้เข้าร่วมประชุม UNCITRAL เรื่อง ร่างข้อบัญญัติต้นแบบของการระงับข้อพิพาทโดยฉุกเฉินแบบพิเศษ (Draft UNCITRAL Model Clauses on Specialised Express Dispute Resolution (SPEDR)) ที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations Headquarters) ณ มหานครนิวยอร์ก⁴⁴ ซึ่งในคณะกรรมการได้มีการพูดถึงเรื่องการชี้ขาดข้อพิพาทที่เคยประชุมในช่วงวันที่ 6 - 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566⁴⁵ ในวาระนี้ด้วย โดยในร่างกำหนดขึ้นเพื่อให้คู่สัญญาเลือกใช้วิธีการระงับข้อพิพาทที่รวดเร็วและมีผลผูกพันโดยผู้ชี้ขาดซึ่งเป็นกระบวนการที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในอุตสาหกรรมการก่อสร้างแต่สามารถนำไปใช้กับสัญญาประเภทอื่นได้ โดยมีการกล่าวว่าการชี้ขาดข้อพิพาทนี้ทำให้

⁴² *Ibid*, Section 30 Direct Payment from Principal.

⁴³ โชคชัย เนตรงามสว่าง และอุกฤษฏ์ ศรพรหม, คณะกรรมการข้อพิพาท (Dispute Board): ทางเลือกใหม่ของไทยในการบริหารจัดการข้อพิพาทงานก่อสร้าง? Thailand Arbitration Center Law Journal Vol. 1 [No. 1 (Sep 2022), หน้า 6.

⁴⁴ A/CN.9/1181, Draft UNCITRAL Model Clauses on Specialised Express Dispute Resolution (SPEDR) (New York, 24 June –12 July 2024).

⁴⁵ Working Group II (Dispute Settlement) on the work of its seventy-seventh session (New York, 6–10 February 2023).

กระบวนการอนุญาโตตุลาการหรือการฟ้องร้องคดีที่ศาลตามปกตินั้นลดลงอย่างมากจนแทบจะหมดไป⁴⁶

ความพยายามนี้เกิดขึ้นเนื่องจาก UNCITRAL เองได้รับรายงานว่าผู้ใช้งานบางส่วนจำเป็นต้องใช้การตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ซึ่งกระบวนการอนุญาโตตุลาการที่มีอยู่อาจใช้เวลานานและมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งไม่เหมาะสม นอกจากนี้ คณะผู้แทนบางส่วนยังแนะนำด้วยว่าสำหรับผู้ใช้งานดังกล่าวแล้ว ความสำคัญและความจำเป็นในการได้รับความรวดเร็วจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญอาจมีประโยชน์มากกว่ามุ่งพิจารณาไปที่ตัวกระบวนการที่ครบถ้วนหรือการนำไปใช้บังคับได้แต่เพียงอย่างเดียว โดยกระบวนการชี้ขาดข้อพิพาท ซึ่งมีขั้นตอนที่กระชับกว่าสามารถเป็นทางออกโดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการอนุญาโตตุลาการแบบเต็มรูปแบบ ในขณะที่หลายประเทศมีกฎหมายภายในที่ใช้เพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำชี้ขาด แต่การบังคับคำชี้ขาดข้ามพรมแดนโดยที่ยังไม่มีการอบทางกฎหมายที่เพียงพออาจจะทำให้เกิดปัญหาหลายประการ ซึ่งข้อเสนอแนะของ UNCITRAL มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้สามารถบังคับคำชี้ขาดข้ามพรมแดนได้ โดยเป็นการทำให้ข้อผูกพันตามสัญญาของคู่สัญญานี้สามารถบังคับได้ผ่านอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศหรืออนุสัญญานิวยอร์ก (Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York Convention))⁴⁷

การชี้ขาดเป็นกระบวนการที่ให้กับบุคคลที่สามที่เป็นกลางและเป็นอิสระทำหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดข้อพิพาทโดยเฉพาะเจาะจงซึ่งมีผลผูกพันคู่พิพาท โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นไปอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติตามสัญญาโดยรวมสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่ได้รับการยอมรับโดยเฉพาะในบางประเทศสำหรับสัญญาการก่อสร้าง ข้อบัญญัติต้นแบบมีจุดประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้การชี้ขาดสำหรับสัญญาหรือโครงการระยะยาวอื่นที่นอกเหนือไปจากที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมการก่อสร้างด้วย เช่น ความสัมพันธ์ทาง

⁴⁶ A/CN.9/1129, Report of Working Group II (Dispute Settlement) on the work of its seventy-seventh session (New York, 6–10 February 2023), p.10.

⁴⁷ *Ibid.*

การเงินหรือเชิงพาณิชย์ รวมถึงสัญญาจัดซื้อจัดจ้างอื่น ๆ และเพื่อเป็นการสร้างกลไกสำหรับการบังคับใช้คำชี้ขาดข้ามพรมแดนที่ทำโดยผู้ชี้ขาด⁴⁸

การชี้ขาดข้อพิพาทเป็นกระบวนการที่รวดเร็ว ซึ่งสามารถที่จะชี้ขาดให้แล้วเสร็จได้ภายใน 30 วัน⁴⁹ โดยคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงกันไว้ในสัญญาที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดของผู้ชี้ขาดโดยไม่ชักช้า⁵⁰ ส่วนในวรรค 3 กำหนดกลไกเพื่อให้การปฏิบัติตามคำชี้ขาดดังกล่าวเป็นไปโดยสอดคล้องกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการแบบเร่งด่วนตามข้อบังคับเรื่องอนุญาโตตุลาการแบบเร่งด่วนของ UNCITRAL (UNCITRAL Expedited Arbitration Rules (“Expedited Rules” or “EARs”))⁵¹ โดยจำกัดเฉพาะว่าข้อพิพาทใด ๆ นั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือไม่ อย่างไรก็ตาม คู่สัญญาแต่ละฝ่ายยังคงมีสิทธิที่จะนำประเด็นที่โต้แย้งในการชี้ขาด ตลอดจนข้อพิพาทอื่น ๆ เสนอไปยังอนุญาโตตุลาการภายใต้วรรค 1 ได้⁵² กล่าวอีกนัยหนึ่ง กระบวนการชี้ขาดและกระบวนการอนุญาโตตุลาการสามารถดำเนินการไปพร้อม ๆ กันได้ โดยฝ่ายที่ต้องการจำกัดการเกิดกระบวนการพิจารณาที่เกิดขึ้นพร้อมกันดังกล่าวอาจพิจารณากำหนดเพิ่มเติมตามวรรค 5⁵³ นอกจากนั้น การนำข้อพิพาทเสนอต่ออนุญาโตตุลาการจะไม่ได้ยกเว้นให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากภาระผูกพันในการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของผู้ชี้ขาด สำหรับในกรณีที่ข้อพิพาทสามารถชี้ขาดได้ ในทางปฏิบัติจะเห็นว่า คู่พิพาทส่วนใหญ่ยอมรับคำชี้ขาดของผู้ชี้ขาดและไม่ดำเนินการอนุญาโตตุลาการตามปกติต่อไปอีก⁵⁴

⁴⁸ A/CN.9/1181, Draft UNCITRAL Model Clauses on Specialised Express Dispute Resolution (SPEDR) (New York, 24 June –12 July 2024), p.11.

⁴⁹ *Ibid*, Paragraph 2 (h).

⁵⁰ *Ibid*, Paragraph 2 (i).

⁵¹ *Ibid*, p.3.

⁵² *Ibid*, Paragraph 4 Arbitration under paragraph 1 in relation to adjudication 4.

⁵³ *Ibid*, p.11.

⁵⁴ *Ibid*, p.11.

5. ความสอดคล้องกันของกฎหมายต่างประเทศและระหว่างประเทศ กับ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... ในเรื่องการระงับข้อพิพาทโดยการชี้ขาด

จากการพิจารณาร่างข้อบัญญัติต้นแบบของการระงับข้อพิพาทโดยฉุกเฉินแบบพิเศษจะพบว่ามีข้อกำหนดข้อบัญญัติต้นแบบอยู่ 4 ข้อด้วยกัน ซึ่งข้อบัญญัติต้นแบบ 2 ข้อ กล่าวคือ ข้อบัญญัติต้นแบบเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการแบบเร่งด่วน (The Model Clause on Highly Expedited Arbitration) และข้อบัญญัติต้นแบบเกี่ยวกับการชี้ขาดข้อพิพาท (The Model Clause on Adjudication) มีขึ้นเพื่อปรับให้เข้ากับคู่สัญญาที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและการก่อสร้าง และอาจนำไปใช้กับภาคส่วนอื่นที่มีความซับซ้อนและเป็นความสัมพันธ์ระยะยาวในเชิงพาณิชย์ที่ต้องอาศัยความเร็วและความเชี่ยวชาญมาช่วยในการระงับข้อพิพาทของโครงการเพื่อไม่เกิดความล่าช้าและความสูญเสียทางการเงินได้⁵⁵ โดยข้อบัญญัติต้นแบบเกี่ยวกับการชี้ขาดข้อพิพาทนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าคู่สัญญามีสิทธิที่จะนำข้อพิพาทดังกล่าวไประงับในขั้นตอนสุดท้ายโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ⁵⁶ ข้อบัญญัติต้นแบบเกี่ยวกับการชี้ขาดข้อพิพาทนี้มีขึ้นเพื่อต้องการให้เกิดความรวดเร็วและเป็นการชี้ขาดข้อพิพาทที่มีผลบังคับใช้ได้ แต่ไม่ใช่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ อันเป็นไปในแนวทางเดียวกับการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง

อย่างไรก็ตาม กฎหมายของสิงคโปร์ มาเลเซีย และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... มีหลักการร่วมกันและสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันคือสิทธิได้รับชำระค่าจ้างตามความก้าวหน้าของงาน, การห้ามเงื่อนไขการชำระเงินที่ขึ้นอยู่กับชำระเงินอื่น และกระบวนการ Adjudication ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ SPEDR แล้ว มีส่วนที่สอดคล้องกันเฉพาะการสร้างกระบวนการ Adjudication เท่านั้น ซึ่งการพิจารณาเปรียบเทียบ SPEDR กับร่างกฎหมายของไทยจะช่วยให้การทำความเข้าใจกระบวนการ

⁵⁵ *Ibid*, p.3.

⁵⁶ *Ibid*, p.8.

Adjudication ถึงความสอดคล้องกับแนวทางในระหว่างประเทศและช่วยในการปรับปรุงกฎหมายต่อไปในอนาคตโดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... กับ SPEDR แล้ว มีประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกัน คือ

5.1 การนำหลักการเรื่องงานเสร็จต้องจ่ายก่อน โต้แย้งทีหลัง (Pay Now, Argue Later) มาใช้ กล่าวคือ เป็นการใช้กลไกการพิจารณาคดีแบบเร่งด่วน และมีสภาพบังคับ โดยข้ออ้างของผู้ว่าจ้างไม่ว่าจะมีเจตนาประวิงการชำระเงินหรือข้อเท็จจริง เช่น เรื่องความล่าช้าหรือความชำรุดบกพร่อง ให้ไปดำเนินการด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการหรือศาลในภายหลัง

5.2 ร่างข้อบัญญัติต้นแบบกำหนดให้หากเลือกใช้กระบวนการชี้ขาดแล้ว กระบวนการดังกล่าวจะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและเป็นธรรม เช่น กระบวนการแต่งตั้งผู้ชี้ขาดภายใน 7 วัน, คุณสมบัติของผู้ชี้ขาดที่จะต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ, กระบวนการแสวงหาพยานหลักฐาน หรือการกำหนดระยะเวลาทำคำชี้ขาดภายใน 30 วัน ซึ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... กำหนดระยะเวลาและขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม เช่นกัน โดยกำหนดให้ผู้ชี้ขาดจะต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ⁵⁷ และกำหนดระยะเวลาของกระบวนการชี้ขาดรวมระยะเวลาตั้งแต่ทวงถามถึงชี้ขาดประมาณ 30-40 วัน⁵⁸

5.3 ร่างข้อบัญญัติต้นแบบกำหนดให้มีสถาบันหรือบุคคลเป็นผู้แต่งตั้งผู้ชี้ขาด (Appointing Authority) หรือบริหารจัดการข้อพิพาทได้⁵⁹ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... กำหนดให้หน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการ

⁵⁷ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... มาตรา 25.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หมวด 2 กระบวนการชี้ขาด.

⁵⁹ A/CN.9/1181, Draft UNCITRAL Model Clauses on Specialised Express Dispute Resolution (SPEDR) (New York, 24 June –12 July 2024), Paragraph 2 (b) and (c).

อนุญาโตตุลาการ หรือกระบวนการชี้ขาด แห่งใดประสงค์จะดำเนินการเป็นสถาบัน ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกระทรวงยุติธรรม โดยมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกระบวนการชี้ขาดตามร่างกฎหมายนี้⁶⁰

ร่างข้อบัญญัติต้นแบบกำหนดให้ใช้คำว่าคำชี้ขาด (Determination)⁶¹ สำหรับคำตัดสินที่เกิดจากกระบวนการชี้ขาด หากมีคำชี้ขาดที่เกิดจากกระบวนการชี้ขาดแล้ว และมีกระบวนการอนุญาโตตุลาการตามคำชี้ขาดซึ่งจะใช้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการแบบเร่งด่วนของ UNCITRAL (UNCITRAL Expedited Arbitration Rules) โดยมีการปรับเปลี่ยนตามร่างข้อบัญญัติต้นแบบให้เร็วขึ้นอย่างมาก เช่น ระยะเวลาทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการขยายได้ไม่เกิน 60 วัน และคณะอนุญาโตตุลาการจะไม่เข้าไปพิจารณาในเนื้อหาของข้อพิพาท (Merits of the Determination of the Adjudicator)⁶² ซึ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... ไม่ได้กำหนดให้มีกระบวนการอนุญาโตตุลาการตามคำชี้ขาด แต่กำหนดเรื่องของการการเพิกถอน, การยอมรับ และการบังคับตามคำชี้ขาดที่อาจเกิดขึ้นจากผลของการดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการหรือศาล⁶³ ซึ่งการบังคับการชำระเงินตามคำชี้ขาดนั้น เจ้าหน้าที่ตามคำชี้ขาดมีอำนาจบังคับด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างพร้อมกัน กล่าวคือ ขอให้สถาบันฯ ออกหนังสือรับรองการชำระหนี้ เรียกให้ผู้ค้ำประกันของลูกหนี้ชำระเงินแทน หรือระงับการปฏิบัติงานตามสัญญาตามสัดส่วนเงินที่ค้างชำระจนกว่าจะได้รับชำระหนี้ได้⁶⁴ ทั้งนี้คำชี้ขาดที่สถาบันได้มีหนังสือรับรองแล้ว ถือเสมือนหนึ่งเป็นหมายบังคับคดี

⁶⁰ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... หมวด 3 การเพิกถอนคำชี้ขาด และหมวด 4 การยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาด.

⁶¹ A/CN.9/1166, Report of Working Group II (Dispute Settlement) on the work of its seventy-ninth session (New York, 12–16 February 2024), p.7.

⁶² A/CN.9/1181, Draft UNCITRAL Model Clauses on Specialised Express Dispute Resolution (SPEDR) (New York, 24 June –12 July 2024), Paragraph 3 Compliance Arbitration.

⁶³ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... หมวด 5 สถาบันและผู้ชี้ขาด.

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 40.

ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สินหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามคำชี้ขาด⁶⁵

5.4 ร่างข้อบัญญัติต้นแบบกำหนดกระบวนการอนุญาตตุลาการและกระบวนการชี้ขาดแยกต่างหากจากกัน และข้อพิพาทใด ๆ ก็ตาม อาจใช้กระบวนการอนุญาตตุลาการ หรือกระบวนการชี้ขาดก็ได้ นอกจากนั้น ยังมีการกำหนดเรื่องการดำเนินกระบวนการคู่ขนานระหว่างกระบวนการชี้ขาดกับกระบวนการอนุญาตตุลาการไว้ และมีทางเลือกเพื่อไม่ให้กระบวนการซ้ำซ้อนกัน ซึ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ.... กำหนดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการคู่ขนานให้กระบวนการชี้ขาดย่อมไม่เป็นการตัดสิทธิคู่พิพาทในการฟ้องคดีต่อศาลหรือเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย ในกรณีที่มีการดำเนินกระบวนการชี้ขาดและได้มีการฟ้องคดีต่อศาลหรือเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัยไปพร้อมกัน หากศาลมีคำพิพากษาหรืออนุญาตตุลาการมีคำชี้ขาดแล้ว ให้กระบวนการชี้ขาดเป็นอันสิ้นสุดลงทันที⁶⁶

6. บทสรุป และข้อเสนอแนะสำหรับขั้นตอนต่อไปของประเทศไทย

จะเห็นได้ว่ากระบวนการชี้ขาดข้อพิพาทในวงการก่อสร้างและการระงับข้อพิพาททางเลือกในทางระหว่างประเทศก้าวหน้าไปมาก ซึ่งหากร่างข้อบัญญัติต้นแบบดังกล่าวผ่านการพิจารณาแล้วก็จะมีแนวทางต่อไปในอนาคตให้ประเทศสมาชิกพิจารณาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการเพื่อกำหนดเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการชี้ขาด หรืออาจเลือกใช้กระบวนการชี้ขาดในการระงับข้อพิพาทได้ วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ในระดับสากลผิดไปจากการขับเคลื่อนเรื่องการระงับข้อพิพาททางเลือกในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอนุญาตตุลาการหรือการชี้ขาดข้อพิพาท โดยเฉพาะมาตรการคุ้มครองสิทธิด้วยการระงับข้อพิพาทโดยศาลหรือ

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 42.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 9.

อนุญาโตตุลาการของไทยที่ยังไม่เหมาะสมกับปัญหาการชำระเงินในงานก่อสร้าง ดังนั้น การปรับแก้ไขวิธีการและเวลาระงับข้อพิพาทให้เหมาะสม รวดเร็ว และเป็นธรรม การเตรียมความพร้อมและส่งเสริมการระงับข้อพิพาททางเลือกดังกล่าวในประเทศไทย จะช่วยยกระดับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและดึงดูดการลงทุนต่าง ๆ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมก่อสร้างได้

อย่างไรก็ตาม ข้อบัญญัติต้นแบบของ UNCITRAL กับประเด็นเรื่องการชี้ขาดข้อพิพาทในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ.... ของ THAC ในภาพรวมนั้นมีความสอดคล้องกัน แต่อาจมีส่วนต้องพิจารณาและศึกษาเงื่อนไขเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม กรณีหากจะให้มีการแก้ไขปัญหากับเรื่องการชำระเงินในงานก่อสร้างโดยเฉพาะแล้ว ข้อบัญญัติต้นแบบของ UNCITRAL อาจสามารถแก้ปัญหาได้เฉพาะเรื่องของกระบวนการ Adjudication ที่รวดเร็ว แต่ยังขาดประเด็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างโดยตรง เช่น สิทธิได้รับชำระค่าจ้างตามความก้าวหน้าของงาน การห้ามเงื่อนไขให้ผู้รับจ้างช่วงจะได้ชำระเงินต่อเมื่อได้รับชำระเงินจากผู้ว่าจ้างเสียก่อน รวมทั้งการบังคับค่าชี้ขาดนอกเหนือจากผลของการเป็นคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะแยกได้ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องจากข้อบัญญัติต้นแบบของ UNCITRAL ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักกำหนดเกี่ยวกับการแก้ปัญหากการชำระเงินในงานก่อสร้างโดยตรง แต่เป็นการมุ่งเน้นในการสร้างกระบวนการชี้ขาดข้อพิพาท หากประเทศไทยมีมาตรการกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมายสำหรับสัญญาจ้างก่อสร้างให้ชัดเจนเหมาะสม ด้วยการคุ้มครองสิทธิการรับชำระเงิน และการระงับข้อพิพาท โดยการชี้ขาดตามสัญญาจ้างก่อสร้างที่กำหนดเป็นกฎหมายเป็นการเฉพาะได้ จะเป็นนวัตกรรมที่สร้างผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญและเป็นการปฏิรูปอุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศไทยที่จะสามารถแก้ไขประเด็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างได้โดยตรง โดยมีสาระสำคัญหรือหลักการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา เช่น การชำระเงินตามความก้าวหน้าของงาน ทำให้ทราบจำนวนเงินที่

ต้องชำระ และการห้ามเงื่อนไขการชำระเงินที่ขึ้นอยู่กับชำระเงินอื่น การบังคับชำระหนี้โดยตรง โดยไม่ผ่านกระบวนการอนุญาโตตุลาการ การให้ผู้รับผิดชอบหนี้ขึ้นไปชำระโดยตรงในกรณีผู้ถูกเรียกร้องไม่ชำระเงินตามคำชี้ขาดของผู้ชี้ขาด รวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่ต้องพิจารณา เช่น คำจำกัดความ หรือขอบเขตของการบังคับใช้ โดยอาจพิจารณาศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมตามความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อมูลสถิติจำนวนข้อพิพาทในเรื่องดังกล่าว ตลอดจนผลการศึกษาที่ชัดเจนที่จะสนับสนุนการตราร่างพระราชบัญญัติว่าเหมาะสมที่จะตราเป็นกฎหมาย

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมาย

การกำหนดเรื่องการชี้ขาดไว้โดยเฉพาะเกี่ยวกับการก่อสร้าง เช่น การกำหนดกฎหมายโดยเฉพาะงานก่อสร้าง หรือการกำหนดเรื่องการชี้ขาดไว้ในกฎหมายทั่วไปสำหรับการชี้ขาด เช่น การกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ซึ่งการพิจารณาดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับการพิจารณาถึงการบังคับตามคำชี้ขาดด้วยการบังคับตามคำชี้ขาดมีทั้งการบังคับชำระหนี้โดยตรงผ่านกระบวนการอนุญาโตตุลาการ หรือผ่านทางศาล หรือสถาบันโดยตรง เช่น คำชี้ขาดสามารถนำไปให้ศาลออกเป็นคำรับรองให้เป็นหนี้ตามคำพิพากษาได้ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการทางศาลอีก⁶⁷

6.3 ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ

6.3.1 ควรมีการกำหนดเรื่องอนุญาโตตุลาการแบบเร่งด่วนเหมือนเช่น UNCITRAL เพื่อให้คำชี้ขาดของผู้ชี้ขาดสามารถบังคับใช้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่ง THAC อาจพิจารณาจัดทำข้อบังคับเรื่องอนุญาโตตุลาการแบบเร่งด่วนซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม ดังเช่น

⁶⁷ สุธี ตันตวิฆานนท์, สิทธิการรับชำระเงิน และการยุติข้อพิพาทด้วยการชี้ขาด ตามสัญญาจ้างก่อสร้าง, วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์, Vol. 11 No. 1 (2561): มกราคม - มีนาคม 2561, หน้า 114, น.117-118.

ข้อบัญญัติต้นแบบ โดยทำเป็นข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ ตามมาตรา 18(5) และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550

6.3.2 เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นการผลักดันร่างกฎหมายดังกล่าวโดยตรงโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กล่าวคือ การศึกษาร่างกฎหมายที่ถูกระงับไปมาร่างใหม่และปรับปรุงให้ตอบสนองความต้องการของผู้รับจ้างมากขึ้น และจัดทำร่างกฎหมายนี้ขึ้นใหม่เสนอสภาผู้แทนราษฎรโดยตรงโดยใช้เสียงผู้มีสิทธิเลือกตั้งสนับสนุนมากกว่า 10,000 คน ตามเงื่อนไขรัฐธรรมนูญมาตรา 133(3) จากสมาชิกสมาคมต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุตสาหกรรมก่อสร้างที่เกี่ยวข้องจะสามารถทำให้กฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรได้ โดยผู้เกี่ยวข้องสามารถแสดงเจตนากรณีที่ต้องการผลักดันกฎหมายได้ทั้งในภาคประชาสังคมและในกรณีการสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้วงการก่อสร้างไทยสามารถพัฒนาต่อไป และประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากความเชื่อมั่นและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นในภาคการก่อสร้าง⁶⁸

จากการศึกษาและเปรียบเทียบกฎหมายการระงับข้อพิพาทของประเทศต่าง ๆ และแนวทางสากลแล้ว เห็นว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระเงินในการก่อสร้างเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และนานาชาติต่างให้ความสำคัญกับการนำกระบวนการ Adjudication มาใช้ในการแก้ปัญหา ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรศึกษาว่าเราจะใช้ประโยชน์จากแนวโน้มหรือทิศทางในการจัดการกับปัญหานี้อย่างไร ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย กฎหมาย และการนำไปปฏิบัติจะช่วยให้ผลักดันให้กฎหมายเรื่องการระงับข้อพิพาทในสัญญาก่อสร้างของไทยมีความเป็นสากลและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

⁶⁸ สมาคมช่างเหมาไฟฟ้าและเครื่องกลไทย (TEMCA), บทความกฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง: กฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง (Security Of Payment-SOP) “งานเสร็จต้องจ่ายก่อนได้แย่งทีหลัง.”

รายการอ้างอิง (References)

หนังสือ

Cyril Chern, The Law of Construction Disputes, 4th edn, (Oxford University Press 2025).

Darryl Royce, Adjudication in Construction Law, 2nd edn, (Routledge 2020).

Lukas Klee, International Construction Contract Law, 1st edn, (JohnWiley & Sons, Ltd. 2015).

บทความ

โชคชัย เนตรงามสว่าง และอุกฤษฏ์ ศรพรหม, คณะกรรมการข้อพิพาท (Dispute Board) : ทางเลือกใหม่ของไทยในการบริหารจัดการข้อพิพาทงานก่อสร้าง? Thailand Arbitration Center Law Journal Vol. 1 No. 1 (Sep 2022), 1-12.

สุธี ตันตวิณิชานนท์, สิทธิการรับชำระเงิน และการยุติข้อพิพาทด้วยการชี้ขาดตามสัญญาจ้างก่อสร้าง, วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์, Vol. 11 No. 1 (2018): มกราคม - มีนาคม 2561, 108-119.

Peter Clayton, International Security of Payment Legislation for the Construction Industry: Evolution, Revolution and the Search for an Optimum Model, Arbitration: The International Journal of Arbitration, Mediation and Dispute Management, Volume 90, Issue 2 (2024), 288 – 321.

Shi ZB, The Relationship Between Interest and Liquidated Damages in Construction Contracts, Asian Social Science, Vol. 19 No. 4 (2023), 70-76.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC), ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระหนี้ตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... , สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2568, จาก <https://thac.or.th/wp-content/uploads/2022/05/20211105-ร่างพรบ.ด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระหนี้ตามสัญญางานก่อสร้าง-ร่าง-2.pdf>.

Robert Fenwick Elliott, “Any News from Western Australia on Queen of Hearts?”, Retrieved September 5, 2024., from <https://feconslaw.com/category/dispute-management/>.

United Nations, A/CN.9/1129, Report of Working Group II (Dispute Settlement) on the work of its seventy-seventh session (New York, 6–10 February 2023), Retrieved March 5, 2025. from <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/v23/010/83/pdf/v2301083.pdf>.

United Nations, A/CN.9/1166, Report of Working Group II (Dispute Settlement) on the work of its seventy-ninth session (New York, 12–16 February 2024), Retrieved March 5, 2025. from <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/v24/012/41/pdf/v2401241.pdf>.

United Nations, A/CN.9/1181, Draft UNCITRAL Model Clauses on Specialised Express Dispute Resolution (SPEDR) (New York, 24 June –12 July 2024), Retrieved March 5, 2025., from

<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/v24/029/12/pdf/v2402912.pdf>.

เอกสารไม่ได้เผยแพร่

สมาคมช่างเหมาไฟฟ้าและเครื่องกลไทย (TEMCA), บทความกฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง: กฎหมายคุ้มครองการชำระเงินค่าก่อสร้าง (Security Of Payment-SOP) “งานเสร็จต้องจ่ายก่อน โต้แย้งทีหลัง”, (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

หนังสือสถาบันอนุญาโตตุลาการ ที่ THAC0382/2566 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2566 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... , (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

หนังสือกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 24 มกราคม 2567 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการชำระเงินตามสัญญางานก่อสร้าง พ.ศ. ... , (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550.

Building and Construction Industry (Security of Payment) Act 2021.

Building and Construction Industry Security of Payment Act 2004.

Construction Contracts Act 2002 .

Construction Industry Payment and Adjudication Act 2012.

Housing Grants, Construction and Regeneration Act 1996.

ประเด็นและการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิด
เพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า
Issues and Enforcement of Laws Regarding Liability
for Defects in New Products

วรากร ถิ่นวงศ์แพง¹

Receive 07 March 2025; Revised 01 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นกฎหมายที่กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจสำหรับความชำรุดบกพร่องของสินค้า ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีอยู่ในต่างประเทศ และพิจารณาความเหมาะสมในการนำกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้ในประเทศไทย กฎหมายนี้มุ่งเน้นการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของผู้ใช้ โดยให้สิทธิแก่ผู้บริโภคในการเรียกร้องการคืนสินค้า การซ่อมแซม หรือการเปลี่ยนสินค้าหากพบข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ อีกทั้งยังได้วิเคราะห์ถึงประโยชน์และข้อจำกัดในการนำกฎหมายนี้มาปรับใช้ในประเทศไทย รวมถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมจากการซื้อสินค้าที่มีคุณภาพต่ำหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในตลาดไทย ตลอดจนหามาตรการในการแก้ไขปรับปรุงและ

¹ Warakorn Thinwongphang

นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Master of Laws, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
E-mail: Warakorn.th14@hotmail.com

ส่งเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของพระราชบัญญัติความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและสถานการณ์ปัจจุบัน และการเปรียบเทียบแนวทางทางกฎหมายในต่างประเทศเพื่อจะช่วยเหลือแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเพียงพอ และส่งเสริมความยุติธรรมในธุรกรรมทางการค้าอีกด้วย

การนำพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาใช้ในประเทศไทยจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิต เนื่องจากผู้บริโภคจะได้รับการคุ้มครองจากสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือมีปัญหาภายหลังจากการซื้อ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความผิดพลาดจากการกระทำของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมในตลาดสินค้า

คำสำคัญ : ความชำรุดบกพร่องของสินค้า, ความรับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, การคุ้มครองผู้บริโภค

Abstract

This study aims to examine and analyze the implementation of product liability laws, specifically the Lemon Law, in foreign countries, and assess the feasibility of adapting such laws for use in Thailand. This law focuses on protecting consumers from defective or substandard products that may negatively impact safety and quality of life. It grants consumers the right to request refunds, repairs, or replacements when defects are found that cannot be rectified.

Implementing the Lemon Law in Thailand would help reduce the imbalance between consumers and manufacturers, as consumers would be protected from substandard or technically problematic products after

purchase, without needing to prove the fault of the manufacturer or seller. Additionally, it would promote fair competition in the marketplace.

This study also analyzes the benefits and limitations of applying this law in Thailand, along with recommendations for improving existing consumer protection laws to make them more comprehensive and effective. The aim is to ensure consumers are adequately protected from low-quality or unsafe products in the Thai market. Furthermore, the study explores measures to amend and enhance the Product Liability Act (2008) to align it with current laws and circumstances. The comparison of legal approaches from other countries will also help propose the best practices for adequately protecting consumers and promoting fairness in commercial transactions.

Keywords : Defective Product, Liability for Unsafe Products, Consumer Protection

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ได้คุณภาพได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐและผู้บริโภคเอง สินค้าที่มีคุณภาพต่ำหรือสินค้าที่มีข้อบกพร่องไม่เพียงแต่ส่งผลเสียต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค แต่ยังอาจทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัย ซึ่งในบางกรณี อาจทำให้เกิดการสูญเสียหรือความเสียหายที่ยากจะประเมินค่าได้ การที่ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่ไม่ตรงตามสัญญาหรือข้อกำหนดที่ควรจะได้รับ จึงเป็นปัญหาที่สังคมต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าที่มีข้อบกพร่อง ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า² (Lemon Law)² ถูกนำมาใช้ในหลายประเทศ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคว่า หากพบปัญหาหรือข้อบกพร่องในสินค้าที่ซื้อไป ผู้บริโภค จะได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการขอคืนสินค้า การขอซ่อมแซม หรือการขอเปลี่ยนสินค้าชิ้นใหม่

ในประเทศไทย แม้จะมีกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคอยู่แล้ว แต่การประยุกต์ใช้กฎหมายเหล่านี้ในกรณีของสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ได้มาตรฐานยังคงมีช่องว่าง และปัญหาในการบังคับใช้ ทำให้ผู้บริโภคหลายรายยังคงพบกับความยากลำบากในการเรียกร้องสิทธิของตน โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่มีราคาแพงหรือสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่มักจะมีข้อบกพร่องทางเทคนิคที่ยากต่อการตรวจสอบ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและตลาดที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน ยังทำให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายต้องเร่งนำสินค้าทั้งใหม่และทันสมัยออกสู่ตลาดอย่างรวดเร็ว ซึ่งบางครั้งอาจจะละเลยการทดสอบคุณภาพหรือความปลอดภัยของสินค้าอย่างละเอียด การที่ผู้บริโภคต้องรับความเสี่ยงจากการซื้อสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานหรือมีข้อบกพร่องจึงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

² Lemon Law คือ กฎหมายความรับผิดชอบต่อสินค้าบกพร่อง เป็นกฎหมายที่มีจุดประสงค์เพื่อปกป้องผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ตรงตามที่ผู้ขายโฆษณาไว้ โดยเฉพาะสินค้าประเภทที่มีราคาแพง.

ดังนั้น การนำพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า³ มาใช้ในประเทศไทย จึงถือเป็นก้าวสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากสินค้าที่เสียหาย หรือสินค้าไม่ตรงตามที่โฆษณาไว้ และในขณะเดียวกันก็เป็น การส่งเสริมให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบต่อสินค้าที่ตนเองผลิตและ จัดจำหน่ายมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพสินค้าในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์

2.1 ศึกษาปัญหาอันเกิดการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ได้มาตรฐาน

2.2 วิเคราะห์การนำพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของ สินค้ามาบังคับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ได้ มาตรฐาน

3. เนื้อเรื่อง

3.1 นิยามความหมาย

การที่เรียกกันว่า “เลมอน ลอว์” เป็นชื่อที่เกิดในต่างประเทศที่เป็น การเปรียบเทียบปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคเวลาซื้อสินค้ามาใหม่เมื่อนำมาใช้งานกลับ พบปัญหาชำรุดบกพร่อง เหมือนกับผลมะนาวที่เมื่อดูจากเปลือกภายนอกสีสดใส สวยงามชวนน่ากิน แต่เมื่อผ่าเนื้อในออกมาชิมแล้วจะรสชาติไม่ดีเหมือนเปลือก ภายนอก เพราะความเปรี้ยวของมะนาวทำให้ไม่สมราคา โดยเฉพาะเมื่อแจ้ง ผู้ประกอบการให้รับผิดชอบถึงปัญหาก็กลับทำได้ยากลำบาก หรืออาจไม่ได้รับการแก้ไข อีกด้วย

“พระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า (Lemon Law)” คือ กฎหมายที่ออกแบบมาเพื่อปกป้องผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือ

³ เลมอน ลอว์, “จัดการปัญหาของห่วย ของป้ายแดงแต่ไม่มีคุณภาพ (1),” ตลาดซื้อออนไลน์, สืบค้นเมื่อ

1 พฤษภาคม 2568, <https://chaladsue.com/article/2458>.

ไม่ตรงตามที่โฆษณา โดยเฉพาะสินค้าที่มีมูลค่าสูง เช่น รถยนต์ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีปัญหาหรือข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด กฎหมายนี้ให้สิทธิแก่ผู้บริโภคในการขอคืนสินค้า เปลี่ยนสินค้า หรือขอซ่อมแซมสินค้าในกรณีที่สินค้าไม่ตรงตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น⁴

3.2 ประวัติความเป็นมาของพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า (Lemon Law)

การพัฒนา Lemon Law เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาในช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับยานยนต์ที่มีข้อบกพร่องซ้ำซากไม่สามารถแก้ไขได้ แม้ว่าผู้บริโภคจะได้ทำการซ่อมแซมหลายครั้งแล้วก็ตาม กฎหมายดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อลดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคที่ต้องรับภาระจากสินค้าที่ไม่สามารถใช้งานได้ตามที่คาดหวัง ปัจจุบันกฎหมาย Lemon Law ได้ขยายการคุ้มครองไปยังสินค้าอื่น ๆ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า โทรศัพท์มือถือ หรือเครื่องมือทางการแพทย์ในหลายประเทศ ในยุโรป กฎหมายที่มีลักษณะคล้ายกับ Lemon Law ได้มีการปรับใช้ในประเทศเยอรมนี ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB)⁵ ซึ่งครอบคลุมการรับประกันของผู้ผลิตสินค้า โดยการประกันคุณภาพสินค้าและการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าบกพร่อง Lemon Law มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องซ้ำ ๆ หรือสินค้าที่ไม่ตรงตามสัญญา โดยเฉพาะในกรณีของรถยนต์ใหม่ที่มีปัญหาซ้ำ ๆ และไม่สามารถซ่อมแซมได้ในระยะเวลาที่กำหนด กฎหมายนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่พบปัญหาจากการซื้อสินค้าที่มีข้อบกพร่อง ซึ่งมักจะทำให้ผู้บริโภคต้องเผชิญกับความเสียหายทั้งทางการเงินและเวลา

⁴ Lemon Law. “พระราชบัญญัติรถใหม่ของสหรัฐอเมริกาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค”, Way Magazine, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2568, <https://waymagazine.org/lemon-law/>.

⁵ Bürgerliches Gesetzbuch, อ้างว่า “BGB หมายถึง ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ร่างขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2424 ได้รับการรับรองในปี พ.ศ. 2439 และมีผลบังคับใช้เป็นทางการในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2443”

การออกกฎหมาย Lemon Law เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1975 รัฐแคลิฟอร์เนียเป็นรัฐแรกที่ออก Lemon Law เพื่อปกป้องผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องซ้ำ ๆ และไม่สามารถแก้ไขได้ โดยเฉพาะในกรณีของรถยนต์ใหม่ ซึ่งกฎหมายนี้ได้กำหนดให้ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะขอคืนเงิน หรือขอเปลี่ยนรถใหม่หากพบปัญหาซ้ำ ๆ ภายในระยะเวลาหรือระยะทางที่กำหนด หลังจากนั้น กฎหมาย Lemon Law ได้รับการยอมรับ และนำไปใช้ในหลายรัฐของสหรัฐอเมริกา โดยมีการปรับใช้ในแต่ละรัฐตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ภายในไม่กี่ปีหลังจากนั้น กฎหมาย Lemon Law ได้รับความนิยมและขยายไปทั่วสหรัฐอเมริกา โดยรัฐอื่น ๆ ก็ได้ออกกฎหมายที่คล้ายคลึงกัน เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสินค้าที่มีข้อบกพร่อง นอกจากนี้ยังมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการประกันสินค้าแม็กนัสสัน-มอส (Magnuson-Moss Warranty Act)⁶ ในปี ค.ศ. 1975 ซึ่งเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลางที่ช่วยเสริมสร้างความคุ้มครองเพิ่มเติมให้กับผู้บริโภคที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสินค้าที่มีข้อบกพร่อง ในช่วงปี ค.ศ. 1980 - 1990 Lemon Law ได้รับการพัฒนามากขึ้นและมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยเฉพาะในกรณีของการรับประกันสินค้าที่มีข้อบกพร่องซ้ำ ๆ และกระบวนการเรียกร้องสิทธิของผู้บริโภค

กฎหมายดังกล่าวไม่เพียงแต่ครอบคลุมกรณีของรถยนต์เท่านั้น แต่ยังสามารถขยายไปยังสินค้าประเภทอื่น ๆ ที่ผู้บริโภคสามารถร้องเรียนหากพบปัญหาซ้ำ ๆ เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องใช้ไฟฟ้า⁷

3.3 ผลกระทบและความสำคัญ

ในต่างประเทศ Lemon Law ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องสิทธิของผู้บริโภค โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการบังคับใช้กฎหมายนี้ในหลายรัฐ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเรียกร้องสิทธิหากพบว่าซื้อสินค้าที่มีข้อบกพร่องซ้ำ ๆ โดยเฉพาะ

⁶ Magnuson-Moss Warranty Act หมายถึง เป็นข้อบัญญัติของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา ที่ควบคุมการรับประกันผลิตภัณฑ์ใช้งานทั่วไป.

⁷ National Consumer Law Center, "Lemon Law," เว็บไซต์ NCLC, สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2568, <https://www.nclc.org/issues/lemon-law.html>.

รถยนต์ใหม่ที่มีปัญหาทางเทคนิคไม่สามารถซ่อมแซมได้ หรือไม่ตรงตามที่สัญญาไว้ กฎหมายนี้ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในกระบวนการซื้อสินค้า โดยช่วยให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองหากพบสินค้าที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน⁸ Lemon Law มีผลสำคัญในการปกป้องสิทธิของผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกา โดยให้ความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่าหากพวกเขาซื้อสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือมีปัญหาซ้ำ ๆ พวกเขาจะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายในการขอคืนเงินหรือเปลี่ยนสินค้า ทั้งกฎหมายนี้ยังช่วยส่งเสริมให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าเพิ่มความรับผิดชอบและปรับปรุงคุณภาพของสินค้าเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ แม้ว่า Lemon Law จะเริ่มต้นในสหรัฐอเมริกา แต่หลายประเทศก็ได้ศึกษากฎหมายนี้ และเริ่มนำไปใช้ในบางกรณี เช่น ประเทศเยอรมนี และสหราชอาณาจักรที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการรับประกันสินค้าที่มีข้อบกพร่อง ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับ Lemon Law ในสหรัฐอเมริกา Lemon Law จึงเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องและช่วยเสริมสร้างความยุติธรรมในตลาดการค้า

ในประเทศไทย ถึงแม้ยังไม่มี การนำพระราชบัญญัติความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาใช้โดยตรง แต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ให้ความคุ้มครองในกรณีสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ได้มาตรฐาน โดยผู้บริโภคสามารถร้องเรียนและเรียกร้องสิทธิได้ผ่านองค์กรที่รับผิดชอบ การนำพระราชบัญญัติความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาใช้ในประเทศไทยจะช่วยเพิ่มความชัดเจนและประสิทธิภาพในการปกป้องสิทธิของผู้บริโภค ทั้งในแง่การซ่อมแซม การขอคืนสินค้า หรือเปลี่ยนสินค้าใหม่ที่มีปัญหา ซึ่งจะช่วยให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้ารับผิดชอบและปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 ที่มีการบังคับใช้เพื่อจัดการปัญหาชำรุดบกพร่องนั้นมีการบังคับใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2472

⁸ สภาองค์กรของผู้บริโภค, “ซื้อของพัง ได้ของเสีย กำลังจะเป็นอดีต เมื่อ Lemon Law กำลังเข้าสภา”, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2568, <https://www.tcc.or.th/lemon-law-progress/>.

อาจไม่สอดคล้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ในประเทศไทย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ได้มาตรฐาน ยังคงเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าที่มีมูลค่าสูงหรือสินค้าที่มีเทคโนโลยีซับซ้อน เช่น รถยนต์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยมีปัญหาหลายประการที่ผู้บริโภคต้องเผชิญ ได้แก่

3.3.1 สินค้ามีข้อบกพร่องซ้ำ ๆ

ผู้บริโภคมักพบกับสินค้าที่มีข้อบกพร่องซ้ำ ๆ แม้ว่าจะได้รับการซ่อมแซมจากผู้ขายแล้ว เช่น รถยนต์ที่มีปัญหาทางเทคนิค หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีปัญหาทางซอฟต์แวร์หรือฮาร์ดแวร์ ซึ่งการซ่อมแซมไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว โดยเฉพาะสินค้าประเภทที่ผู้บริโภคต้องใช้ในระยะเวลาอันยาวนานและไม่ได้รับความสะดวกจากการใช้งาน

3.3.2 ปัญหาการคืนสินค้าและการเปลี่ยนสินค้า

ผู้บริโภคในประเทศไทยยังคงประสบปัญหาในการเรียกร้องสิทธิในการขอคืนสินค้า หรือเปลี่ยนสินค้าภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม โดยเฉพาะในกรณีที่สินค้ามีราคาแพง เช่น รถยนต์หรือสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่มีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาอันสั้น หรือสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานตามที่โฆษณาไว้

3.3.3 การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ครอบคลุม

แม้จะมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แต่ในบางกรณีกฎหมายเหล่านี้ยังมีช่องว่างในการบังคับใช้ หรือไม่ครอบคลุมทุกประเด็นที่ผู้บริโภคประสบปัญหา เช่น การประเมินข้อบกพร่องของสินค้า หรือกระบวนการเรียกร้องสิทธิที่ใช้เวลานานและซับซ้อน

3.3.4 การแข่งขันที่สูงและการเร่งผลิตสินค้า

ในปัจจุบันผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าในประเทศไทยมักเร่งนำสินค้าที่ใหม่และทันสมัยเข้าสู่ตลาดโดยไม่ทดสอบคุณภาพอย่างละเอียด ซึ่งบางครั้งอาจทำให้

เกิดข้อบกพร่องในสินค้า ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าเหล่านี้จึงต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากการซื้อสินค้าที่ไม่ตรงตามมาตรฐานที่คาดหวัง

การนำพระราชบัญญัติความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยสามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ในหลายด้าน ดังนี้ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าจะช่วยให้ผู้บริโภคมีสิทธิในการขอคืนสินค้าหรือขอเปลี่ยนสินค้าใหม่เมื่อพบข้อบกพร่องที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งจะช่วยลดความไม่พอใจและความเสี่ยงที่ผู้บริโภคต้องเผชิญจากการซื้อสินค้าที่มีข้อบกพร่อง กระตุ้นให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าต้องตรวจสอบคุณภาพสินค้าอย่างละเอียดก่อนนำออกสู่ตลาด เนื่องจากหากสินค้ามีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาที่กำหนด พวกเขาจะต้องรับผิดชอบในการคืนเงินหรือเปลี่ยนสินค้า ช่วยให้กระบวนการคุ้มครองผู้บริโภคมีความชัดเจนและมีขั้นตอนที่รวดเร็วในการเรียกร้องสิทธิ โดยไม่ต้องรอนาน หรือเผชิญกับกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ เพราะผู้บริโภคจะรู้ว่าหากสินค้าที่ซื้อไปมีข้อบกพร่อง พวกเขาจะได้รับการคุ้มครองและสามารถเรียกร้องสิทธิได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ดังนั้น การนำพระราชบัญญัติความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาใช้ในประเทศไทยจึงไม่เพียงแต่จะช่วยให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองจากสินค้าที่มีข้อบกพร่อง แต่ยังช่วยกระตุ้นให้ตลาดมีการแข่งขันที่เป็นธรรมและส่งเสริมให้ผู้ผลิตมีความรับผิดชอบต่อสินค้าที่จำหน่ายมากยิ่งขึ้น

3.4 กฎหมายความรับผิดชอบต่อสินค้าของต่างประเทศ

แม้ว่า Lemon Law จะเริ่มต้นในสหรัฐอเมริกา แต่หลายประเทศก็ได้ศึกษากฎหมายนี้และนำไปปรับใช้ในบางกรณี ตัวอย่างเช่น ประเทศเยอรมนี และสหราชอาณาจักรที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการรับประกันสินค้าที่มีข้อบกพร่อง ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับ Lemon Law เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องและช่วยเสริมสร้างความยุติธรรมในตลาดการค้า

3.4.1 สหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกา Lemon Law มีต้นกำเนิดในปี ค.ศ. 1970 เป็นกฎหมายที่ออกแบบมาเพื่อปกป้องผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือมีปัญหาซ้ำ ๆ โดยเฉพาะสินค้าที่มีมูลค่าสูง เช่น รถยนต์ใหม่ ที่มีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ หรือมีปัญหาซ้ำ ๆ ในระยะเวลาสั้น ๆ หลังจากการซื้อ โดยทั่วไป Lemon Law ใช้สำหรับรถยนต์ใหม่ที่มีปัญหาทางเทคนิค หรือการผลิตที่ไม่สามารถแก้ไขได้ภายในระยะเวลาหรือระยะทางที่กำหนด ภายหลังจากจึงขยายไปยังผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

1. การรับประกันสินค้า

Lemon Law สามารถปกป้องผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นซ้ำ ๆ โดยเฉพาะในกรณีของรถยนต์ใหม่ หากรถยนต์หรือสินค้าอื่น ๆ มีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถซ่อมแซมหรือแก้ไขได้ภายในระยะเวลาหรือระยะทางที่กำหนด (มักจะอยู่ที่ 1 ปี หรือ 12,000 ไมล์ หรือ 2 ปี หรือ 24,000 ไมล์ ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละรัฐ) ผู้บริโภคจะสามารถเรียกร้องการคืนเงินหรือการเปลี่ยนสินค้าภายในขอบเขตกฎหมาย

2. การกำหนดระยะเวลาและระยะทาง

กฎหมายจะกำหนดระยะเวลาหรือระยะทางที่สินค้าต้องสามารถใช้งานได้ โดยไม่มีข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ หากสินค้ามีปัญหาเกินกำหนดนี้ ผู้บริโภคสามารถขอคืนเงินหรือเปลี่ยนสินค้าได้

3. ขั้นตอนการเรียกร้อง

ผู้บริโภคจะต้องมีการรายงานข้อบกพร่องของสินค้าไปยังผู้ขายหรือผู้ผลิตโดยตรง และให้โอกาสในการซ่อมแซมหรือแก้ไขข้อบกพร่อง หากไม่สามารถซ่อมแซมได้ภายในจำนวนครั้งที่กำหนด (เช่น 3 - 4 ครั้ง) หรือหากปัญหายังคงมีอยู่แม้จะได้รับการซ่อมแซมแล้ว ผู้บริโภคสามารถขอเปลี่ยนสินค้าใหม่หรือขอคืนเงิน

4. การคุ้มครองของแต่ละมลรัฐ

Lemon Law มีความแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐของสหรัฐอเมริกา โดยบางมลรัฐมีกฎหมายที่เข้มงวดกว่า ในขณะที่บางมลรัฐอาจมีข้อกำหนดที่ผ่อนปรน⁹ แม้ว่า Lemon Law จะได้รับการบังคับใช้ในระดับรัฐ แต่กฎหมายบางประการเกี่ยวกับการรับประกันสินค้าและความรับผิดชอบของผู้ผลิตอาจอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลาง เช่น Magnuson-Moss Warranty Act ซึ่งคุ้มครองผู้บริโภคจากข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาประกันสินค้า ยกตัวอย่าง เช่น

- ในรัฐแคลิฟอร์เนีย กฎหมาย Lemon Law ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ใหม่ หากกรณีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ภายในระยะเวลา 18 เดือน หรือภายในระยะทาง 18,000 ไมล์ (แล้วแต่อย่างใดจะเกิดขึ้นก่อน) ผู้บริโภคมีสิทธิขอคืนเงินหรือขอเปลี่ยนรถใหม่ได้¹⁰

- ส่วนในรัฐนิวยอร์ก ผู้บริโภคสามารถใช้สิทธิภายใต้ Lemon Law ได้เช่นกัน หากพบปัญหาเดิมซ้ำซากภายในระยะเวลา 2 ปี หรือ 18,000 ไมล์ (แล้วแต่อย่างใดจะเกิดขึ้นก่อน) ซึ่งอาจนำไปสู่การได้รับเงินคืนหรือรถใหม่จากผู้ผลิต¹¹

โดยทั่วไปแล้ว แต่ละรัฐมักจะเรียกกฎหมายของตนว่า “Lemon Law” เพื่อให้ประชาชนเข้าใจง่าย อย่างไรก็ตาม ชื่ออย่างเป็นทางการในเอกสารกฎหมายอาจแตกต่างกันไป เช่น ในรัฐแคลิฟอร์เนีย กฎหมายนี้มีชื่อว่า “Song-Beverly Consumer Warranty Act” แต่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ Lemon Law ส่วนรัฐนิวยอร์กใช้ชื่อว่า “New Car Lemon Law” และมีกฎหมายแยกต่างหากสำหรับรถมือสองในชื่อ “Used Car Lemon Law” ดังนั้น แม้จะใช้ชื่อสามัญว่า Lemon Law แต่รายละเอียดและชื่อกฎหมายเฉพาะของแต่ละรัฐอาจแตกต่างกัน

ข้อดีของ Lemon Law ในด้านความคุ้มครองสำหรับผู้บริโภค ผู้บริโภคสามารถได้รับการคืนเงินหรือการเปลี่ยนสินค้าใหม่หากพบปัญหาหรือข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ และแรงกระตุ้นให้ผู้ผลิตรับผิดชอบ ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อสินค้าที่

⁹ Lemon Law in the U.S. - Overview: ดูข้อมูลจากเว็บไซต์ National Consumer Law Center (NCLC): <https://www.nclc.org>.

¹⁰ Lemon Law in California: <https://www.dca.ca.gov>.

¹¹ Lemon Law in New York: <https://ag.ny.gov>.

ผลิตขึ้นและตรวจสอบคุณภาพก่อนส่งมอบให้ผู้บริโภค ในสหรัฐอเมริกา Lemon Law เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกป้องสิทธิของผู้บริโภค และช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเรียกร้องสิทธิได้หากพบปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้กับสินค้าที่ซื้อ¹²

3.4.2 สาธารณรัฐสิงคโปร์

ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคจากการค้าขายที่ไม่เป็นธรรม ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคจากการค้าขายไม่เป็นธรรม (Consumer Protection (Fair Trading) Act: CPFTA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2012 โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมสิทธิของผู้บริโภค และป้องกันไม่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่มีคุณภาพต่ำหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ควรได้รับ

กฎหมายนี้ยังได้นำหลักการที่คล้ายกับ “Lemon Law” มาใช้ โดยระบุว่า หากผู้บริโภคพบว่าสินค้ามีความชำรุดหรือข้อบกพร่องภายใน ระยะเวลา 6 เดือน นับจากวันซื้อ ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในการซ่อมหรือเปลี่ยนสินค้า หากไม่สามารถแก้ไขได้ ผู้บริโภคสามารถขอคืนเงินได้ กรณีที่มีความผิดปกติเกิดขึ้นซ้ำหลายครั้ง เช่น รถยนต์ที่มีปัญหาเดิมเกิดซ้ำ 3 ครั้งภายในครึ่งปี อาจถือเป็นเหตุอันสมควรในการร้องขอการเปลี่ยนสินค้า

นอกจากนี้กฎหมายยังครอบคลุมไปถึงสินค้ามือสอง โดยการพิจารณาความสมเหตุสมผลในการเรียกร้องสิทธิจะขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้งาน และสภาพของสินค้านั้น ๆ¹³

3.4.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การคุ้มครองผู้บริโภคถูกกำหนดภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (Bürgerliches Gesetzbuch: BGB) ซึ่งให้ความสำคัญกับการรับประกันคุณภาพและความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตในกรณีสินค้ามีข้อบกพร่องหรือไม่ตรงตามสัญญา หลักการ Lemon Law ในเยอรมนีเกี่ยวข้องกับการให้สิทธิผู้บริโภคในการเรียกร้องการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าเมื่อพบข้อบกพร่อง ดังนี้

¹² Federal Trade Commission (FTC), Magnuson-Moss Warranty Act, <https://www.ftc.gov>.

¹³ Lemon Law In Singapore https://www.tembusulaw.com/insights/lemon-law-singapore/?utm_source=chatgpt.com.

1. การรับประกันคุณภาพ (Gewährleistung) ภายใต้ BGB Section 434 หากสินค้าที่ขายมีข้อบกพร่องหรือไม่ตรงตามสัญญาที่ได้ตกลงกัน ผู้บริโภคมีสิทธิในการเรียกร้องการซ่อมแซมหรือการเปลี่ยนสินค้า โดยผู้ขายมีหน้าที่ต้องซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งปกติจะอยู่ที่ 2 ปีสำหรับสินค้าใหม่ และ 1 ปีสำหรับสินค้ามือสอง¹⁴

2. การขอคืนเงิน (Rücktritt) หากสินค้าที่ซื้อไปไม่ตรงตามสัญญา หรือมีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ผู้บริโภคสามารถขอคืนสินค้าหรือยกเลิกสัญญาได้ ซึ่งจะได้รับเงินคืนตามมูลค่าของสินค้าตามที่ได้จ่ายไป¹⁵

3. การซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า (Nacherfüllung) หากสินค้าไม่ตรงตามสัญญา หรือมีข้อบกพร่อง ผู้บริโภคสามารถขอให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าได้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยในกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือทำการซ่อมแซมได้ ผู้บริโภคสามารถขอลดราคาหรือยกเลิกสัญญาได้¹⁶

4. ความรับผิดชอบต่อข้อบกพร่องที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัย (Produkthaftungsgesetz - Product Liability Act) กฎหมายเยอรมนีมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ของเยอรมนี (Produkthaftungsgesetz) ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบของผู้ผลิตหากสินค้ามีข้อบกพร่องที่อาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค หรือเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินในลักษณะที่ไม่สามารถรับได้¹⁷

การปกป้องสิทธิของผู้บริโภค โดยกฎหมายดังกล่าวให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่อง โดยมีวิธีการเรียกร้องที่ง่ายและชัดเจน ซึ่งช่วยให้ผู้บริโภคสามารถได้รับการชดเชยหรือการแก้ไขที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจสอบและจัดการกรณีที่เกิดปัญหาการซื้อขายที่ไม่เป็นธรรม

¹⁴ Bürgerliches Gesetzbuch BGB Section 438 <https://www.gesetze-im-internet.de/>.

¹⁵ Bürgerliches Gesetzbuch BGB Section 323 <https://www.gesetze-im-internet.de/>.

¹⁶ Bürgerliches Gesetzbuch BGB Section 439 <https://www.gesetze-im-internet.de/>.

¹⁷ Produkthaftungsgesetz, Product Liability Act, <https://www.gesetze-im-internet.de/>.

โดยสรุป ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันและกฎหมายเยอรมนีมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ของเยอรมนีถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ตรงตามสัญญา หรือมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัย และทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในความคุ้มครองจากความเสียหายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากสินค้าหรือบริการที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน

3.5 ผลการศึกษาและการวิเคราะห์

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่คุ้มครองผู้บริโภคกรณีซื้อสินค้าใหม่แล้วพบปัญหาชำรุดบกพร่อง ซึ่งทำให้ต้องอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ เช่นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแม้จะมีข้อบังคับในการคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีสินค้ามีข้อบกพร่อง แต่ก็ยังพบข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถเรียกร้องสิทธิได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ข้อกำหนดที่ไม่ครอบคลุมสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าชำรุดจากการใช้งาน รวมถึงการต้องใช้เวลานานและค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย

ปัญหาหลักของระบบกฎหมายไทยในปัจจุบันคือ ภาระการพิสูจน์ที่มักตกอยู่กับผู้บริโภค ซึ่งต้องพิสูจน์ว่าข้อบกพร่องของสินค้าเกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างการใช้งานสินค้า และไม่ใช่ความผิดพลาดจากการใช้งานของตนเอง ในกรณีที่ผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ได้ ก็อาจทำให้การเรียกร้องสิทธิไม่สำเร็จ เนื่องจากข้อจำกัดในกฎหมายที่ไม่ได้ให้ความชัดเจนหรือการคุ้มครองที่เพียงพอ อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันยังขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในส่วนของการบังคับให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตรับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ตรงตามมาตรฐานหรือที่มีข้อบกพร่องทางเทคนิค

การบังคับใช้กฎหมาย Lemon Law หรือกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีสินค้ามีข้อบกพร่องอย่างชัดเจนมีความจำเป็น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะในสินค้าประเภท รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า

หรืออุปกรณ์เทคโนโลยี ที่มีความซับซ้อน และสามารถเกิดข้อบกพร่องจากการผลิต หรือการออกแบบได้

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ถือเป็นกฎหมายที่ช่วยเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่สินค้าผิดปกติหรือไม่ปลอดภัย ซึ่งกฎหมายนี้กำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบ หากสินค้าที่วางจำหน่ายมีข้อบกพร่องที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค หรือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน แม้ว่ากฎหมายนี้จะมีการบังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็ยังพบข้อจำกัดในบางกรณี เช่น การพิสูจน์ข้อบกพร่องของสินค้าที่ไม่สามารถทำได้ทันที หรือสินค้าที่ได้รับความเสียหายจากการใช้งานระยะยาว อีกทั้งยังขาดความชัดเจนในหลายกรณีเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยที่เหมาะสม

การปรับปรุงกฎหมาย Lemon Law มาใช้ในประเทศไทยจะมีบทบาทสำคัญ ในการปกป้องผู้บริโภคจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ปลอดภัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภค มีสิทธิในการเรียกร้องการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า รวมถึงขอคืนเงินในกรณีที่ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของสินค้าได้ กฎหมายนี้ควรจะครอบคลุมทั้งสินค้าที่ยังไม่ได้ ใช้งานและสินค้ามือสอง เพื่อลดช่องว่างทางกฎหมายและให้ความคุ้มครองที่เพียงพอ นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและรองรับเทคโนโลยีที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะในกรณีของสินค้าทางเทคโนโลยีที่อาจมีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถตรวจพบได้ ทันที หรือในกรณีที่เกิดปัญหาหลังจากการใช้งานในระยะยาว การเพิ่มบทบัญญัติที่ ให้ความชัดเจนเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ผลิตในกรณีที่สินค้าไม่ปลอดภัยหรือมี ข้อบกพร่องจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริโภคและสร้างความยุติธรรมในระบบ การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศ

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 บทสรุป

การนำกฎหมายความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องในสินค้าใหม่มาใช้ในประเทศไทยจะเป็นก้าวสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่พบปัญหาจากการซื้อสินค้าที่มีข้อบกพร่อง หรือสินค้าที่ไม่ตรงตามมาตรฐานที่ผู้บริโภคคาดหวัง กฎหมายดังกล่าวสามารถช่วยให้ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับการชดเชยในรูปแบบของการคืนสินค้า การซ่อมแซม หรือการเปลี่ยนสินค้าใหม่ในกรณีที่สินค้ามีปัญหาหลังจากการใช้งานไม่นาน โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความผิดพลาดจากการกระทำของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย

การนำพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาใช้จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้บริโภคกับผู้ผลิต เนื่องจากผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องแบกรับความเสี่ยงจากสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือไม่ปลอดภัย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของผู้ใช้ นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความโปร่งใสในธุรกิจ โดยผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจะต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพของสินค้าที่ตนจำหน่าย และต้องทำการตรวจสอบคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานก่อนที่จะนำออกสู่ตลาด ซึ่งการใช้กฎหมายนี้ในประเทศไทยยังสามารถส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมในตลาด เนื่องจากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายต้องให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกเรียกร้องความรับผิดชอบจากผู้บริโภค อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้า

แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีกฎหมาย Lemon Law ที่เฉพาะเจาะจง แต่การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจะเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มการคุ้มครองผู้บริโภคและลดข้อบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายในอนาคต

4.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การนำพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาบังคับใช้ในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทางผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะแนวทางในดำเนินการ ดังต่อไปนี้

4.2.1 ควรปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยการเพิ่มบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เพื่อรองรับการคุ้มครองกรณีสินค้าชำรุด โดยเฉพาะในการกำหนดคำจำกัดความของ “ความชำรุดบกพร่อง” ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่นเดียวกับการปรับปรุงในกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของสหภาพยุโรปที่กำหนดมาตรฐานการรับประกันสินค้าและการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือพระราชบัญญัติความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของเยอรมนี ที่มีการระบุวิธีการแก้ไขปัญหาของสินค้าที่ไม่ตรงตามมาตรฐานหรือมีข้อบกพร่อง เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยมีความชัดเจนและเพียงพอ

4.2.2 ควรมีการปรับปรุงหรือขยายขอบเขตของกฎหมายให้ครอบคลุมสินค้าประเภทใหม่ ๆ เช่น สินค้าดิจิทัล หรือสินค้าที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่กำลังมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เช่น ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน หรืออุปกรณ์ไอที ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายไทยยังไม่มี การคุ้มครองที่เหมาะสมสำหรับสินค้าประเภทนี้ โดยเฉพาะการขยายขอบเขตของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เพื่อให้ครอบคลุมถึงสินค้าดิจิทัลและเทคโนโลยี ซึ่งอาจมีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถตรวจพบได้ในระยะสั้น หรือเกิดปัญหาหลังจากการใช้งานระยะยาว

ในการนี้ควรมีการเพิ่มบทบัญญัติใน มาตรา 15 ของ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เพื่อระบุนการคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีสินค้าดิจิทัลหรือสินค้าที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี โดยกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายต้องรับผิดชอบต่อข้อบกพร่องที่เกิดจากสินค้านี้ และต้องมีการคืนเงินหรือซ่อมแซมในกรณีที่ไม่สามารถใช้งานได้ตามที่โฆษณาไว้

4.2.3 การเพิ่มความโปร่งใสทางการค้า กำหนดให้ผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายสินค้าต้องให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติของสินค้าจะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น

4.2.4 การส่งเสริมให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ประกอบการที่มีมาตรฐานการรับประกันสินค้า

4.2.5 การส่งเสริมการประกันภัย ควรพิจารณาใช้มาตรการในการบังคับใช้การประกันภัยสำหรับสินค้าที่อาจมีความเสี่ยงต่อผู้บริโภค

รายการอ้างอิง (References)

หนังสือ

- ธีรวัฒน์ จันทรมบูรณ์. *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2566.
- สรียา กาฬสินธุ์. *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560.
- รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา ธนิตกุล. *กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2559.

วิทยานิพนธ์

- ปิติคุณ เกสรินทร์. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ซื้อรถยนต์ใหม่เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2554.

เอกสารอื่น ๆ

- บุษกร วิทยานุกรณ์. “บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. (Lemon Law). วุฒิสภา, 2563.”

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

เว็บไซต์

สภาองค์กรของผู้บริโภค. “แรงรัฐผลักดันเลมอน ลอว์ (Lemon Law) หวังคุ้มครองผู้บริโภค – ยกระดับสินค้า.” สภาองค์กรของผู้บริโภค, 2566. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2567. https://www.tcc.or.th/20022566_lenom-law_news/.

อภิรดา มีเดช. “Lemon Law ตัวช่วยเมื่อสินค้าชำรุด.” WAY, 2556. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2567. <https://waymagazine.org/lemon-law/>.

Today. “เตรียมออก กม.ใหม่ ควบคุมคนขายให้รับผิดชอบสินค้า ชำรุดเสียหายภายใน 2 ปี.” Today, 2565. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2567. <https://workpointtoday.com/newlaw2311/>.

ภาษาต่างประเทศ

Federal Ministry of Justice. Federal Office of Justice. *Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), Germany*. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2567. <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>.

Law Offices of William R. McGee | A Professional Law Corporation. *Lemon Law - Consumer Protection, USA*. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2567. <https://chevroletsilveradolemonlaw.com/>.

Singapore Statutes Online. *Consumer Protection (Fair Trading) Act 2003*.

Singapore Statutes Online, 2020. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2567.

<https://sso.agc.gov.sg/Act/CPFTA2003>.

การใช้มาตรการทางจริยธรรมควบคุม
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกา
Adopting ethical measures to control concentration
in the U.S. House of Representatives.

พงษ์ศักดิ์ มงคลรัตน์¹

Receive 19 March 2025; Revised 29 May 2025; Accepted 20 June 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการใช้มาตรการทางจริยธรรมควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเรื่องการใช้มาตรการควบคุมการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนของสหรัฐอเมริกา และเพื่อนำมาเปรียบเทียบเรื่องการควบคุมการการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนของประเทศไทย

มาตรการทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่นานาประเทศให้ความสำคัญและถือเป็นมาตรฐานสากล โดยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมนั้นได้บัญญัติไว้ในกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญและกฎหมายระดับรองทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้ศึกษาได้ค้นคว้า รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา (Constitution of the United States) และประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Code of Ethics for Government Service 1958.) ส่วนประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่ง

¹ Pongsak Mongkolrat

สาขาวิชานิติศาสตรุษฎีบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Doctor of Laws, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
E-mail: Pongsak_2268@hotmail.com

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. 2561

ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดโทษที่ชัดเจน และศาลสูงสุด (Supreme Court) ศาลเดียวเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยพิจารณาคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ส่วนของประเทศไทยผู้ที่มีอำนาจในการวินิจฉัยพิจารณาคดีคือ ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลฎีกา และประธานศาลฎีกาแต่งตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ ซึ่งอำนาจดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญและประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Code of Ethics for Government Service 1958) ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นได้ใช้คำว่า“จริยธรรม”ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. 2561

คำสำคัญ : มาตรการทางจริยธรรม, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกา

Abstract

The study of the use of ethical measures to control members of the United States House of Representatives aims to examine the use of ethical measures to control members of the United States House of Representatives who violate or fail to comply with ethical measures and to compare the use of ethical measures to control members of the Thai House of Representatives who violate or fail to comply with ethical measures seriously.

Ethical measures are an issue that many countries give importance to and are considered international standards. Violations or failures to comply with ethical standards are stipulated in laws at the constitutional and subordinate laws of the United States, in which the researcher has studied the Constitution of the United States and the Code of Ethics for Government Service 1958. For Thailand, the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, the Organic Act on the Prevention and Suppression of Corruption B.E. 2542, and the Supreme Court's General Assembly Rules on the Consideration of Cases Regarding Violations or Failure to Comply with Ethical Standards Seriously B.E. 2561.

The United States has clearly defined penalties, and the Supreme Court is the only court with authority to adjudicate cases of violations or non-compliance with ethical standards. In Thailand, the people with authority to adjudicate cases are the Constitutional Court and the Supreme Court, and the President of the Supreme Court appoints an independent panel of investigators, and this authority is stipulated in the Constitution.

The Constitution and the Code of Ethics for Government Service 1958 of the United States use the term "ethics", while the Constitution of the Kingdom of Thailand 2017, the Organic Act on the Prevention and Suppression of Corruption 1999, and the Supreme Court's General Assembly Rules on the Consideration of Judgment in Cases Regarding Serious Violations or Non-Compliance with Ethical Standards 2018.

Keywords : Ethical measures, United States House of Representatives Members

1. บทนำ

จริยธรรมของบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมทางสังคม ดังนั้นคำว่า จริยธรรม (Ethics) ตามความหมายทางศาสนา หมายถึง ความดีงาม ความถูกต้อง ความเหมาะสม ที่คนในสังคมหนึ่ง ๆ ได้ยอมรับถือปฏิบัติเป็นหลักทางศีลธรรม (Moral Principles) หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าจริยธรรมคือ เครื่องมือในการวัดความดี ความไม่ดี ความถูก ความผิด ความเหมาะสม ความไม่เหมาะสมแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม และอีกแง่หนึ่งจริยธรรมไม่เป็นหลักสากลโดยทั่วไป กล่าวคือ จริยธรรมในสังคมหนึ่งอาจจะไม่ถูกยอมรับในอีกสังคมหนึ่งก็เป็นได้ แต่จริยธรรมโดยทั่วไปย่อมหมายถึงความดีงาม ความถูกต้องและความเหมาะสมนั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญคือพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนหมู่มากหรือส่วนใหญ่ พฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดความพอใจ การยอมรับของคนในสังคมนั้นเป็นส่วนใหญ่พฤติกรรมนั้นทำให้เกิดประโยชน์ทั้งตนและผู้อื่นในสังคม และพฤติกรรมนั้นเหมาะสมกับกาลเวลา สถานที่ และบุคคล ซึ่งเป็นจริยธรรมทั่วไปของวิญญูชนทั่วไป

จริยธรรมเป็นแนวคิดอัตนัยและเปิดกว้างมาก มันสามารถอ้างถึงหลักการรัฐธรรมนูญที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้ว หรืออาจหมายถึงหลักการที่มนุษย์ยังไม่ได้กำหนด จริยธรรมเป็นเรื่องยากที่จะนำไปใช้เนื่องจากอัตวิสัยของมัน แม้ว่าการระบุคำถามจะเป็นสิ่งที่ท้าทาย แต่เราไม่ควรถูกขัดขวางไม่ให้ยอมรับมัน อย่างที่เราทราบกันดีว่าการทุจริตเพิ่มขึ้นอย่างมาก แม้จะมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อต่อสู้กับการทุจริต แต่ก็ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก ด้วยเหตุนี้ เป้าหมายของบทความนี้คือการแสดงให้เห็นว่าแนวคิดตามรัฐธรรมนูญ (The Concept of Constitution) สามารถเชื่อมโยงกับจริยธรรมได้อย่างไร นี่คือการที่ฝ่ายนิติบัญญัติและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ควรคำนึงถึงเมื่อตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศ²

² Noor Fariyah Mohd Noor, "Constitution and Ethics," International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, June 13, 2022, <https://hrmars.com/index.php/IJARBS/article/view/14676/Constitution-and-Ethics>.

รัฐธรรมนูญอาจกล่าวได้ว่าสะท้อนถึงอีกมิติทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รวมถึงมิติเชิงบรรทัดฐาน (Norm) ในแง่ของการแสดงออกของ ค่านิยมทางการเมือง (Political Values) และจริยธรรมสูงสุด มิติการสร้างอัตลักษณ์ (Identity) มิติเชิงบวกและทะเยอทะยานของจุดจบที่สำคัญ และมิติทางการเมือง การมีส่วนร่วม และวิธีหนึ่งในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญและ สิ่งแวดล้อมคือการแยกแยะระหว่างวิสัยทัศน์ทางการเมือง และจริยธรรมที่แตกต่างกัน ของรัฐธรรมนูญ สามารถโต้แย้งได้ว่าการรับรู้ที่แตกต่างกันของรัฐธรรมนูญ หรือ รัฐธรรมนูญได้รับแจ้งจากจริยธรรมประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน³

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา (United States Constitution) นั้นมีการเชื่อมโยง กันอย่างลึกซึ้งกับหลักการทางจริยธรรม การกำหนด การกำกับดูแล และ พฤติกรรมต่าง ๆ ในขณะที่รัฐธรรมนูญจะกำหนดกรอบสำหรับกฎหมายและระเบียบ แต่ประสิทธิภาพของรัฐธรรมนูญขึ้นอยู่กับคุณค่าทางจริยธรรมที่รองรับความสัมพันธ์นี้ มีความสำคัญทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เนื่องจากการพิจารณาทางจริยธรรม มีอิทธิพลต่อการตีความและการประยุกต์ใช้ในหลักการรัฐธรรมนูญ

รากฐานทางจริยธรรมของรัฐธรรมนูญ จึงสะท้อนถึงคุณค่าทางจริยธรรม โดยเน้นถึงความเป็นไปในเชิงบวกระบอบประชาธิปไตย (Democracy) แต่ก็มีข้อโต้แย้ง ว่าระบบคุณค่าที่อิงจากศักดิ์ศรีของมนุษย์ควรเป็นแนวทางในการตีความหลักการ ทางจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความถูกต้องตามกฎหมายของการกำกับดูแล รัฐธรรมนูญ เนื่องจากกำหนดพฤติกรรมที่ยอมรับได้และต้องปกป้องประชาชนจาก การการกระทำของรัฐบาล (Act of State) โดยมีผลกระทบทางจริยธรรม และ โดยเฉพาะความเป็นอิสระของศาลสูงสุด (Supreme Court) ทำให้เกิดความกังวล ทางจริยธรรม เพราะศาลสูงสุดมีอำนาจในการวินิจฉัยเรื่องจริยธรรม ซึ่งอาจนำไปสู่ การละเมิดทางศีลธรรมในการตัดสินการตีความทางประวัติศาสตร์ของรัฐธรรมนูญ การวินิจฉัยของศาลสูงสุด (Supreme Court) อาจผลกระทบทางจริยธรรมที่สำคัญต่อ

³ Paul Bloker, "Democratic Ethics, Constitutional Dimensions, and Constitutionalisms," September 1, 2010, <https://scispace.com/papers/democratic-ethics-constitutional-dimensions-and-4ttgvdz4yi>.

นโยบายสาธารณะ (Public Policy) และการปกครอง (Governance) ความท้าทายในการใช้งานจริยธรรมลักษณะอัตนัยของจริยธรรม ทำให้การประยุกต์ใช้ภายในกรอบรัฐธรรมนูญมีความซับซ้อน ซึ่งนำไปสู่ความท้าทายในการจัดการกับการทุจริตและความรับผิดชอบ การเพิ่มขึ้นของนักการเมืองมืออาชีพและกลุ่มผลประโยชน์พิเศษ ทำให้การกำกับดูแลทางจริยธรรมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ซึ่งบ่งชี้ว่าจำเป็นต้องมีการปรับตัวที่สามารถจัดการกับปัญหาทางจริยธรรมร่วมสมัยได้ดี

บทความนี้เป็นการศึกษารัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาและรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ในเรื่องมาตรการในการควบคุมการฝ่าฝืนจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนของทั้งสองประเทศ

2. วัตถุประสงค์

2.1. เพื่อศึกษารัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องการฝ่าฝืนจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2.1. เพื่อนำเรื่องการใช้มาตรการควบคุมการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติทางจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนของสหรัฐอเมริกามาเปรียบเทียบกับเรื่องการควบคุมการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนของประเทศไทย

3. ที่มาของการเขียนบทความ

ที่มาของการเขียนบทความนี้ คือผู้เขียนเห็นว่านักการเมืองของไทย หรือข้าราชการระดับสูงของไทย ในปัจจุบันมีปัญหาในเรื่องการขาดจริยธรรม และมีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และการวินิจฉัยของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ทำให้ผู้เขียนอยากศึกษาและเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาว่าม็องค์กรใดที่ทำหน้าที่พิจารณาในเรื่องจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) อย่างไร

ศึกษารัฐธรรมนูญของประเทศไทยว่าองค์กรใดที่มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

4. เนื้อเรื่อง

ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America)

หลักกฎหมายในเรื่องจริยธรรมของนักการเมืองตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา นั้นได้มีการวางไว้เป็นหลักการพื้นฐานทางจริยธรรมห้ามมีการฝ่าฝืนโดยเด็ดขาด เพราะในประเทศของสหรัฐอเมริกาจะเคารพและหวงแหนในรัฐธรรมนูญอย่างมาก ทำให้มีการปกป้องรัฐธรรมนูญมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 200 กว่าปี ที่ผ่านมา และรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาได้วางหลักการสำคัญเกี่ยวกับจริยธรรมของนักการเมืองไว้ใน 3 มิติหลัก:

4.1 การรับใช้สาธารณะ (Public Service)

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด 2 มาตรา 1 วรรคแปด ก่อนเข้ารับบริหารงาน ในตำแหน่งประธานาธิบดีจะต้องกล่าวคำสาบานตนหรือให้คำยืนยันดังนี้ “ข้าพเจ้า ขอสาบาน (หรือขอยืนยัน) ว่าข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งประธานาธิบดี แห่งสหรัฐฯ อย่างซื่อสัตย์ และจะทำการดีที่สุดที่สุุดตามความสามารถของข้าพเจ้าเพื่อ ปกป้อง รักษา และพิทักษ์รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐฯ”⁴ ซึ่งเป็นการระบุถึงหน้าที่ของผู้ นำในการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ เน้นย้ำถึงความซื่อสัตย์และ ความรับผิดชอบต่อประชาชน

4.2 การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด 1 มาตรา 6 ในขณะที่ได้รับเลือกตั้ง ห้ามมิให้ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งใด ๆ ในรัฐบาลสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งหรือเงินประจำตำแหน่งที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงที่สมาชิกวุฒิสภา

⁴ U.S. Const. art. II, § 1, “Before he enter on the Execution of his Office, he shall take the following Oath or Affirmation. I do solemnly swear (or affirm) that I will faithfully execute the Office of President of the United States, and will to the best of my Ability, preserve, protect and defend the Constitution of the United States.

นั้นมีส่วนผ่านกฎหมายในเรื่องตำแหน่งและเงินประจำตำแหน่งนั้นด้วย และผู้ที่ดำรงตำแหน่งในรัฐบาลของสหรัฐฯ อยู่แล้วจะเป็นสมาชิกสภาใดสภาหนึ่งในขณะที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ไม่ได้⁵ ระบุถึงหน้าที่ของแต่ละส่วนข้อจำกัดเพื่อป้องกันการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน ห้ามนักการเมืองรับของขวัญหรือเงินตอบแทนที่อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

4.3 ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (Transparency and Accountability)

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ยังบัญญัติให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจผ่านระบบการแบ่งแยกอำนาจ (Checks and Balances)

การควบคุมโดยใช้กลไกการควบคุมทางจริยธรรม ซึ่งมีโทษถึงการถอดถอนออกจากตำแหน่ง (Impeachment)

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด 2 มาตรา 4

การถอดถอนประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และข้าราชการพลเรือนของสหรัฐฯ ออกจากตำแหน่ง ทำได้โดยถูกขับออกออกจากตำแหน่งในความผิดของการขายชาติ การรับสินบน หรือความผิดทางอาญาที่ร้ายแรง รวมทั้งความผิดทางอาญาในระดับสหุโทษ⁶

การตรวจสอบและถ่วงดุล รัฐสภามีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกานั้นได้บัญญัติให้ศาลสูงสุด (Supreme Court) ทำหน้าที่ตีความกฎหมายและวินิจฉัยกรณีพิพาท บทลงโทษทางจริยธรรม มีดังนี้ คือ

⁵ U.S. Const. art. I, § 6, “The Senators and Representatives shall receive a Compensation for their Services, to be ascertained by Law, and paid out of the Treasury of the United States. They shall in all Cases, except Treason, Felony and Breach of the Peace, be privileged from Arrest during their Attendance at the Session of their respective Houses, and in going to and returning from the same; and for any Speech or Debate in either House, they shall not be questioned in any other Place.

⁶ U.S. Const. art. II, § 4, “The President, Vice President and all civil Officers of the United States, shall be removed from Office on Impeachment for, and Conviction of, Treason, Bribery, or other high Crimes and Misdemeanors.

1. การปลดออกจากตำแหน่ง
2. การห้ามดำรงตำแหน่งสาธารณะในอนาคต
3. โทษทางอาญากรณีกระทำผิดกฎหมาย⁷

“ความยุติธรรมที่เท่าเทียมภายใต้กฎหมาย” ข้อความเหล่านี้ ซึ่งเขียนไว้เหนือทางเข้าหลักของอาคารศาลสูงสุด แสดงถึงความรับผิดชอบสูงสุดของศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกา ศาลเป็นศาลสูงสุดของประเทศ สำหรับคดีและข้อโต้แย้งทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ในฐานะผู้ตัดสินขั้นสุดท้ายของกฎหมาย ศาลมีหน้าที่รับรองคำมั่นสัญญาต่อประชาชนชาวอเมริกาถึงความยุติธรรมที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย และด้วยเหตุนี้ ศาลสูงสุดจึงทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์และเป็นผู้ที่ตีความรัฐธรรมนูญด้วย⁸

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติในเรื่องจริยธรรมของนักการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา เพื่อบังคับการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและปกป้องระบอบประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกา โดยสร้างกลไกที่หลากหลายเพื่อตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร โดยศาลสูงสุด (Supreme Court) มีอำนาจตีความกฎหมาย เมื่อศาลสูงสุดมีคำตัดสินเกี่ยวกับประเด็นทางรัฐธรรมนูญ คำตัดสินดังกล่าวถือเป็นอันที่สุดโดยสมบูรณ์

ประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Code of Ethics for Government Service 1958)⁹

หลักการสำคัญ ประมวลจริยธรรมนี้เป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญซึ่งกำหนดมาตรฐานความประพฤติสำหรับเจ้าหน้าที่และนักการเมืองของสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยหลักการ 10 ประการหลัก:

1. การยึดมั่นในประโยชน์สาธารณะ ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ ทำงานเพื่อประชาชนอย่างซื่อสัตย์และมีประสิทธิภาพ

⁷ Constitution of the United States. The Federalist Papers Federal Ethics Laws

⁸ Supreme Court of the United States.

⁹ Code of Ethics for Government Service 1958.

2. ความซื่อสัตย์และความโปร่งใส ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต หลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจนำไปสู่การทุจริตหรือผลประโยชน์ทับซ้อน

3. การรักษาความเป็นกลางทางการเมือง ไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ทางการเมืองส่วนตน ให้บริการประชาชนโดยไม่คำนึงถึงพรรคการเมืองหรือความคิดเห็นส่วนตัว

4. การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ละเมิดกฎระเบียบราชการ

5. การใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรและงบประมาณแผ่นดินอย่างประหยัดและคุ้มค่า หลีกเลี่ยงการสิ้นเปลืองหรือใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น

6. การรักษาความลับของทางราชการ ปกป้องข้อมูลชั้นความลับของหน่วยงาน ไม่เปิดเผยข้อมูลที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

7. การให้เกียรติและเคารพสิทธิมนุษยชน ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเคารพและให้เกียรติ ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

8. ความรับผิดชอบและการตรวจสอบได้ พร้อมรับการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เปิดเผยข้อมูลและผลการปฏิบัติงานต่อสาธารณะ

9. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แสวงหาความรู้และพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ ติดตามการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมในการบริหารราชการ

10. จรรยาบรรณวิชาชีพ รักษามาตรฐานทางจริยธรรมในวิชาชีพสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่

ความสำคัญของประมวลจริยธรรม ประมวลจริยธรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ:

1. สร้างความน่าเชื่อถือในระบบราชการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ
2. ส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศ

บทลงโทษ หากฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม คือ

1. การตักเตือน
2. การพักงาน

3. การปลดออกจากตำแหน่ง

4. การดำเนินคดีตามกฎหมาย¹⁰

ประเทศไทย (Thailand)

รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ได้มีการบัญญัติเรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญ เริ่มมีการบัญญัติเรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540¹¹ ต่อมามีการประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550¹² มีบทบัญญัติเรื่องฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในรัฐธรรมนูญ และเมื่อมีการประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹³ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ของประเทศไทย ยังมีบทบัญญัติเรื่องฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยนั้น กฎหมายใช้คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร¹⁴

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 11 ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 210 ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

¹⁰ H.R. Res. 8806, 85th Cong., 2nd sess. (1958).

¹¹ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 114, ตอนที่ 55 ก, 11 ตุลาคม 2540, หน้า 1.

¹² ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124, ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2550, หน้า 1.

¹³ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134, ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560, หน้า 1.

¹⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542.

- (1) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย
- (2) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ
- (3) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ¹⁵

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 12 องค์กรอิสระ ส่วนที่ 4 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา 234 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญ หรือตามพระราชบัญญัติว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต¹⁶

มาตรา 235 ภายใต้บังคับมาตรา 236 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย หรือมีการกล่าวหาว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา 234 (1) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ไต่สวนให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

¹⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หมวด 11 ศาลรัฐธรรมนูญ, มาตรา 210.

¹⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หมวด 12 องค์กรอิสระ, ส่วนที่ 4 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, มาตรา 234.

(1) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา 226 วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาโดยอนุโลม

วรรคสาม เมื่อศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ผู้ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้¹⁷

ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. 2561¹⁸

ข้อ 3 ในระเบียบนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“คณะผู้ไต่สวนอิสระ” หมายความว่า คณะบุคคลจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ซึ่งประธานศาลฎีกาแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่ไต่สวนหาข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจในการกล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

“มาตรฐานทางจริยธรรม” หมายความว่า มาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนดขึ้นตามมาตรา 219 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรฐานทางจริยธรรม

¹⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หมวด 12 องค์การอิสระ, ส่วนที่ 4 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, มาตรา 235.

¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135, ตอนที่ 87 ก, 1 พฤศจิกายน 2561, หน้า 15.

ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้ว¹⁹

5. บทวิเคราะห์

คำว่า“จริยธรรม” (Ethics) เป็นคำพื้นฐานที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นคำที่คนในสังคมทุก ๆ สังคมได้วางหลัก ให้คนในสังคมแต่ละสังคมต้องหลีกเลี่ยงการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ มาตรฐานทางจริยธรรมแต่ละสังคมย่อมไม่เหมือนกัน จึงมีความจำเป็นที่สังคมนั้น ๆ ต้องวางหลักจริยธรรมของสังคมเพื่อใช้ในสังคมของตนเอง

บทความนี้ ศึกษาการใช้มาตรการทางจริยธรรมควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาการใช้มาตรการทางจริยธรรมควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของอเมริกา

จะเห็นได้ว่าการศึกษารัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา (Constitution of the United States) ซึ่งกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญและเป็นกฎหมายสูงสุดที่ได้บัญญัติการควบคุมผู้บริหารประเทศทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ซึ่งรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด 2 มาตรา 1 วรรคแปด ได้วางหลักว่าให้ประธานาธิบดีปฏิญาณว่าจะทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์และจะทำงานดีที่สุดในความสามารถของข้าพเจ้าเพื่อปกป้อง รักษา และพิทักษ์รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐฯ ซึ่งเป็นการระบุถึงหน้าที่ของผู้นำในการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ เน้นย้ำถึงความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อประชาชน

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด 1 มาตรา 6 ในขณะที่ได้รับเลือกตั้ง ห้ามมิให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งใด ๆ ในรัฐบาลสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำแหน่งหรือเงินประจำตำแหน่งที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงที่สมาชิกรัฐสภานั้นมีส่วนผ่านกฎหมายในเรื่องตำแหน่งและเงินประจำตำแหน่งนั้นด้วย และผู้ที่ดำรงตำแหน่งในรัฐบาลของสหรัฐฯ อยู่แล้วจะเป็นสมาชิกสภาใดสภาหนึ่งในขณะที่ตน

¹⁹ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. 2561.

ดำรงตำแหน่งอยู่ไม่ได้ ระบุถึงหน้าที่ของแต่ละส่วนข้อจำกัดเพื่อป้องกันการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน ห้ามนักการเมืองรับของขวัญหรือเงินตอบแทนที่อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เป็นการแบ่งแยกอำนาจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอย่างชัดเจนเพื่อให้แต่ละฝ่ายทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติเรื่องการตรวจสอบและถ่วงดุลของอำนาจต่าง ๆ โดยรัฐสภามีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารอย่างชัดเจน

เมื่อมีการละเมิดจริยธรรมของฝ่ายบริหารของประเทศหรือมีการละเมิดจริยธรรมของฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ศาลสูงสุด (Supreme Court) มีอำนาจในการวินิจฉัยและทำหน้าที่ตีความกฎหมายและวินิจฉัยกรณีพิพาทในเรื่องบทลงโทษทางจริยธรรม โดยมีโทษคือ การปลดออกจากตำแหน่ง การห้ามดำรงตำแหน่งสาธารณะในอนาคต และโทษทางอาญากรณีกระทำผิดกฎหมาย ทั้งนี้ยังมีกฎหมายระดับรองจากรัฐธรรมนูญบัญญัติในเรื่องการควบคุมจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพิ่มขึ้น เพื่อควบคุมนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องละเมิดจริยธรรมคือ ประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Code of Ethics for Government Service 1958) จะพบว่าหลักการสำคัญของประมวลจริยธรรมนี้เป็นแนวปฏิบัติที่ซึ่งกำหนดมาตรฐานการควบคุมความประพฤติและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่และนักการเมืองของสหรัฐอเมริกา และมีข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติและห้ามละเมิดอยู่ 10 ข้อ และถ้าไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนเปรียบเสมือนฝ่าฝืนบทบัญญัติทางจริยธรรมของประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Code of Ethics for Government Service 1958) บทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ การตักเตือน การพักงาน การปลดออกจากตำแหน่ง และการดำเนินคดีตามกฎหมาย

กระบวนการขั้นตอนเมื่อมีการไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนจริยธรรมตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ หรือมีผู้ไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ศาลสูงสุด (Supreme Court) จะเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยคดี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนจริยธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Code of Ethics for Government Service 1958)

เปรียบเทียบการฝ่าฝืนจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงของประเทศไทยนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้บัญญัติคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้มีการกำหนดคำนิยาม “มาตรฐานทางจริยธรรม” ไว้ในระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. 2561 หมายความว่า มาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนดขึ้นตามมาตรา 219 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้ว

กระบวนการเรื่องฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติ ผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัย คือ

1. ศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 11 ศาลรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ในมาตรา 210 ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (3) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แสดงให้เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยและพิจารณาในเรื่องฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

2. ศาลฎีกา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 12 องค์การอิสระ ส่วนที่ 4 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา 234(1) ได้บัญญัติในเรื่องฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถ้าได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทาง

จริยธรรมอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย และประธานศาลฎีกาต้องแต่งตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ พิจารณาวินิจฉัยคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ

ผลการของการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญหรือของศาลฎีกาโดยคณะผู้ไต่สวนอิสระมีผลผูกพันและสมบูรณ์ ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดต้องคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ผลคือต้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และอาจจะต้องห้ามมีสิทธิทางการเมืองอื่นอีก

6. บทสรุป

จากการศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ๆ ทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกาและของประเทศไทย พบว่าการใช้มาตรการทางจริยธรรมเพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะแม้มีข้อบังคับเกี่ยวห้ามฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของนักการเมืองหรือข้าราชการระดับสูง ก็ยังมีการละเมิดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้เห็นกันอยู่

บทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและของไทย มีบทบัญญัติคล้ายกันคือ มีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการใช้มาตรการทางจริยธรรมควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือการใช้มาตรการทางจริยธรรมควบคุมฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ รวมทั้งข้าราชการระดับสูง เพราะเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐ และอำนาจมาจากประชาชน

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญและประมวลจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Code of Ethics for Government Service 1958) ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ได้ใช้คำว่า “จริยธรรม” ส่วนรัฐธรรมนูญของไทย ได้ใช้คำว่า “จริยธรรมอย่างร้ายแรง” ซึ่งผู้เขียนคงต้องศึกษาต่อไปว่าแตกต่างอย่างเป็นสาระสำคัญหรือไม่

รายการอ้างอิง (References)

เอกสาร

- ศาลฎีกา. ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. 2561
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 87 ง (1 พฤศจิกายน 2561): 1-4.
- Constitution of the United States. United States Congress. Code of Ethics for Government Service. H. Con. Res. 175, 85th Cong. (1958).
- Constitution of the United States The Federalist Papers Federal Ethics Laws.
- Supreme Court of the United States. Supreme Court of the United States. Washington, DC: Government Publishing Office, n.d.
- United States. House Resolution 8806. 85th Cong., 2nd sess. 1958.

เว็บไซต์

- Bloker, Paul. “Democratic Ethics, Constitutional Dimensions, and Constitutionalisms.” September 1, 2010. <https://scispace.com/papers/democratic-ethics-constitutional-dimensions-and-4ttgvdz4yi>.
- Noor Fariyah Mohd Noor. “Constitution and Ethics.” International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences. June 13, 2022. <https://hrmars.com/index.php/IJARBS/article/view/14676/Constitution-and-Ethics>.

กฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.

2542

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

แนวคิดและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลา

ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย²⁰

The Concept and Historical Background of
Thailand's Regulations on the Prohibition of
Alcohol Sales by Dates and Times

เบญญาดา พรมงศ์²¹

วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์²²

Receive 4 March 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 10 June 2025

บทคัดย่อ

ปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา และได้กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ โดยอนุญาตให้ขาย

²⁰ บทความวิจัยนี้สรุปมาจากส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

²¹ *Benyada Promwong*

นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

First Author; Master Student in Law, School of Law, Mae Fah Luang University

E-mail: 6551601259@lamduan.mfu.ac.th

²² *Wiwat Damrongkulnan*

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชากฎหมายอาญา สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Corresponding Author; Associate Professor in Criminal Law, School of Law, Mae Fah Luang University

E-mail: wiwat.dam@mfu.ac.th

ได้เฉพาะเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 24.00 น. เท่านั้น การที่กฎหมายกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาเป็นที่ถกเถียงกันในสังคมว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ บทความนี้ได้นำเสนอแนวคิดและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในเรื่องดังกล่าวต่อไป โดยได้ดำเนินการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, วันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, เวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

Abstract

Currently, regulations on prohibited alcohol selling impose on certain Buddhist holidays as alcohol prohibition days, including Makha Bucha Day, Visakha Bucha Day, Asalha Bucha Day, Khao Phansa Day (Buddhist Lent), and Ok Phansa Day (the End of Buddhist Lent). In addition, the regulations permit alcohol sales only from 11:00 to 14:00 and from 17:00 to 24:00. The enforcement of these regulations has sparked societal debates regarding their appropriateness. This article presents the concepts and historical background of establishing prohibited dates and times for alcohol sales in Thailand. The study serves as a foundation for further analysis of the suitability of these regulations. The research was conducted through documentary research by reviewing relevant literature and documents.

Keywords : Alcoholic beverages, Prohibited dates for alcohol sales, Prohibited times for alcohol sales

1. บทนำ

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามประวัติศาสตร์ไทยถือได้ว่าอยู่คู่กับมนุษย์เรามา นับแต่อดีตเพราะมีหลักฐานตามประวัติศาสตร์ไทยว่ามีการนำข้าวมาหมักทำสุราเพื่อบริโภคและประกอบพิธีกรรมสำคัญ หรือวันสำคัญทางศาสนาก็นิยมนำสุรามาเป็นเครื่องบวงสรวงในพิธีกรรมด้วย โดยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งสุราประเภทแรกของไทยได้แก่ “สุราแช่”²³ แต่เดิมการบริโภคสุราในสังคมไทยมีการจำกัดการบริโภคอยู่ในเงื่อนไขที่เป็นบางโอกาส เช่น พิธีกรรม และงานสังสรรค์ ต่อมา มีการรับเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกมากขึ้น การดื่มสุราจึงแพร่หลายมีการดื่มสุราโดยทั่วไปในทุกโอกาสทั้งในสังคมชนบทที่นิยมบริโภคเพื่อผ่อนคลาย และเป็นยาบำรุง รวมถึงดื่มตามประเพณี ส่วนสังคมเมืองนิยมดื่มเพื่อผ่อนคลายจากความเครียด งานเฉลิมฉลอง การแสดงสถานะชนชั้นทางสังคม การเข้ากลุ่มสังคม รวมถึงดื่มเพื่อความสนุกสนาน ปัจจุบันจึงถือได้ว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่คู่กับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทยทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท

กระทั่งในปี พ.ศ. 2495 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาควบคุมโภภณัท (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495²⁴ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมโภภณัท พ.ศ. 2495²⁵ กำหนด “เวลา” ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นเป็นครั้งแรก และ

²³ พระไพศาล วิสาโล, “ประวัติศาสตร์เปิดโลกสุราในไทย บันทึกฝรั่งว่าสยามนิยมดื่มแต่น้อย ทำไมกระดกกันอ้อสมัยรัตนโกสินทร์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2566, https://www.silpamag.com/history/article_25141.

²⁴ พระราชกฤษฎีกาควบคุมโภภณัท (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และ 17.00 นาฬิกา ถึง 22.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายสุรา จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ดื่มสุราชนิดใด ๆ ในร้านจำหน่ายสุรา”

²⁵ พระราชบัญญัติควบคุมโภภณัท พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “เมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือมีความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโภภณัทได้”

มาตรา 5 “การควบคุมตามความในมาตรา 4 ให้กำหนดโดยกฤษฎีกา เพื่อดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 กำหนด “วัน” ห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ขึ้นเป็นครั้งแรก²⁶ การที่กฎหมายกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไว้ดังกล่าวข้างต้นมีผลใช้บังคับต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายบ้างก็ตามแต่สาระยังคงดำรงอยู่ โดยปัจจุบันกฎหมายกำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา²⁷ และกฎหมายกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่นนอกจากเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น.²⁸

...

(4) กำหนดเวลา และสถานที่ และพฤติการณ์ในการจำหน่ายโกศภัณฑ์

...”

²⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา”

²⁷ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ

(2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา”

²⁸ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 ข้อ 1 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ

(2) การขายในสถานบริการซึ่งเป็นไปตามกำหนดเวลาเปิดปิดของสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ”

2. แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบหลายด้านทั้งปัญหาสุขภาพ ปัญหาทางสังคม และปัญหาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ การกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อควบคุมและจำกัดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เหมาะสมกับระบบทางสังคม เพื่อส่งเสริมความสงบเรียบร้อยในสังคม ให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีและมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

ปัจจุบันปัญหาที่ร้ายแรงอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยและอีกหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกก็คือ ผลของการดื่มสุราหรือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ว่าจะเป็นวิสกี้ บรั่นดี เบียร์ หรือไวน์ก็ตาม ผู้ที่ดื่มในปริมาณมากอย่างสม่ำเสมอมีแนวโน้มที่จะดื่มในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกวัน แม้จะอยู่ในภาวะที่เมเผลสุราแล้วก็ตามก็ยังจะสามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณเพิ่มสูงขึ้นได้อีก โดยผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งบุคคลได้แก่ ผลกระทบต่อระบบร่างกาย อาทิ ส่งผลกระทบต่อระบบสมอง ทำให้สมองเสื่อม ส่งผลกระทบต่อประสาท ทำให้ความจำบกพร่อง ส่งผลกระทบต่อหัวใจ ทำให้ความดันโลหิตสูง ส่งผลกระทบต่อกระเพาะอาหาร ทำให้กระเพาะอาหารอักเสบ เลือดออกในกระเพาะอาหาร และส่งผลต่อดับ ทำให้ตับแข็ง นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงก่อให้เกิดมะเร็งในช่องปาก ลำคอ กล่องเสียง และหลอดอาหารอีกด้วย²⁹ ผลกระทบต่อครอบครัว มีการใช้ความรุนแรงกับสมาชิกในครอบครัว รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อบุคคลภายนอก เช่น กรณีเมาแล้วขับยานพาหนะ และการทะเลาะวิวาทในที่สาธารณะ

สำหรับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสังคมไทยนั้นพบว่าคนไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาแต่อดีต โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการบริโภคมาจากความอยากรู้อยากลอง กลุ่มเพื่อน สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ กระแสสื่อโฆษณา และความเครียด จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของ

²⁹ โรงพยาบาลกรุงเทพพัทยา, “สุราผลร้ายต่อร่างกาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567, <https://bangkok.pattayahospital.com/th/health-articles-th/gastrointestinal-liver-th/effects-of-alcohol-th/>.

ประชากร พ.ศ. 2564 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2550 - 2564 พบว่า ภาพรวมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปในช่วง 14 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างคงที่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2550 เป็นร้อยละ 31.5 ในปี พ.ศ. 2554 การบริโภคลดลงในปี พ.ศ. 2560 และในปี พ.ศ. 2564 เหลืออัตราร้อยละ 28 โดยเป็นนักดื่มชายมากกว่านักดื่มหญิงประมาณ 4.5 เท่า (ร้อยละ 46.4 และ 10.8 ตามลำดับ) หากจำแนกตามอายุ ช่วงอายุ 15 - 19 ปี พบว่าแนวโน้มความชุกของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลับมีทิศทางเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากร้อยละ 12.9 ในปี พ.ศ. 2550 เป็นร้อยละ 19.4 ในปี พ.ศ. 2558 และลดลงในปี พ.ศ. 2560 เช่นกัน อาจเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลขอความร่วมมือให้งดจัดงานรื่นเริงต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนส่งเสริมทำกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา³⁰

2.1 แนวคิดเชิงสนับสนุนให้มีการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวคิดก่อเกิดมาจากการสร้างมาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภาครัฐจึงได้บัญญัติเป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐบาลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะในช่วงวันและเวลาที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดปัญหาเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไป หรือมุ่งลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้คนในสังคมมีความปลอดภัย จึงได้มีการควบคุมในมิติต่าง ๆ ตลอดจนพิจารณาถึงปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมและพิจารณาว่าสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ ครอบครัว การเกิดอุบัติเหตุ และอาชญากรรม รวมถึงมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้น ภาครัฐจึงมีการกำหนดมาตรการจำกัดวันและ/หรือเวลาในการขาย

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, “รายงานผลการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2567, https://ddc.moph.go.th/uploads/files/14_38820200823062406.pdf.

เครื่องยนต์แอลกอฮอล์ รวมทั้งมีการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องยนต์แอลกอฮอล์เพื่อช่วยลดปัญหาและผลกระทบทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และช่วยสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนให้ตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ ตลอดจนช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าถึงเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ได้โดยง่าย

ตัวอย่างปัญหาที่มีผลมาจากการดื่มเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ ดังต่อไปนี้

(1) **ปัญหาเรื่องสุขภาพของผู้ดื่ม** เนื่องจากการดื่มเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ในปริมาณมากติดต่อกันส่งผลให้ผู้ดื่มมีปัญหาด้านสุขภาพ อาทิ การเกิดโรคตับ โรคหัวใจ และโรคเบาหวาน การกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ในช่วงวันและช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงสูงสามารถช่วยลดปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการดื่มเครื่องยนต์แอลกอฮอล์มากเกินไป เช่น อัตราการป่วยเป็นโรคตับ โรคไขมันสูง โรคหัวใจ และโรคเบาหวาน

(2) **ปัญหาอุบัติเหตุทางถนน** การดื่มเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ปริมาณมากมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ซึ่งปัญหาการเสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุดังกล่าวถือเป็นปัญหาลำดับต้น ๆ ของประเทศไทยที่ภาครัฐยังคงดำเนินการแก้ไขโดยเฉพาะช่วงเทศกาล อาทิ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่ ที่มักจะมีผู้เสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุจากการดื่มสุรา เมาแล้วขับ

ตามสถิติสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2565 - 2567 ช่วง 7 วันอันตรายของเทศกาลสงกรานต์ (ตั้งแต่วันที่ 11 - 17 เมษายนของทุกปี) อันดับ 1 คือ ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด รองลงมาคือ ขับซัดขณะเมาสุรา การขับรถตัดหน้าอย่างกระชั้นชิด ทักษะวิสัยไม่ดี และสภาพถนน ตามลำดับ ส่วนช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุสามารถจำแนกจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุตามช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุพบว่า ลำดับแรกของช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บคือ ช่วงเวลา 16.01 - 17.00 น.³¹

³¹ TQM Insurance Broker, “สรุปสถิติอุบัติเหตุทางถนน 7 วันอันตรายช่วงสงกรานต์ พ.ศ. 2567,” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2567, <https://www.tqm.co.th/articles/หมึ่ร้กรร/7วันอันตรายช่วงสงกรานต์2567>.

(3) **ปัญหาครอบครัว** การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว ปัญหาครอบครัวหลายกรณีมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมากเกินไป มีการใช้ความรุนแรงกับสมาชิกในครอบครัวเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง การใช้กำลังต่อเด็ก การล่วงละเมิดทางเพศ และการหย่าร้าง

(4) **ปัญหาการเงิน** การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจทำให้เกิดปัญหาการเงินในครอบครัว เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำทำให้ค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลายเป็นภาระ และลดทอนงบประมาณที่ควรใช้ในเรื่องจำเป็นอื่น ๆ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าในปี พ.ศ. 2565 ครั้วเรือนในประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ที่ประมาณ 52 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 0.6 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคทั้งหมด แม้ค่าใช้จ่ายส่วนนี้อาจดูไม่มาก แต่สำหรับครัวเรือนที่มีรายได้น้อย การใช้จ่ายในส่วนนี้สามารถเป็นภาระทางการเงินได้³²

(5) **ปัญหาอาชญากรรม** อาชญากรรมที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เกินปริมาณความเหมาะสมทำให้บุคคลสูญเสียการควบคุมทางอารมณ์และการตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่การก่ออาชญากรรม เช่น การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย การโจรกรรม และการล่วงละเมิดทางเพศ ตามสถิติพบว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมในช่วงเวลาที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูง เช่น ช่วงเทศกาลหรือวันหยุดยาว มักจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ³³ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับพฤติกรรมความรุนแรงและผิดกฎหมาย จากการศึกษาพฤติกรรม การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจปี พ.ศ. 2550 พบว่า เด็กและ

³² สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “ความยากจนแฝงของครัวเรือน พ.ศ. 2565,” หน้า 45, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2568, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240503081215_23463.pdf?utm_source=chatgpt.com.

³³ Thaipublica, “สถิติ 5 ปี “ดื่มแล้วขับ” ไทยสูญ 3.7 แสนล้าน เสนอเพิ่มโทษ – บังคับใช้เข้มข้นเหตุคนไม่กลัวกฎหมายทำผิดซ้ำฟุ้ง”, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568, https://thaipublica.org/2024/09/drink-driving-costs-over-three-billion-baht-in-past-five-years/?utm_source=chatgpt.com.

เยาวย่นร้อยละ 40.8 ยอมรับว่าก่อคดีภายใน 5 ชั่วโมงหลังดื่มสุรา โดยส่วนใหญ่เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายร้อยละ 55.9 และคดีความผิดเกี่ยวกับเพศร้อยละ 46.2³⁴ จึงอาจกล่าวได้ว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวกระตุ้นการก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม

(6) ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเป็นพื้นฐานหรือจุดเริ่มต้นที่จะนำเด็กหรือเยาวชนไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน ได้แก่ ความเสี่ยงต่อการใช้พฤติกรรมรุนแรง และความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด

ในทางวิชาการได้ให้นิยามคำว่า “การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หมายถึง ความยากง่ายหรือความสะดวกในการได้มาซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการแบ่งประเภทการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพ ทางสังคม ทางเศรษฐศาสตร์ หรือทางกฎหมาย³⁵

“การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางกายภาพ” หมายถึง การที่สามารถหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้จากร้านขายเครื่องดื่มโดยสะดวกประเภทที่มีการนั่งดื่ม เช่น ผับ บาร์ ร้านอาหาร หรือร้านที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทร้านขายของชำร้านสะดวกซื้อ โดยไม่มีการจำกัดโอกาส เวลา หรือวันทำการ ทำให้โอกาสและความสะดวกซื้อสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็จะมีเพิ่มสูงขึ้น³⁶

“การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางสังคม” หมายถึง การใช้ช่องทางสังคมเป็นช่องทางในการได้มาซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ว่าจะเป็นในงานเลี้ยงสังสรรค์ หรือกิจกรรมใด ๆ ที่เจ้าภาพได้จัดเตรียมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ให้ผู้ร่วมงาน ยังรวมไปถึง

³⁴ สุภัญญา สมะตอเลาะ, กันยายน 2565, “ปริมาณการดื่มสุราส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างไร?”, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568, <https://cas.or.th/upload/files/1740103721-1740103721.pdf>.

³⁵ วรินทุ ว่องวรรณกุล, “การควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: นโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิผลและความคุ้มค่า,” *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข* 4, ฉ. 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2553), 578.

³⁶ เรื่องเดียวกัน

การใช้เครือข่ายทางสังคมจากเพื่อน ญาติพี่น้อง คนรู้จักหรือคนแปลกหน้า ซึ่งถือเป็นช่องทางที่ทำให้เข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย³⁷

“การเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทางเศรษฐศาสตร์” หมายถึง การที่ผู้ตี้มมีกำลังซื้อพอที่จะซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งก็หมายความว่าเวลาที่เครื่องตี้มแอลกอฮอล์มีราคาไม่สูงจนเกินไป หรือไม่สูงเกินกว่าที่กลุ่มเป้าหมายของเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แต่ละชนิดจะซื้อได้³⁸

“การเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทางกฎหมาย” หมายถึง ข้อกำหนดทางกฎหมายที่ระบุว่าผู้ใดซึ่งสามารถซื้อหรือครอบครองเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ และบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดซึ่งไม่สามารถทำได้ เช่น การห้ามขายหรือห้ามครอบครองเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในประเทศมุสลิมบางประเทศ การกำหนดอายุขั้นต่ำในการซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์³⁹

จากที่กล่าวมาข้างต้น การเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทางกฎหมายเป็นส่วนสำคัญในการควบคุมการบริโภคและรักษาความปลอดภัยของสังคม สำหรับสถานที่และบุคคลซึ่งขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และผู้บริโภค การเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทางกฎหมายช่วยให้สามารถควบคุมการบริโภค และสนับสนุนความปลอดภัยและสุขภาพของคนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีระเบียบ ภาครัฐยังมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบและพิษภัยที่ได้รับจากการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่มากเกินไป การสร้างความตระหนักรู้คือ การตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ผู้ตี้มต้องมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การขับรถ หรือการทำงาน รวมถึงการอยู่ในสภาพมีสติ การตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ผู้ตี้มต้องอยู่ในสภาพมีสติ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อป้องกันอุบัติเหตุและปัญหาที่เกิดจากการตี้มมากเกินไป

แนวความคิดจำกัดเวลาการขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ แม้จะไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดถึงแนวคิดในการตรากฎหมายควบคุมเวลาขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ แต่จาก

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 579.

³⁸ เรื่องเดียวกัน

³⁹ เรื่องเดียวกัน

การศึกษาค้นคว้าประกอบกับมีนักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่า สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากในยุคนั้นข้าราชการมักออกไปรับประทานอาหารช่วงเวลามื้อกลางวันและมีการดื่มสุราสังสรรค์ตามค่านิยมในยุคนั้นตั้งแต่มี้อกลางวัน มีการดื่มสุราพร้อมมี้ออาหารต่อเนื่องไปจนบ่ายคล้อย ไม่กลับเข้ามาทำงานตามเวลาราชการ⁴⁰ อีกทั้งผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและเกิดผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมอย่างมาก ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ เนื่องจากหากพิจารณาช่วงเวลาที่สามารขายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ คือช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. ถือเป็นช่วงพักเที่ยงรับประทานอาหารกลางวัน การที่รัฐบาลในยุคนั้นอนุญาตให้ขายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาดังกล่าวได้อาจเป็นเพราะไม่ต้องการให้มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ จึงอนุญาตให้ขายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในช่วงพักเที่ยงมี้ออาหารกลางวัน แต่ยังคงจำกัดเวลาขายและดื่มหลังจากเวลา 14.00 น. ต่อมาอนุญาตให้ขายและดื่มได้อีกครั้งในช่วงเวลา 17.00 - 22.00 น. อันเป็นช่วงเวลาหลังเลิกงาน อาจด้วยเหตุผลว่าหากไม่มีการจำกัดเวลาขายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ข้าราชการในยุคนั้นรวมไปถึงพนักงานผู้ใช้แรงงานมีแนวโน้มที่จะไม่กลับเข้าทำงานในช่วงบ่าย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อรัฐรวมไปถึงส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจ ดังนั้น นายกรัฐมนตรีในยุคนั้นคือจอมพล แปลก พิบูลสงคราม จึงได้ตราพระราชบัญญัติควบคุมโรคภยันต์ พ.ศ. 2495⁴¹ และได้ออกกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นฉบับแรกคือ

⁴⁰ สุราไทย, “ว่าด้วยเวลาห้ามขายเหล้า,” สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2567, <https://surathai.wordpress.com/2020/01/10/time-no-sell/>.

⁴¹ พระราชบัญญัติควบคุมโรคภยันต์ พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “เมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือมีความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโรคภยันต์ได้”

มาตรา 5 “การควบคุมตามความในมาตรา 4 ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อดำเนินการต่อไปนี้

...

(4) กำหนดเวลา และสถานที่ และพฤติการณ์ในการจำหน่ายโรคภยันต์

...”

พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495⁴² โดยกำหนดห้ามขายสุราในเวลาอื่นนอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 22.00 น. เห็นสมควรควบคุมการจำหน่ายสินค้าโรคภัย เพื่อสวัสดิภาพของประชาชนกับทั้งเพื่อเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2504 กาลสมัยได้เปลี่ยนแปลงไป แนวคิดของรัฐบาลในยุคนั้นมีการปรับเปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ เล็งเห็นว่าการกำหนดระยะเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เหมาะสมต่อสภาพการณ์ จึงมีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 แก้ไขช่วงเวลาการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากเดิมให้จำหน่ายได้ในช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 22.00 น. เป็นช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 02.00 น. ของวันถัดไป⁴³ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ ประโยชน์ของผู้ได้รับอนุญาตขายสุรา และความต้องการของประชาชนในขณะนั้น

จากนั้นในปี พ.ศ. 2515 เนื่องจากผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มสูงขึ้นมาก รัฐบาลมีแนวคิดที่ต้องการควบคุมการจำหน่ายและการบริโภคสุราเพื่อลดปัญหาที่เกี่ยวข้อง จึงได้เปลี่ยนแปลงลดเวลาจากเดิมให้จำหน่ายในช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 02.00 น. ของวันถัดไป เป็นให้จำหน่ายเครื่องดื่ม

⁴² พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และ 17.00 นาฬิกา ถึง 22.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายสุรา จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ในร้านจำหน่ายสุรา”

⁴³ พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 มาตรา 3 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 4 นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุรา”

แอลกอฮอล์ได้ในช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 24.00 น.⁴⁴ เพื่อเป็นการประหยัด รักษาสุขภาพอนามัยของประชาชน ป้องกันและลดอุบัติเหตุ ลดปัญหาและผลกระทบด้านสังคมและเศรษฐกิจอันเกิดจากการดื่มสุรา รักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อป้องกันผู้บริโภคหน้าใหม่เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย โดยแนวคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายทางสาธารณสุขและความปลอดภัยที่มีเป้าหมายในการลดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคสุราในชุมชน และส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชน แนวคิดการจำกัดช่วงเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามเวลาในครั้งนี้ส่งผลให้มีการจำกัดช่วงเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามเวลาดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนแนวคิดการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดขึ้นจากการที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เล็งเห็นถึงผลเสียจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเมาแล้วขับที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และมีแนวโน้มว่าความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน รวมไปถึงความเสียหายต่อสังคมจะเพิ่มสูงขึ้นหากไม่มีการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใด ๆ ขึ้น จึงได้มีแนวคิดควรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงโทษ พิษภัย และผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต่อมาได้ร่วมมือกับสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) เริ่มรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา กล่าวคือ รณรงค์ให้นับแต่วันเข้าพรรษาหรือปฐมาขึ้น

⁴⁴ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515 ข้อ 1 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยอัน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยอัน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 4 ในเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุรา

ทั้งนี้ เว้นแต่การขายสุราหรือการดื่มสุรานั้นกระทำในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ระหว่างเวลาที่กฎหมายอนุญาตให้สถานบริการนั้นเปิดทำการได้เกินเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรานี้”

ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือถ้าหากปีใดมีเดือน 8 สองครั้ง ก็เลื่อนมาเป็นวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หลัง ของทุกปี จนถึงวันออกพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี นับเป็นเวลา 3 เดือน ที่ประชาชนควร “งด ละ เลิก” การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยโครงการนี้มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นพื้นฐานแก่บุคคลซึ่งตั้งใจจะเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างถาวร ซึ่งโครงการนี้ได้รับเริ่มมานับแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงยุคปัจจุบัน ในนามโครงการ “งดเหล้าเข้าพรรษา”

ต่อมาปรากฏว่าโครงการ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีก และถือได้ว่าการรณรงค์ให้ประชาชนงด ละ และเลิกการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงระยะเวลาเข้าพรรษา 3 เดือนนั้นประสบผลสำเร็จ หลาย ๆ หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงภาคีเครือข่ายองค์กรงดเหล้า จากการผลักดันโครงการดังกล่าวจึงนำไปสู่แนวคิดที่ว่าหากภาครัฐมีการกำหนดให้มีวันสำหรับงดดื่มสุราขึ้นก็จะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนสนใจอยากที่จะเข้าร่วมโครงการเลิกเหล้ามากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2551 ความพยายามผลักดันเจตนารมณ์ให้ประชาชนงดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประสบผลสำเร็จ ในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ได้มีมติของคณะรัฐมนตรีประกาศให้วันเข้าพรรษาของทุกปีเป็น “วันงดดื่มสุราแห่งชาติ” จากที่ปกติจะรณรงค์เพียง “งดเหล้าเข้าพรรษา” เท่านั้น เริ่มต้นใช้บังคับในวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษาในปีนั้นเอง ด้วยเหตุผลที่ว่าเพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนงดดื่มเหล้าในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาอันจะเป็นพื้นฐานในการที่จะเลิกดื่มเหล้าตลอดไป⁴⁵

วันสำคัญทางพุทธศาสนาได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ถือเป็นวันที่ศาสนาพุทธให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยชักชวนให้

⁴⁵ กองสาธารณสุขท้องถิ่น กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ, “เรื่อง ขอความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมวันงดดื่มสุราแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2563,” 3 กรกฎาคม 2563, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2567, https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2020/7/23817_1_1593957844069.pdf.

พุทธศาสนิกชนประเพณีปฏิบัติธรรม ทำบุญ รักษาศีล โดยเฉพาะศีลข้อ 5 ที่ห้ามดื่มสุราและของมึนเมา เนื่องจากถือว่าเป็นโทษและทำลายสุขภาพของประชาชน ภาครัฐจึงสนับสนุนโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา และได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2552 กำหนดให้วันสำคัญทางศาสนาดังกล่าวเป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงามตามหลักพุทธศาสนา⁴⁶

ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ตอกย้ำแนวคิดเรื่องหลักศีลธรรมในศาสนาพุทธ ได้มีการออกประกาศกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่ม โดยมีการเพิ่ม “วันออกพรรษา” เป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีก 1 วัน ประกาศฉบับนี้มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ โดยออกเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558⁴⁷

จากนั้นในปี พ.ศ. 2567 แนวคิดการควบคุมวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในช่วงเวลานั้น ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจที่จะลดตัวจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยการผ่อนปรนการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาจากเดิมเป็น “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ”⁴⁸

⁴⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา”

⁴⁷ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ข้อ 2 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ”

⁴⁸ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2567 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ”

กระทั่งล่าสุดในปี พ.ศ 2568 นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจยังคงมีการปรับใช้อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลได้ผ่อนปรนการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจโดยการเพิ่มช้อยกเว้นมากขึ้นจากเดิม ดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ

(2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

โดยแนวคิดนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อภาคธุรกิจและภาคการท่องเที่ยว ในขณะที่ยังคงยึดมั่นในหลักการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาอยู่⁴⁹

⁴⁹ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ

(2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

2.2 แนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย และการประกอบอาชีพ รวมถึงมีสิทธิที่จะได้รับการสนับสนุนในการประกอบอาชีพจากรัฐ ดังนั้น การที่รัฐออกนโยบายจำกัดและควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ย่อมถือเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง

สิทธิและเสรีภาพเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นที่ทราบกันดีว่ารัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายว่า สิทธิเป็นการก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นในอันที่จะต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ รวมถึงมีหน้าที่ที่จะไม่รบกวนต่อสิทธิหรือหน้าที่ที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามสิทธิ ดังนั้น นิยามของคำว่า “สิทธิ” คืออำนาจที่กฎหมายให้เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง⁵⁰

ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” นั้น หมายถึง ความมีเสรีหรือสภาพที่ทำได้โดยปลอดอุปสรรค สภาพที่มีสิทธิที่จะทำหรือจะพูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น กล่าว

(4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา”

ข้อ 4 “ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีการคัดกรองและมาตรการที่จำเป็นเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ความปลอดภัยของประชาชน และการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชน”

⁵⁰ สมยศ เชื้อไทย (2565), ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 22, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 171.

ขยายความได้ว่า เสรีภาพเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองแก่บุคคลที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่เขาต้องการได้โดยอิสระ หรือโดยปลอดจากอุปสรรคหรือการบังคับขัดขวาง เสรีภาพจึงก่อหน้าที่ตามกฎหมายให้รัฐและบุคคลอื่นจะต้องเคารพ และไม่ไปรบกวนหรือขัดขวางการใช้เสรีภาพของเขา

ในทางกฎหมายนั้น เสรีภาพ หมายถึง สภาวะการณ์ของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่น หรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำ หรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่คุณคนนั้นประสงค์ที่จะกระทำ โดยสรุปแล้ว “เสรีภาพ” คืออำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง⁵¹

เสรีภาพในการประกอบอาชีพ หมายถึง สิทธิในการทำงานหรือประกอบอาชีพตามความประสงค์ของตนเองโดยไม่มีข้อจำกัดหรือกฎหมายที่ยับยั้งอิสรภาพในการเลือกอาชีพ หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในกระบวนการทำงาน ถือเป็นหลักการสำคัญในระบบสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะกระทำมิได้ แต่อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ยังคงบัญญัติให้มีข้อยกเว้นบางประการ ประการที่หนึ่ง อาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค หรือการจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา และประการที่สอง เพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

⁵¹ อานันท์ เกียรติสารพิภพ, “รายการร้อยเรื่องเมืองไทย เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ,” สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ, มกราคม 2563, สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2567, <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2563-01/NALT-radioscript-rr2563-jan4.pdf>.

กล่าวโดยสรุป การมีกฎหมายควบคุมวันและเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร และอาจเป็นวิธีการที่ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

แนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบ่งเป็น 2 กรณีใหญ่ ๆ ได้แก่ ไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 แนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

แนวคิดนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ สังคม และ/หรือการเมืองเป็นหลัก เนื่องจากเห็นว่าการออกกฎหมายกำหนดวัน โดยกำหนดวันสำคัญทางศาสนาเป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้า และร้านอาหารขาดรายได้จากการขายสุรา เบียร์ หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่น ๆ และยังให้เหตุผลเพิ่มเติมอีกได้ว่า การขายสุรา เบียร์ หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่น ๆ เป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ และถือเป็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การจะเลือกดื่มวันใดก็ไม่เห็นควรห้ามโดยออกกฎหมายมาใช้บังคับประชาชน ซึ่งหากรัฐบาลต้องการเน้นให้คนมีศีลธรรมหรือต้องการให้ประชาชนเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา เห็นควรรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงผลร้ายจากการละเมิดศีล 5 หรือเชิญชวนให้ประชาชนเข้าวัดทำบุญมากกว่าการออกกฎหมายมาใช้บังคับกับประชาชน การออกกฎหมายมาใช้บังคับเกินกว่าความจำเป็นอาจเป็นการก่อให้เกิดผู้กระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งกฎหมายที่ดีไม่ควรทำให้ประชาชนต้องตกเป็นอาชญากรโดยไม่รู้ตัว เพราะประเทศไทยยังมีบุคคลที่นับถือศาสนาอื่น ๆ และมีบุคคลที่ไม่มีศาสนา หรือไม่นับถือศาสนาโดยอยู่ร่วมกันในสังคมนี้ด้วย

ในการนี้ได้มีการทำแบบสำรวจ (Poll) รับฟังความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 - 25 ปี จำนวน 412 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและทุกภาคของประเทศ ว่ามีความเห็นสมควรยกเลิกข้อห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา หรือไม่ โดยผล

การสำรวจพบว่า บุคคลส่วนใหญ่ร้อยละ 53.2 หรือจำนวน 219 คน มีความเห็นสมควรยกเลิกข้อห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนาดังกล่าวข้างต้น⁵²

2.2.2 แนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การที่มีกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. ถือเป็นอุปสรรคและส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวเกินสมควรและการจำกัดช่วงเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากการมีกฎหมายที่จำกัดเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจมีผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะหากนโยบายที่จำกัดนี้ไม่ได้รับการจัดการหรือการปรับปรุงที่เหมาะสม และต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

(1) การจำกัดเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจทำให้ธุรกิจในการท่องเที่ยวที่พึ่งพารายได้จากการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีรายได้ลดลงในช่วงเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ยังทำให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่ไม่ประทับใจในการเข้าพักหรือรับประทานอาหารในช่วงเวลาที่มีข้อจำกัดนี้

(2) การจำกัดเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจส่งผลให้ร้านค้าและผู้ประกอบการที่มีการขายสินค้าเหล่านี้นั้นในช่วงเวลากลางวันมีรายได้ลดลงเนื่องจากไม่สามารถขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในเวลาที่ถูกจำกัด ซึ่งอาจส่งผลให้ธุรกิจท้องถิ่นลดขนาดหรือปิดตัวลงได้

(3) เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของประชาชนเกินความจำเป็น

(4) ปัจจุบันมีการใช้บังคับกฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาที่กำหนดอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ยังมีร้านค้าหรือผู้ประกอบการร้านค้าท้องถิ่น รวมไปถึงร้านโชห่วยยังคงขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาต้องห้ามทั้งที่รู้และไม่รู้

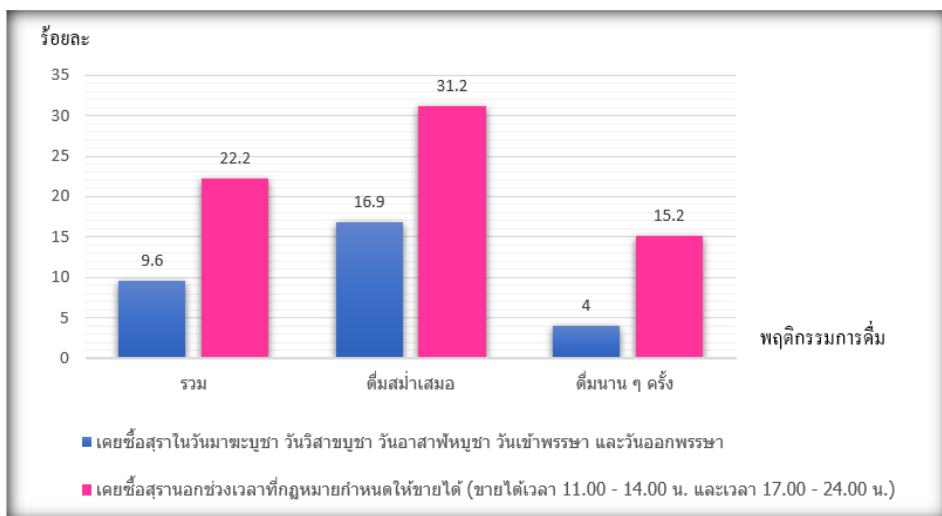
⁵² อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, “ท่านคิดว่าวันพระสำคัญของศาสนาพุทธ ควรยังต้องมีหรือควรยกเลิกข้อห้ามการขายเหล้าเบียร์ของประชาชนทั่วประเทศ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2567, <https://m.facebook.com/photo/?fbid=731801765181480&set=a.183281713366824>.

ว่ามีกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังเวลา 14.00 จนกระทั่งก่อนเวลา 17.00 น. อาจเป็นช่องว่างทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการใช้บังคับกฎหมายกับผู้ประกอบการร้านค้า

(5) ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคการปรับตัวเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ การจำกัดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นกฎหมายที่ไม่จำเป็นและเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคแรก บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

ปัจจุบันเห็นได้ว่าแม้จะมีกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามวัน และเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ก็ยังมีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัน และเวลาอื่นนอกจากเวลาที่กฎหมายกำหนดจำนวนมากทั้งที่รู้และไม่ว่าจะมีกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นว่านี้ ดังตารางสถิติต่อไปนี้⁵³

⁵³ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560,” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2567, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/2023050511000_6_27129.pdf, 41.

ที่มา: กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3. ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ประเทศไทยแม้จะไม่มีประกาศเป็นรัฐศาสนา แต่ความเป็นพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลต่อวิถีดำเนินชีวิตของคนไทยหลายด้าน และคำสอนของพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลแฝงอยู่ในกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น เรื่องการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันพระใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันพระใหญ่นั้นเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับหลักธรรมของพุทธศาสนาที่ส่งเสริมความสำรวมและการงดเว้นจากสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สงบภายในจิตใจ ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นเครื่องดื่มที่เมื่อได้บริโภคแล้วทำให้บุคคลมีพฤติกรรมหรือกระทำการที่ไม่เหมาะสม หรือขาดสติสัมปชัญญะ

นอกจากนี้การกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยเป็นไปตามนโยบายและกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์⁵⁴ ของรัฐบาลในแต่ละยุค โดยเล็งเห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปริมาณมากเกินไปก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน รวมไปถึงก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม และผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางจราจร ดังนั้น เพื่อป้องกันผลร้ายหรือผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายเพื่อควบคุมและจำกัดวันและเวลาในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มักจะเน้นไปที่ช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงสูง ตัวอย่างเช่น การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น. โดยมีเหตุผลหลักในการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ เพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชน

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะนำเสนอ “ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย” แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ หัวข้อที่ 3.1 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย และหัวข้อที่ 3.2 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย โดยแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ก่อนที่ประเทศไทยจะมีกฎหมายควบคุมและจำกัดวันขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมและจำกัดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

⁵⁴ นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือความพยายามดำเนินการใด ๆ หรือการตัดสินใจของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งที่อยู่ในภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดและควบคุมปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย.

อยู่ก่อน ต่อมามีการรณรงค์ร่วมกับกลุ่มต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเสนอข้อมูลที่ทำให้เห็นว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลเสียมากกว่าผลดี ประกอบกับเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม รัฐบาลในสมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ มีความเห็นพ้องกันกับคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงมีความเห็นสมควรส่งเสริมนโยบายควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมไปถึงการออกกฎหมายควบคุมและจำกัดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีข้อกำหนดเฉพาะในเรื่องของการจำกัดวันและเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นในปี พ.ศ. 2551 ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใด ๆ เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้” และวรรคสองได้กำหนดไว้ว่า “บทบัญญัติในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการขายของผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือตัวแทนของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าไปยังผู้ขายซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุรา”

ต่อมาในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศควบคุมกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นฉบับแรก เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2552 โดยออกเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา โดยกำหนดห้ามขายเริ่มนับตั้งแต่ 24.00 น. ของวันก่อนหน้าไปจนถึงเวลา 24.00 น. ของวันดังกล่าว⁵⁵

แต่ปรากฏว่าในปีเดียวกันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดข้อยกเว้นให้สามารถขายในวันต้องห้ามดังกล่าวได้ โดยให้ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรมตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่ม

⁵⁵ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา”.

แอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 ข้อ 1 ให้ยกเลิกความในข้อ 1 ของประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2552 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม”

จากนั้นในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลในสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี มีความเห็นว่าการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังไม่เหมาะสม เห็นสมควรเพิ่มวันออกพรรษาเป็นวันต้องห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มอีก 1 วัน เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมอันดีให้เกิดความต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จึงได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ให้ยกเลิกข้อความของรัฐบาลที่ออกโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สมัยเป็นนายกรัฐมนตรี ให้แทนที่ด้วย “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ” เพื่อเพิ่มวันออกพรรษาเข้าไปอีก 1 วัน ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558⁵⁶

ต่อมาในปี พ.ศ. 2567 รัฐบาลในสมัยนางสาวแพทองธาร ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เห็นควรปรับปรุงประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ **สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป** โดยเฉพาะในด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้า และการบริการ จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายควบคุมวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยยังคงห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน

⁵⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ข้อ 2 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ”

วันสำคัญทางพุทธศาสนาอยู่ แต่มีข้อยกเว้นให้ขายได้เฉพาะการขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ⁵⁷

กระทั่งล่าสุดในปี พ.ศ. 2568 นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 โดยลงนามประกาศ ณ วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2568 ขยายขอบเขต ข้อยกเว้นในการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา จากเดิม แก้ไขเพิ่มเติมเป็น 5 กรณีได้แก่ (1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ (2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ (3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม และ (5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา⁵⁸

⁵⁷ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2567 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ”

⁵⁸ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ
- (2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- (4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

**ตารางแสดงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนด
วันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย**

ปี พ.ศ.	วันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ชื่อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
2552	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา	ไม่มีชื่อยกเว้น	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
2552	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา	ขายในโรงแรมตาม กฎหมายว่าด้วยโรงแรม	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
2558	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา	ขายได้เฉพาะร้านค้า ปลอดอากรภายใน อาคารท่าอากาศยาน นานาชาติ	พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

(5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา”

ข้อ 4 “ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีการคัดกรองและมาตรการที่จำเป็นเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ความปลอดภัยของประชาชน และการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชน”

ปี พ.ศ.	วันห้ามขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	ช้อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
2567	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา	ขายในอาคารที่ให้บริการ แก่ผู้โดยสารภายใน สนามบินที่ให้บริการ เที่ยวบินระหว่างประเทศ	นางสาวแพทองธาร ชินวัตร
2568	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา	(1) การขายในอาคารที่ ให้บริการแก่ผู้โดยสาร ภายในสนามบินที่ ให้บริการเที่ยวบิน ระหว่างประเทศ (2) การขายในสถาน บริการตามกฎหมายว่า ด้วยสถานบริการ (3) การขายในสถาน ประกอบการที่เปิด ให้บริการในลักษณะที่ คล้ายกับสถานบริการที่ ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรี ว่าการกระทรวง สาธารณสุขประกาศ กำหนดโดยคำแนะนำ	นางสาวแพทองธาร ชินวัตร

ปี พ.ศ.	วันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ช้อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
		ของรัฐมนตรืว่าการกระทรวงมหาดไทย (4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม (5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติและมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรืว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรืว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	

3.2 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ตามประวัติศาสตร์การออกกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่รัฐบาลในปี พ.ศ. 2495 ในยุคจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกกฎหมายควบคุมโรคภัยไข้เจ็บได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ พ.ศ. 2495⁵⁹ และในปีเดียวกันได้มีการควบคุมโรคภัยไข้เจ็บประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นเป็นครั้งแรกโดยการบัญญัติกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ซึ่งมาตรา 4 ได้กำหนดให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะในเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 22.00 น.⁶⁰

ในปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลในยุคจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เห็นว่าการกำหนดเวลาในการขายสุราและการดื่มสุราในร้านขายสุราที่ได้บัญญัติไว้ยังไม่เหมาะสม ทั้งมิได้กำหนดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งขายสุราเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับอนุญาตขายสุราไว้ จึงเห็นสมควรขยายเวลาการขายและดื่มสุราจากเดิม 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 22.00 น. เป็นเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 02.00 น. ของวันถัดไป รวมถึงกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งขายสุราเพื่อประโยชน์ของ

⁵⁹ พระราชบัญญัติควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “เมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือมีความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโรคภัยไข้เจ็บได้”

มาตรา 5 “การควบคุมตามความในมาตรา 4 ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อการดังต่อไปนี้

...

(4) กำหนดเวลา และสถานที่ และพฤติการณ์ในการจำหน่ายโรคภัยไข้เจ็บ

...”

⁶⁰ พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และ 17.00 นาฬิกา ถึง 22.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายสุรา จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ในร้านจำหน่ายสุรา”

ผู้รับอนุญาตขายสุรา⁶¹ โดยประเด็นสำคัญในการเพิ่มเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในยุคนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 จอมพล ถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะปฏิวัติเห็นว่าการกำหนดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความไม่เหมาะสม โดยมีแนวคิดว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก และเพื่อเป็นการประหยัด จึงเห็นสมควรกำหนดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใหม่ โดยประกาศให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 และได้ควบคุมเวลาในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใหม่เป็นสามารถขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตั้งแต่เวลา 11.00 น. - 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น. ทั้งนี้ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515⁶²

ในปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติได้ออกประกาศฉบับที่ 253 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 เพื่อปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายและการดื่มสุรา เนื่องจากเห็นว่ากฎหมายเดิมยังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก

⁶¹ พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 มาตรา 3 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 4 นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุรา”

⁶² ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515 ข้อ 1 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 4 ในเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุรา”

2 ประการ ได้แก่ (1) การผ่อนผันเวลาขายสุรา โดยอนุญาตให้ผู้มีใบอนุญาตประเภทที่ 3 ถึง 6 สามารถขายสุราในเวลาที่ห้ามขายได้ เช่น หลังเวลา 24.00 น. จนถึงเวลาปิดทำการของสถานบริการ โดยต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ในกรุงเทพมหานคร) หรือผู้ว่าราชการจังหวัด (ในต่างจังหวัด) และ (2) การกำหนดเวลาดื่มสุราในสถานที่ขายสุรา ห้ามดื่มสุรานอกช่วงเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 24.00 น. และห้ามดื่มในสถานบริการนอกเวลาทำการ เว้นแต่สถานที่นั้นได้รับอนุญาตให้จำหน่ายได้ตามกฎหมาย⁶³ ในการนี้ นอกจากจะมีการออกประกาศฉบับดังกล่าวแล้ว ยังมีการออกกฎกระทรวง (พ.ศ. 2515) ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ด้วย กฎกระทรวงฉบับนี้เป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาเกี่ยวกับรายละเอียดการขอใบอนุญาตให้จำหน่ายสุรานอกเวลาที่กำหนด และสถานที่ขออนุญาตขายสุราได้แต่เฉพาะในสถานที่ที่มีความจำเป็น ได้แก่ โรงรันท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่งทางบก และสถานีขนส่งทางน้ำ รวมไปถึงขั้นตอนและวิธีการยื่นคำขออนุญาตจำหน่ายสุรา แต่อย่างไรก็ตาม กฎกระทรวงฉบับนี้ไม่ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษใหม่ ดังนั้น การฝ่าฝืนจำหน่ายสุราในเวลาที่กฎหมาย

⁶³ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ข้อ 2 “ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่นนอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจสำหรับนครหลวงกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น

ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุราในกำหนดเวลาห้ามจำหน่ายสุรา เว้นแต่สถานที่ขายสุรานั้นได้รับอนุญาตให้จำหน่ายได้ตามวรรคหนึ่ง

การจำหน่ายสุราและดื่มสุราในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้เปิดทำการได้เกินเวลา 24.00 นาฬิกา ให้กระทำนอกเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองได้เฉพาะหลังจากเวลา 24.00 นาฬิกา จนถึงเวลาปิดทำการ

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือวิธีการเกี่ยวกับการขออนุญาต การอนุญาต การออกใบอนุญาต การแสดงใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การจำหน่ายสุราของผู้ได้รับใบอนุญาต และค่าธรรมเนียมการออกและการต่ออายุใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”.

กำหนดห้ามจำหน่ายจึงต้องใช้บังคับกฎหมายตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ในข้อ 4⁶⁴

ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลไทยในขณะนั้นให้ความสำคัญต่อการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเน้นไปที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพของประชาชน ครอบครัว และสังคมในระดับต่าง ๆ อีกทั้งยังพบว่าเด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย นักดื่มหน้าใหม่ส่วนใหญ่ล้วนเป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งมีแนวโน้มการบริโภคเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้รัฐบาลในสมัยนั้นต้องมีมาตรการในการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้มข้นขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายเพื่อควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 28 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่ม

⁶⁴ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2515) ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ข้อ 1 “การอนุญาตให้จำหน่ายสุรานอกเวลาที่กำหนดตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 จะอนุญาตให้จำหน่ายได้เฉพาะที่เห็นว่ามีความจำเป็น ณ สถานที่ขายสุราสำหรับโรงแรม ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่งทางบก สถานีขนส่งทางน้ำ

ข้อ 2 การขออนุญาตจำหน่ายสุราตามข้อ 1 ให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา ยื่นคำร้องขออนุญาตตามแบบ สร. 1 ท้ายกฎกระทรวงนี้ ต่อสารวัตรสถานีตำรวจนครบาลท้องที่สำหรับนครหลวงกรุงเทพมหานคร หรือนายอำเภอท้องที่สำหรับจังหวัดอื่น

ให้สารวัตรสถานีตำรวจหรือนายอำเภอที่ได้รับคำร้องขออนุญาตเสนอเรื่องราวต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

การออกใบอนุญาตให้อนุญาตได้ไม่เกินกำหนดเวลาแห่งอายุใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุราและให้ออกตามแบบ สร. 2 ท้ายกฎกระทรวงนี้

ใบอนุญาตให้ใช้ได้เฉพาะบุคคลและสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

ข้อ 3 การขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุตามแบบ สร. 3 ท้ายกฎกระทรวง เมื่อได้ยื่นคำขอต่ออายุตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น

ข้อ 4 ในกรณีที่ใบอนุญาตชำรุดในสาระสำคัญหรือสูญหาย ให้ผู้รับใบอนุญาตนั้นยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบว่าเป็นใบอนุญาตชำรุดหรือสูญหาย

...

แอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใด ๆ เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้”⁶⁵

กระทั่งในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลในสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 ดังนี้ ข้อ 1 ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่นนอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 น. - 14.00 น. และตั้งแต่เวลา 17.00 น. - 24.00 น. ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การขายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ และ (2) การขายในสถานบริการซึ่งเป็นไปตามกำหนดเวลาเปิดปิดของสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ⁶⁶

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า ในปี พ.ศ. 2561 ได้มีการนำกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาใช้ในเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเฉพาะด้วย โดยมีการออกกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนวันเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 147 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย แจกจ่าย หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวัน จนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน

⁶⁵ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใด ๆ เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้”

บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับการขายของผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือตัวแทนของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าไปยังผู้ขายซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุรา”

มาตรา 39 “ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 27 หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁶⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 ข้อ 1 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ

(2) การขายในสถานบริการซึ่งเป็นไปตามกำหนดเวลาเปิดปิดของสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ”

หกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁶⁷

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2562 ยังมีการขยายมาตรการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปยังการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นอีกด้วย ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 โดยบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 123 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยเหตุผลในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้ เพื่อให้การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริต⁶⁸

⁶⁷ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 147 “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวัน จนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่วันลงคะแนนตามมาตรา 106 และมาตรา 107 ด้วย”

⁶⁸ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 มาตรา 123 “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวัน จนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ตารางแสดงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนด
เวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ปี พ.ศ.	ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาอื่นนอกจากเวลา (เวลาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์)	ชื่อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
2495	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 22.00 น.	-	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
2504	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 02.00 น. ของวันถัดไป	-	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
2515	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	-	จอมพล ถนอม กิตติขจร
2515	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	เป็นผู้ที่ได้รับ ใบอนุญาต ประเภท ที่ 3 ถึงประเภท ที่ 6 สามารถ จำหน่ายสุราได้ ในช่วงหลังจาก เวลา 24.00 น. จนถึงเวลาปิดทำ การของสถาน บริการตาม	จอมพล ถนอม กิตติขจร

ปี พ.ศ.	ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาอื่นนอกจากเวลา (เวลาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์)	ช้อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
		กฎหมายว่าด้วย สถานบริการ และได้รับ อนุญาตจาก ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ สำหรับ กรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการ จังหวัด สำหรับ จังหวัดอื่น	
2515	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	เฉพาะที่เห็นว่ามี ความจำเป็น ณ สถานที่ขายสุรา สำหรับโรงแรม ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่งทาง บก สถานีขนส่ง ทางน้ำ	จอมพล ถนอม กิตติขจร
2551	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	-	พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

ปี พ.ศ.	ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาอื่นนอกจากเวลา (เวลาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์)	ข้อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
2558	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	(1) การขายใน อาคารทำอากาศ ยานนานาชาติ (2) การขายใน สถานบริการซึ่ง เป็นไปตาม กำหนดเวลาเปิด ปิดของสถาน บริการตาม กฎหมายว่าด้วย สถานบริการ	พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

4. บทสรุป

แนวคิดเชิงสนับสนุนให้มีการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เพื่อว่าการจำกัดวันและเวลาขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ช่วยควบคุมการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และลดปัญหาด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ลดอุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับยานพาหนะ ลดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงลดอัตราการก่ออาชญากรรม กล่าวคือ เป้าหมายของการจำกัดการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ดังกล่าว คือการลดการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม

ส่วนแนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เพื่อว่าการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองเสรีภาพในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยให้ความสำคัญกับมิติทางเศรษฐกิจ และสิทธิของประชาชน มองว่าการห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ และละเมิดเสรีภาพของประชาชน รัฐควรใช้แนวทางส่งเสริมศีลธรรมผ่านการณรงค์แทนการออกกฎหมายที่อาจทำให้ประชาชนตกเป็นผู้กระทำผิดโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ การกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่นนอกจากเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. ถือเป็นอุปสรรคต่อภาคการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะธุรกิจที่พึ่งพารายได้จากการขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

สำหรับประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เริ่มต้นมาจากกระแสแรงค์ของกลุ่มต่อต้านเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ที่เสนอผลกระทบต่อสังคมจากการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ รัฐบาลสมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้ผลักดันพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ให้อำนาจรัฐมนตรีสามารถออกประกาศกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 รัฐบาลสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ออกประกาศกำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้แก่ วันมาฆบูชา

วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เพิ่มวันออกพรรษาเป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีก 1 วัน ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในท่าอากาศยานนานาชาติ จากนั้นในปี พ.ศ. 2567 รัฐบาลสมัยนางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายควบคุมวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกครั้ง โดยยังคงห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา แต่มีข้อยกเว้นคืออนุญาตให้ขายได้เฉพาะในอาคารสนามบินที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ กระทั่งล่าสุดในปี พ.ศ. 2568 ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 เพิ่มข้อยกเว้นเป็น 5 กรณี ซึ่งนับเป็นพัฒนาการสำคัญอีกขั้นของนโยบายสาธารณะด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ส่วนของประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2495 รัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม ได้ตราพระราชบัญญัติควบคุมโรคภักดิ์ พ.ศ. 2495 เพื่อควบคุมสินค้าและบริการบางประเภทรวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งในปีเดียวกันนั้นได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภักดิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ขึ้น กำหนดให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 22.00 น. ในปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายขยายระยะเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกไปเป็นเวลาใหม่คือเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 02.00 น. ของวันถัดไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ปรับลดระยะเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลง โดยกำหนดให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะในช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. เท่านั้น ในปีเดียวกัน คณะปฏิวัติได้ออกประกาศฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ผ่อนผันเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยอนุญาตให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 สามารถขายเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ได้ภายใต้เงื่อนไขการได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ขายนอกเวลาที่กำหนด เว้นแต่ได้รับอนุญาต เช่น โรงแรม ท่าอากาศยาน สถานีขนส่ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอันเนื่องมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด รวมถึงยังสามารถออกประกาศเพิ่มเติมเพื่อกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นได้อีกด้วย กระทั่งปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 กำหนดห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่นนอกจากเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. โดยมีข้อยกเว้นสำหรับการจำหน่ายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติและสถานบริการที่เปิดทำการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 มีการกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงการเลือกตั้ง โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ได้กำหนดห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนและระหว่างวันเลือกตั้ง เพื่อให้กระบวนการเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม

ที่กล่าวมาทั้งหมดในบทความนี้คือแนวคิดและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ในบทความนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการที่กฎหมายกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ต่อไป

รายการอ้างอิง (References)

หนังสือ

สมยศ เชื้อไทย *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565.

บทความวารสาร

วีรณัฐ ว่องวรรณะกุล, “การควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: นโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิผลและความคุ้มค่า.” *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข* 4, ฉ. 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2553): 578.

เว็บไซต์

กองสาธารณสุขท้องถิ่น กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ, “เรื่อง ขอความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมวันงดดื่มสุราแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2563,” 3 กรกฎาคม 2563, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2567, https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2020/7/23817_1_1593957844069.pdf.

ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, “ท่านคิดว่าวันพระสำคัญของศาสนาพุทธ ควรยังต้องมีหรือควรยกเลิกข้อห้ามการขายเหล้าเบียร์ของประชาชนทั้งประเทศ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2567, <https://m.facebook.com/photo/?fbid=731801765181480&set=a.183281713366824>.

พระไพศาล วิสาโล, “ประวัติศาสตร์เปิดโลกสุราในไทย บันทึกฝรั่งว่าสยามนิยมดื่มแต่น้อย ทำไมกระดกกันอื้อสมัยรัตนโกสินทร์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2566, https://www.silpamag.com/history/article_25141.

- โรงพยาบาลกรุงเทพพญา, “สุราผลร้ายต่อร่างกาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567, <https://bangkokpattayahospital.com/th/health-articles-th/gastrointestinal-liver-th/effects-of-alcohol-th/>.
- สุกัญญา สมะดอเล้าะ, กันยายน 2565, “ปริมาณการดื่มสุราส่งผลกระทบต่อสุขภาพสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างไร?”, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568, https://cas.or.th/upload/files/17_40103721-1740103721.pdf.
- สุราไทย, “ว่าด้วยเวลาห้ามขายเหล้า,” สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2567, <https://surathai.wordpress.com/2020/01/10/time-no-sell/>.
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, “รายงานผลการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2567, <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/1438820200823062406.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560,” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2567, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230505110006_27129.pdf, 41.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “ความยากจนแฝงของครัวเรือน พ.ศ. 2565,” หน้า 45, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2568, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240503081215_23463.pdf?utm_source=chatgpt.com.
- อานันท์ เกียรติสารพิภพ, “รายการร้อยเรื่องเมืองไทย เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ,” สถาบันวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ, มกราคม 2563, สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2567, <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2563-01/NALT-radioscript-rr2563-jan4.pdf>.

Thaipublica, “สถิติ 5 ปี “ดื่มแล้วขับ” ไทยสูญ 3.7 แสนล้าน เสนอเพิ่มโทษ – บังคับใช้เข้มข้นเหตุคนไม่กลัวกฎหมายทำผิดซ้ำพุง”, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568, https://thaipublica.org/2024/09/drun-driving-costs-over-three-billion-baht-in-past-five-years/?utm_source=chatgpt.com.

TQM Insurance Broker, “สรุปสถิติอุบัติเหตุทางถนน 7 วันอันตรายช่วงสงกรานต์ พ.ศ. 2567,” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2567, <https://www.tqm.co.th/articles/หมี่ร้กรถ/7วันอันตรายช่วงสงกรานต์2567>.

ปัญหาในการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวน
กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย
Problems of Prosecution of Road Traffic Cases
at the Police Inquiry Level, in Cases the Offender
is a Victim's Family Member

ทัตชัย ทรัพย์สีบวงศ์¹

ปณณวิช ทัพภวิมล²

Receive 28 September 2024; Revised 27 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวน กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายในประเทศไทย และมลรัฐนิวเจอร์ก สหรัฐอเมริกา (2) วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวนกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย (3) เสนอแนะแนวทางการปรับปรุง

¹ *Tatchai Subsuebwong*

นักศึกษาลัทธิสุตฺรนิติ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Master of Laws Program in Criminal Law and Criminal Justice (LL.M), Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail: tatchai_su@police.go.th

² *Punnawit Tupawimol*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Faculty of law Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail: punnawit.tu@gmail.com

กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีจราจร กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ได้มีกฎหมายกำหนดให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ ทนาย และพนักงานอัยการ เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการดำเนินการทางกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองหรือป้องกันการยุติความเป็นครอบครัวไว้โดยเฉพาะ (2) ประเทศไทยยังไม่มีระเบียบวิธีแนวทางการดำเนินคดีจราจรทางบกกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายไว้เป็นการเฉพาะ และไม่มีกฎหมายอื่นที่สามารถนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาปรับใช้กับกรณีได้ (3) เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 39 วรรคสอง โดยเพิ่มคำว่า ยกเว้นคดีจราจรทางบก และแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้คดีจราจรทางบกที่มีเจตนาอยู่ในระดับประมาทสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ในทุกกรณี

คำสำคัญ : คดีจราจร, ไกล่เกลี่ย, ครอบครัวของผู้เสียหาย

Abstract

The objectives of this independent study are (1) to study the laws related to the prosecution of road traffic cases at the police inquiry level in Thailand and New York State (USA) (2) to analyze the laws and compare the legal measures of Thailand and New York State (USA) (3) to provide guidance on the suggested guidelines for improving the laws used in traffic prosecutions in Thailand.

The results of the study show that (1) The Criminal Procedure Code of the State of New York USA, provides provisions regarding the

preservation of the family institution. By designating a person in the justice process include: Police officer, Probation officer, Attorney and Prosecutor to serve as a counselor in legal proceedings for protecting family relationships. (2) Thailand has not yet established specific guidelines for prosecuting road traffic cases if the offender is a family member of the victim and there is no other law that can apply the alternative justice process to the case. (3) Suggestions to amend the Dispute Mediation Act, B.E. 2019 in 2 topics 1. In section 39, paragraph 2, by adding the word Except for road traffic cases 2. Add Section 291 of the Criminal Code to the list at the end of the Dispute Mediation Act, B.E. 2019. To enable road traffic cases with intent at the level of negligence to be able to undergo mediation in all cases.

Keywords : traffic case, mediate, Victim's family

1. บทนำ

การสอบสวนคดีจราจรทางบกในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นคดีที่มีความยุ่งยาก และสร้างความลำบากใจให้กับพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมาก เนื่องจากพนักงานสอบสวนต้องใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยเบื้องต้นว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในการวินิจฉัย นอกจากต้องพิจารณารูปแบบการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกที่มีอย่างหลากหลายแล้วยังมีปัจจัยอย่างอื่นที่ต้องนำมาวินิจฉัยประกอบ เช่น สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องหากับผู้เสียหาย การเบิกจ่ายค่าสินไหมจากประกันภัย แรงกดดันจากผู้มีอิทธิพลให้วินิจฉัยไม่ตรงกับความจริง การไม่ให้ความร่วมมือของผู้ถือครองพยานหลักฐานในคดี คู่ความไม่ให้การตามความเป็นจริง เป็นต้น ทำให้เกิดความยากลำบากในการวินิจฉัยคดีของพนักงานสอบสวนทำให้พนักงานสอบสวนต้องแบกรับภาระงานเป็นจำนวนมาก เปรียบเทียบกับจำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น โดนข้อมูลสถิติจากกระทรวงสาธารณสุขพบว่า ในปี พ.ศ. 2565 การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกจัดเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คนไทยเสียชีวิตเป็นอันดับที่ 5 ของอัตราการตายทุกสาเหตุของประเทศไทย โดยมีอัตราการตาย 25.9 ต่อประชากรแสนคนและจากข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการบันทึกในระบบ CRIME (Criminal Record Information Management) พบว่ามีอุบัติเหตุจราจรทางบกเกิดขึ้นในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 62,869 ครั้ง

ในจำนวนอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งพบว่าผู้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียชีวิต และหรือผู้ได้รับบาดเจ็บ³ ทำให้ผู้ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุดังกล่าว มีหลายสถานะทางกฎหมายในเวลาเดียวกัน เช่น ผู้เสียหาย

³ บุคคลในครอบครัวของผู้เสียชีวิต หรือผู้ได้รับบาดเจ็บ หมายถึง บุคคลใด ๆ ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับผู้เสียชีวิต และหรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บโดยต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน แต่ไม่มีความจำเป็นต้องมีความผูกพันกันทางสายเลือด.

ชั้นต้น⁴ ผู้ต้องหา⁵ ผู้ได้รับบาดเจ็บ ยกตัวอย่างกรณีคุณปู่ถอยรถทับหลานของตนเอง เสียชีวิต ทำใจไม่ได้ผู้ก่อตายตาม⁶ สามีขับรถตกคลองข้างทางเป็นเหตุให้ภรรยา เสียชีวิต⁷ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าผู้ควบคุมยานพาหนะคันที่เป็นสาเหตุของอุบัติเหตุซึ่งเป็น บุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายไม่ต่างจากบุคคลทั่วไปที่ กระทำความผิดอย่างเดียวกัน ตามฐานความผิดในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายอาญา โดยกฎหมายทั้งสองมีเจตนาค้ำคุ้มครองความสงบสุข ของรัฐ อันเป็นเหตุให้คดีจราจรทางบกเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งมีรัฐเป็นผู้เสียหาย ไม่สามารถยอมความได้⁸ พนักงานสอบสวนจึงมีหน้าที่ดำเนินคดีกับผู้ควบคุม ยานพาหนะคันที่เป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในฐานะผู้ต้องหาตามอำนาจหน้าที่ ของตน ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายอื่นตามมาไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการ ประกันภัยกรณีที่มีการเรียกร้องค่าสินไหมไปที่บริษัทประกันภัย หรือการละเว้นการ ปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนอันมีสาเหตุมาจากการกระทำเพื่อช่วยเหลือ ผู้ต้องหาโดยทุจริตทั้งที่มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือครอบครัวของผู้เสียหาย

แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 และในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ฐานกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ให้สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหาในการตีความ

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (4). ผู้เสียหายหมายถึงความถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 4, 5 และ 6

⁵ สำนักข่าวเนชั่นออนไลน์, “สลด ปู่ถอยรถทับหลานดับ ทำใจไม่ได้ผู้ก่อตายตาม,” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566, <https://www.nationtv.tv/news/378882321>.

⁶ สำนักข่าวเนชั่นออนไลน์, “สลด ปู่ถอยรถทับหลานดับ ทำใจไม่ได้ผู้ก่อตายตาม,” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566, <https://www.nationtv.tv/news/378882321>.

⁷ สำนักข่าวอมรินทร์ทีวี 34 HD, “ผัวช้อกรถแหกโค้งเมียตายคาที่ ขวางกู้ภัยเก็บร่างบุกไปนอนกอดศพ ลั่นทำใจไม่ได้,” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566, <https://www.amarintv.com/news/detail/92299>.

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6235/2551.

ข้อกฎหมายทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากกระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้สมดังเจตนาของผู้ร่างกฎหมาย

บทความนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 11 หัวข้อ ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวน การสอบสวนคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวน การนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ในคดีจราจรทางบก ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย โดยแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังจะได้กล่าวต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวนในประเทศไทย และมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา

2.2 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวนกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวนในประเทศไทย

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัญหาข้อกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวน เพื่อแสวงหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและแนวคิดสนับสนุนการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายสำหรับใช้ในการดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวนกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของไทยในปัจจุบัน โดยศึกษาจากกฎหมาย คำพิพากษา หนังสือ วารสาร บทความ ผลการวิจัย และความเห็นทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินคดีจราจรทางบกของประเทศไทยกับมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา

4. สมมติฐานการวิจัย

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวน ยังไม่มีการบัญญัติการดำเนินคดีเป็นการเฉพาะกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการรักษาสถาบันครอบครัวที่พบได้ในกฎหมายหลายฉบับของไทย หากมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว การดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวนจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและยังรักษาสถาบันครอบครัวไปพร้อมกันได้อีกด้วย

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาทางนิติศาสตร์ (Legal Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการศึกษาและการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือหรือเอกสารที่เป็นภาษาไทย รวมถึงการหาข้อมูลทางเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนศึกษาตำรากฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษาราชบัญญัติ รวมทั้งตำราและหลักกฎหมายของต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและข้อสรุป ภายใต้หลักทฤษฎีและหลักกฎหมาย เสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสม

6. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวน

ในการดำเนินคดีจราจรทางบกของประเทศไทยใช้ฐานความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นหลัก ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่

กำหนดให้รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย⁹ โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นตัวแทนรัฐทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อส่งต่อไปพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ แต่ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ไม่ได้นิยามคดีจราจรทางบกไว้ว่ามีความหมายเช่นไร ผู้วิจัยจึงเทียบเคียงจากคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการทำความผิดอาญา บทที่ 1 ข้อที่ 4 (6) ซึ่งได้กำหนดนิยามของคดีจราจรทางบกไว้ว่า “คดีที่กล่าวหาว่าผู้ใดขับรถในทางโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นได้รับความเสียหาย และหรือผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และหรืออันตรายสาหัส และหรือถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) มาตรา 157 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 มาตรา 300 หรือมาตรา 291” จะเห็นได้ว่าจากนิยามข้างต้นในการดำเนินคดีจราจรทางบกมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกอย่างน้อย 3 ฉบับประกอบด้วย พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในบางคดีสามารถนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ได้กรณีที่ฐานความผิดที่เกิดขึ้นมีในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 (ความผิดฐานกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300)

7. การสอบสวนคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวน

ในการจัดทำสำนวนการสอบสวนคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวนตามแนวทางของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการทำความผิดอาญา มีขั้นตอนการจัดทำสำนวนการสอบสวน ดังนี้

⁹ จุฬารัตน์ ยะปะนัน, ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้, วารสารจุลนิติ 7, 2 (มีนาคม – เมษายน), 154.

7.1 การรับแจ้งความ เริ่มเมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งอุบัติเหตุจราจรทางบกในเขตอำนาจของตน หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน เมื่อรับแจ้งเรื่องแล้วพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตรวจสอบดังนี้

7.1.1 มีอุบัติเหตุจราจรทางบกเกิดขึ้นจริงหรือไม่ บ่อยครั้งในการรับแจ้งเมื่อทำการตรวจสอบแล้วไม่พบมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นตามที่ได้รับแจ้ง หรืออาจจะมีเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกเกิดขึ้นจริงแต่คู่กรณีแยกย้ายกันก่อนที่จะพนักงานสอบสวนจะเดินทางไปถึงบริเวณจุดเกิดเหตุ

7.1.2 อุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นอยู่ภายในเขตอำนาจของตนหรือไม่ เพราะในหลายพื้นที่มีการใช้ภูมิประเทศแบ่งพื้นที่ที่สอบสวน เช่น ถนน เกาะกลางถนน ทางเท้า ลำคลอง แม่น้ำ เส้นแนวกึ่งกลางสะพาน ฯลฯ การตรวจสอบจะต้องหาจุดเกิดอุบัติเหตุที่แท้จริงให้พบแล้วพิจารณาว่าอยู่ภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนเองหรือไม่ จึงจะเริ่มทำการรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป

7.1.3 ตรวจสอบว่าอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เกิดขึ้นอยู่บน “ทาง” ตามความหมายของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 หรือไม่ หากบริเวณที่เกิดอุบัติเหตุไม่ใช่ทาง แต่เป็นพื้นที่เอกชนหรือพื้นที่ส่วนตัว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจทำการสอบสวนแต่อย่างใด เพราะจะเป็นเรื่องระหว่างเอกชน คู่กรณีต้องใช้สิทธิทางแพ่งผ่านทางศาลยุติธรรม และในกรณีที่ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ หรือหากมีผู้ได้รับบาดเจ็บก็ไม่สามารถนำพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาปรับใช้ได้โดยตรง แต่อาจเทียบเคียงมาปรับใช้ในการชี้ขาดมูลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในทางการสอบสวนจัดเป็นคดีอาญาทั่วไปไม่ใช่คดีจราจรทางบก

7.2 การรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นที่พบได้ในสถานที่เกิดเหตุ เมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนจะต้องทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่พบให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเมื่อทำการแยกยานพาหนะคู่กรณีออกจากจุดเกิดเหตุแล้วจะไม่สามารถนำกลับมาสู่สภาพเดิมได้อีก จึงต้องทำการบันทึกภาพถ่ายในที่ที่เกิดเหตุว่ายานพาหนะคู่กรณีเสียวนกั้นในลักษณะใด ตำแหน่งใด มาในทิศทางใด ช่องทางใด ป้ายบอกทางหรือสัญลักษณ์จราจรในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ สภาพอากาศ ร่องรอยการ

เบรก สภาพแวดล้อม (หมอกควัน แสงไฟรบกวนการมองเห็น ต้นไม้ กิ่งไม้ บ้านเรือนที่บดบังการมองเห็น) กล้องวงจรปิด ประจักษ์พยาน รายละเอียดผู้ควบคุมยานพาหนะ ผู้โดยสาร รายละเอียดยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุ ก่อนที่จะทำการแยกยานพาหนะไปเก็บรักษาตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

7.3 ทำการสอบสวนผู้ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากที่สุด และใกล้ชิดกับเหตุการณ์ก่อนที่จะมีการปรุงแต่งเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทำการส่งตรวจระดับแอลกอฮอล์ หรือสารเสพติดในตัวผู้ควบคุมยานพาหนะกับสถานพยาบาลที่ทำการรักษาผู้ควบคุมยานพาหนะ และส่งใบชันสูตรบาดแผลผู้ได้รับบาดเจ็บกับสถานพยาบาลที่ทำการรักษาผู้ควบคุมยานพาหนะ หรือบุคคลที่สามในอุบัติเหตุดังกล่าว

7.4 การลงบันทึกประจำวันคดี เมื่อได้รายละเอียดที่ครบถ้วนแล้วต้องนำมาลงบันทึกประจำวันลักษณะคดีในระบบประจำวันออนไลน์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (PDAR)¹⁰ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของเรื่องเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยอื่นที่เกี่ยวข้องและส่วนราชการอื่นที่ต้องการข้อมูลประกอบการดำเนินงาน เช่นสำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานขนส่งจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถเปิดดูจากที่ได้ก็ได้ภายใต้ระบบ SSL VPN (Secure Sockets Layer Virtual Private Network)¹¹ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลสะดวกมากขึ้น และในขั้นตอนการลงบันทึกประจำวันจะต้องมีรายละเอียดเบื้องต้นเพื่อให้ทราบว่า ยานพาหนะใด เกิดเหตุอะไร ที่ไหน อย่างไร ผู้ที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดอย่างไร

¹⁰ สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้ระบบประจำวันออนไลน์ หรือระบบ PDAR (Police Daily Activity Report) ที่ได้มีการพ่วงต่อกับระบบ CRIME (Criminal Record Information Management) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้ในการบริหารข้อมูลการรับแจ้งความ และการบริหารคดีอาญาของสถานตำรวจทั่วประเทศ เพื่อให้ข้อมูลมีการประมวลผลแบบออนไลน์เรียลไทม์ และเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานขนส่งจังหวัด กรมการปกครอง เป็นต้น

¹¹ SSL VPN (Secure Sockets Layer Virtual Private Network) คือ การให้บริการระบบเครือข่ายเฉพาะภายในองค์กรที่สามารถใช้งานโดยอาศัยเครือข่ายสาธารณะ หรืออินเทอร์เน็ต มาใช้เป็นสื่อในการส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร

7.5 การรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อลงบันทึกประจำวันแล้ว พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบปากคำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้ควบคุมยานพาหนะ ผู้โดยสาร ประจักษ์พยาน ผู้ครอบครองวัตถุพยาน (ผู้ครอบครองภาพจากกล้องวงจรปิดบริเวณสถานที่เกิดเหตุ) พยานผู้เชี่ยวชาญ (แพทย์ ผู้ตรวจสอบร่องรอยการเฉี่ยวชน ผู้ประกอบการที่ผลิตรายานพาหนะ นักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน) เข้ามาในสำนวนการสอบสวน

7.6 การชี้ขาดข้อพิพาท เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพียงพอ จนทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไรแล้ว พนักงานสอบสวนต้องนำหลักเกณฑ์ตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาปรับใช้ชี้ขาดว่าผู้ใดมีสิทธิใช้ทางดีกว่ากัน หรือผู้ใดควบคุมยานพาหนะด้วยความประมาท (ขาดความระมัดระวังอย่างเพียงพอในการควบคุมยานพาหนะ) เพื่อตัดสินว่าฝ่ายใดคือฝ่ายที่ประมาท หรือต่างฝ่ายต่างประมาท เพื่อดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

7.7 การดำเนินการหลังการชี้ขาดข้อพิพาท จะเกิดขึ้นได้หลายกรณีขึ้นอยู่กับว่าการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นส่งผลเกิดความเสียหายร้ายแรงกับผู้เสียหายมากเพียงใด ส่งผลให้ข้อกฎหมายที่จะมาปรับใช้มีความแตกต่างกัน ภายหลังการชี้ขาดผลการสอบสวนพนักงานสอบสวนสามารถแบ่งการดำเนินการได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

7.7.1 เมื่อทำการสอบสวนแล้วพบว่าการกระทำความผิดจริง และการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดลหุโทษ (กรณีตามข้อ 3 และ 4 จากตารางที่ 1) โดยผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบผู้กระทำความผิดในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนก็จะทำการเปรียบเทียบ ส่งผลให้คดีสิ้นสุดลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (3)¹²

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้

- (1) โดยความตายของผู้กระทำความผิด
- (2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย
- (3) เมื่อคดีเล็กน้อยตามมาตรา ๓๗
- (4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง
- (5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำความผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น

7.7.2 เมื่อทำการสอบสวนแล้วพบว่ามีกระทำความผิดจริง และกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดเกินโทษ (กรณีตามข้อ 1 และ 2 จากตารางที่ 1) หรือกระทำความผิดที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นความผิดเกินโทษ (กรณีตาม ข้อ 3 และ 4 จากตารางที่ 1) แต่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ผู้ทำการสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งฟ้องต่อศาลยุติธรรมที่มีเขตอำนาจ โดยต้องทำสำนวนการสอบสวนคดีจราจรทางบกเสนอต่อพนักงานอัยการ ในชั้นตอนนี้ผู้ที่มีอำนาจทำสำนวนการสอบสวนคดีจราจรทางบกคือพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหลัก

มีข้อสังเกตว่า การจัดทำคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา ดังกล่าวข้างต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดวิธีการจัดทำสำนวนการสอบสวนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้วิจัยจึงได้แบ่งระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุจราจรทางบก โดยใช้เกณฑ์ระดับความเสียหายของผู้เสียหายไว้ 4 ระดับ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

(6) เมื่อคดีขาดอายุความ

(7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

(8) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 คดีอาญาเลิกกันได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุจราจรทางบก
โดยใช้ระดับความเสียหายของผู้เสียหายเป็นเกณฑ์

ระดับความรุนแรง	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	อัตราโทษสูงสุด	เงินประกัน ตัวชั้นศาล ¹³
1. มีผู้เสียชีวิต และมีทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย	พ.ร.บ.จราจรฯ มาตรา 43, 78, 157, 160 และ ป.อ. มาตรา 291	จำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท ¹⁴	150,000 บาท
2. มีผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัส และมีทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย	พ.ร.บ.จราจรฯ มาตรา 43, 78, 157, 160 และ ป.อ. มาตรา 300	จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท ¹⁵	100,000 บาท
3. มีผู้ได้รับบาดเจ็บไม่สาหัส และมีทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย	พ.ร.บ.จราจรฯ มาตรา 43, 78, 157, 160 และ ป.อ. มาตรา 390	จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่ เกิน 10,000 บาท ¹⁶	-

¹³ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา, “บัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย” ศาลยุติธรรม, 2562, 28.

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ระดับความรุนแรง	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	อัตราโทษสูงสุด	เงินประกัน ตัวชั้นศาล ¹³
4. ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ แต่มีทรัพย์สินของ ผู้อื่นเสียหาย	พ.ร.บ.จราจรฯ มาตรา 43 (4), 157	ปรับตั้งแต่ 400 - 1,000 บาท ¹⁷	-

8. การนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ใน คดีจราจรทางบก

ผู้วิจัยขออ้างอิงข้อมูลตามตารางที่ 1 มาพิจารณาร่วมกับฐานความผิดตาม
บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พบว่าหากผู้เสียหายได้รับ
บาดเจ็บสาหัส ซึ่งเป็นการกระทำความผิดฐาน “กระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้
ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 สามารถทำการ
ไกล่เกลี่ยได้ แต่ในคดีจราจรทางบกจะมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจร
ทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) หรือ (8) หรือความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ขับรถ
ประมาทหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน หรือขับรถโดย
ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น แต่โทษที่จะลงไม่สูงไปกว่า
ความผิดฐานกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 บัญญัติให้ในกรณีที่
ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษบทหนักที่สุด จึงทำให้ใน
กรณีที่เกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกกับบุคคลในครอบครัว แล้วมีสมาชิกในครอบครัว
ได้รับบาดเจ็บสาหัส ก็จะสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ ภายใต้ระเบียบสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททาง
อาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้อง และกระบวนการไกล่เกลี่ยตาม

¹⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 157 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 มาตรา
43 (3) (4) (6) (7) หรือ (9) มาตรา 45 มาตรา 46 มาตรา 47 มาตรา 53 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง มาตรา 125 ต้อง
ระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาท.

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562 และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2562 ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ และได้มีการไกล่เกลี่ยคดีไปแล้วบางส่วน แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นความผิดที่กำหนดให้รัฐเป็นผู้เสียหายซึ่งจะไม่เข้าหลักเกณฑ์ของการไกล่เกลี่ย เนื่องจากรัฐจะเป็นคู่กรณีตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 39 บรรคสอง ทำให้พนักงานสอบสวนมีความลังเลไม่กล้าที่จะทำการไกล่เกลี่ย คดีจราจร เนื่องจากปัญหาในการตีความข้อกฎหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ในคดีจราจรยังไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากความไม่ชัดเจนในการตีความกฎหมายบางมาตรา แต่ถึงอย่างไวกก็ตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีนโยบายในการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยภาครัฐและภาคประชาชน ณ ที่ตั้งของสถานีตำรวจทุกแห่ง มีการจัดทำบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรองรับการไกล่เกลี่ยที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งถ้ามีการนำการไกล่เกลี่ยมาใช้มากยิ่งขึ้น ย่อมทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคคลในครอบครัวมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน

9. ผลการวิจัย

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกกับผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย หรือมีสถานะเป็นผู้เสียหายในคราวเดียวกันแล้ว พบว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายไว้หลายกรณี เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 71 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 36 (1) ซึ่งได้บัญญัติให้กระทำความผิดอาญาแผ่นดินบางฐานที่เป็นการกระทำความผิดอาญาของบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่อย่างไรก็ดี พบว่ายังมีปัญหาของกฎหมายในประเทศไทยหลายประการ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ปัญหาออกเป็น 2 ประการดังนี้

9.1 ปัญหาในการกำหนดตัวคู่กรณีในการดำเนินคดีจราจรทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย

ในการสอบสวนคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวนมีวัตถุประสงค์เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย ยกเว้นในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุโดยที่ไม่มีคู่กรณี คือ มีเพียงทรัพย์สินหรือผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุได้รับบาดเจ็บเพียงผู้เดียว โดยที่ไม่มียานพาหนะคู่กรณี¹⁸ แต่ในกรณีที่มีบุคคลที่ 3 (บุคคลที่อยู่ในยานพาหนะเดียวกับผู้ขับขี่โดยประมาท หรือบุคคลที่อยู่นอกยานพาหนะ หรือผู้ที่อยู่ในยานพาหนะคันอื่น ซึ่งไม่ใช่คู่กรณีกัน) หรือกรณีที่มิบุคคลที่ 2 (ผู้ควบคุมยานพาหนะคู่กรณี) ได้รับบาดเจ็บ ได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือเสียชีวิต ก็จะทำให้อุบัติเหตุครั้งนั้นเป็นคดีจราจรทางบกที่พนักงานสอบสวนต้องหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

โดยปกติบุคคลที่ 3 ที่เดินทางมากับผู้ขับขี่ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายตามนิยามของการวิจัยครั้งนี้ และเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นหากผู้ขับขี่เป็นฝ่ายที่ขับขี่ยานพาหนะด้วยความประมาทแล้วก็ต้องรับผิดชอบกับบุคคลที่ 3 ที่โดยสารมาในยานพาหนะที่ตนเองขับขี่ด้วย ปัญหาจึงเริ่มตรงที่ว่าหากบุคคลที่ 3 เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้ขับขี่ยานพาหนะแล้ว พนักงานสอบสวนจะดำเนินการกับผู้ขับขี่ยานพาหนะในฐานะใดระหว่าง ผู้เสียหาย หรือผู้จัดการแทนผู้เสียหาย (กรณีผู้เสียหายเป็นเด็กหรือผู้เยาว์) หรือผู้ต้องหา หรืออยู่ในสถานะมากกว่า 1 สถานะขึ้นไปที่อยู่คนละฝ่ายกัน พนักงานสอบสวนจะดำเนินการทั้ง 2 สถานะกับบุคคลเดียวกันได้หรือไม่ เป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมายในทางปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น นาย ก. ได้ขับขี่รถจักรยานยนต์โดยมี ด.ช. ข. บุตรชาย โดยสารมาบนเบาะด้านหลัง ด้วยความเร็วประมาณ 80 กิโลเมตร/ชั่วโมง เมื่อขับขี่มาถึงบริเวณทางโค้งซึ่งตามวิสัยและพฤติการณ์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะปกติต้องชะลอความเร็วของยานพาหนะลงเหลือประมาณ 40 -50 กิโลเมตร/ชั่วโมง แต่ นาย ก. ก็ได้ชะลอความเร็วของรถจักรยานยนต์ลงมาสู่

¹⁸ ยานพาหนะคู่กรณี อ้างอิงพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 (15) รถ คือ ยานพาหนะทางบกทุกชนิด เว้นแต่รถไฟและรถรางที่เกิดอุบัติเหตุบนทาง และในอุบัติเหตุครั้งนี้มียานพาหนะที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ 2 คันขึ้นไป

ความเร็วที่เหมาะสมเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์หลุดโค้งพลิกคว่ำ ด.ช. ข. ศีรษะกระแทกพื้นถึงแก่ความตาย ในอุบัติเหตุครั้งนี้ถ้านาย ก. ใช้ความระมัดระวังในการขับขี่ชะลอความเร็วของรถจักรยานยนต์ที่ตนขับขี่มาให้เหมาะสมการการขับขี่บนทางโค้งก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในครั้งนี้ ในกรณีนี้ย่อมชัดเจนว่า นาย ก. ต้องเป็นผู้รับผิดชอบจากอุบัติเหตุครั้งนี้ เนื่องจากไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอในการขับขี่ จึงเกิดประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าผู้ใดคือผู้เสียหายในคดีนี้ หากปรากฏว่านาย ก. เป็นญาติเพียงคนเดียวของ ด.ช. ข. จึงเกิดอุปสรรคในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน เพราะการกำหนดผู้เสียหายหรือผู้จัดการแทนผู้เสียหายเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในคดีจราจรทางบก แม้ว่าในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จะกำหนดให้รัฐเป็นผู้เสียหายในคดีจราจรทางบกก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนต้องจัดการค้นหาผู้เสียหายที่แท้จริงเพื่อประโยชน์ในการจัดการให้ครบขั้นตอนตามกฎหมายที่ต้องการให้ผู้เสียหายที่แท้จริงตัดสินใจทางคดี ดังนี้

9.1.1 การยินยอมให้เปรียบเทียบ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้กฎหมายกำหนดให้การเปรียบเทียบต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีเสียก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 (1) และ (2)¹⁹ แต่ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายเป็นบุคคลเดียวกัน หรือผู้ต้องหาเป็นผู้จัดการแทนผู้เสียหายจะสามารถยินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบตนเองได้หรือไม่ หากเกิดปัญหาดังกล่าว แล้วพนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไรต่อไปเพราะตามประมวลกฎหมาย

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 ความผิดตามอนุมาตรา (2) (3) และ (4) แห่งมาตรา 38 ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบดังนี้

(1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควรแต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(2) ในคดีที่มีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 (1) (2) ไม่เปิดช่องให้พนักงานสอบสวนกระทำการอย่างอื่นใดนอกจากเปรียบเทียบหาผู้ต้องหาประสงค์จะให้เปรียบเทียบตนเองและคู่กรณียินยอมให้เปรียบเทียบ จึงเป็นปัญหาในการดำเนินการที่พนักงานสอบสวนไม่มีช่องที่จะดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในทางปฏิบัติก็จะให้ผู้ต้องหาลงชื่อทั้งในช่องผู้เสียหาย และผู้ต้องหายินยอมเปรียบเทียบตนเองไปในคราวเดียวกัน เมื่อพิจารณาตามข้อกฎหมายแล้วย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่พนักงานสอบสวนไม่มีทางเลือกอื่นที่จะปฏิบัติได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

แต่หากผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็ต้องจัดทำสำนวนแล้วรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดเพื่อจัดทำความเห็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 (2)²⁰ ซึ่งเป็นกรณีรู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ถึงมาตรา 142 และพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนและจัดทำความเห็นทางคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ถึงมาตรา 144 โดยพนักงานสอบสวนต้องเรียกบุคคลที่พนักงานสอบสวนมีพยานหลักฐานเพียงพอเชื่อได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาแจ้งสิทธิและข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานใดเท่าที่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีพยานหลักฐาน และทำความเห็นส่งฟ้องสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาพร้อมกับส่งตัว

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุทั้งนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้การสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้ดิ่ง หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บทบัญญัติในสี่มาตราต่อไปนี้

ผู้ต้องหาไปพร้อมกัน เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาทำความเห็น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141²¹ ได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1.1 ส่งฟ้องผู้ต้องหา ตามข้อกล่าวหาที่พนักงานสอบสวนมีความเห็น
ส่งฟ้องผู้ต้องหา ในความผิดที่ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ และให้พนักงานสอบสวนนำตัว
ผู้ต้องหามาส่งให้พนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา
142²² และ มาตรา 143²³ เพื่อส่งฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยัง
ไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยัง
พนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรส่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยส่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้
พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรส่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา มา ถ้าผู้ต้องหา
อยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม
หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้อง
สำนวนการสอบสวน ว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรส่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัว
ผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงาน
อัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรส่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงาน
อัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว หรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไปแล้วถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงาน
สอบสวนนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงาน
สอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรส่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งฟ้องและแจ้งให้
พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรส่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่ง
ไม่ฟ้องในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมา
ให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

1.2 สั่งฟ้องผู้ต้องหา ตามข้อกล่าวหาที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหา ในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้ พนักงานอัยการอาจสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144²⁴ ดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(2) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้วสั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

ทั้งนี้ การเปรียบเทียบจะต้องได้รับความยินยอมจากทั้งผู้เสียหายและผู้ต้องหาด้วย หากบุคคลทั้งสองข้างต้นไม่ยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบ พนักงานสอบสวนก็ต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป

1.3 สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา เช่นเดียวกับความเห็นสั่งไม่ฟ้องของพนักงานสอบสวน ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ หากให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวน หากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ผู้ต้องหาถูกปล่อยตัว

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลชั่ง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาราชการแทนท่านนั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144 ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(2) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้วสั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

1.4 สั่งสอบสวนเพิ่มเติมหากเห็นว่าการสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นกระแสดความ หรือแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาไม่ครบถ้วนถูกต้อง ตรงตามการกระทำความผิดของผู้ต้องหา

ทั้งนี้ การทำความเห็นของพนักงานอัยการเป็นที่ยุติโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าพนักงานสอบสวนมีความเห็นอย่างไร

2.กรณีผู้เสียหายเป็นเด็กหรือผู้เยาว์ ผู้ปกครองหรือผู้อนุบาล ต้องดำเนินการทางคดีแทนผู้เยาว์ จะทำให้ผู้ต้องหาที่อยู่ในสถานะเป็นผู้เสียหายในคราวเดียวกันไม่สามารถจัดการแทนผู้เยาว์ได้ เนื่องจากมีผลประโยชน์ขัดกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6²⁵ ต้องให้ญาติหรือผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอต่อศาลเพื่อตั้งผู้แทนเฉพาะคดี แม้ว่าในประเด็นนี้จะมีทางออกตามกฎหมายแล้ว แต่ในทางปฏิบัติในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นเรื่องที่ยุ่งยากในการจัดตั้งผู้แทนเฉพาะคดี ใช้ระยะเวลานานทำให้ขั้นตอนการเยียวยา การให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล การเรียกร้องเงินทดแทนจากบริษัทประกันภัยต้องรอให้มีการตั้งผู้แทนเฉพาะคดีทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่ล่าช้า และอาจไม่ทันต่อเหตุการณ์สำคัญที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้

เมื่อเปรียบเทียบกับ การดำเนินคดีจราจรของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กรณีมีคดีอาญาเข้ามาเกี่ยวข้องก็ต้องมีการดำเนินคดีโดยอัยการเขต และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับประเทศไทย กฎหมายจราจรของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (New York State Law Vehicle and Traffic Law) เป็นคดีที่ยานพาหนะขับเคลื่อน ในส่วนคดีอาญาอยู่ภายใต้อำนาจศาลชั้นต้น มีกฎหมายระบุถึงสิทธิ หน้าที่ และความช่วยเหลือกับบุคคลในครอบครัวเพื่อรักษาสถาบันครอบครัว

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6 ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือเป็นผู้วิกลจริตหรือ คนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถนั้น ญาติของผู้นั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี

ไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (New York State Criminal Procedure Law) ในส่วนกระบวนการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับครอบครัว (Procedures for family offense matters) ส่วนที่ 530.11²⁶ มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับผู้จัดการแทนผู้เสียหายในความผิดที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว และยังได้ให้ความหมายของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรืออาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันไว้ ดังนี้

- (1) บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายเลือด
- (2) บุคคลที่สมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
- (3) บุคคลที่เคยสมรสกันมาก่อนไม่ว่าจะยังอาศัยอยู่ในครัวเรือน

เดียวกันหรือไม่ก็ตาม

- (4) บุคคลที่มีบุตรด้วยกันแม้จะไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันก็ตาม
- (5) บุคคลที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องทางสายเลือดกัน แต่อาศัยอยู่ใน

บ้านเดียวกันด้วยความสัมพันธ์ที่แนบแน่นมากกว่าเพื่อนสนิท

ในกฎหมายข้างต้นสามารถนำไปปรับใช้กับการกระทำความผิดอาญาของบุคคลในครอบครัวไว้โดยเฉพาะหลายฐานความผิดเช่น การคุกคามทางเพศ

²⁶ New York State Criminal Procedure Law S 530.11 Procedures for family offense matters.

1. Jurisdiction..... For purposes of this section, "members of the same family or household" with respect to a proceeding in the criminal courts shall mean the following:

(a) persons related by consanguinity or affinity;

(b) persons legally married to one another;

(c) persons formerly married to one another regardless of whether they still reside in the same household; (d) persons who have a child in common, regardless of whether such persons have been married or have lived together at any time; and

(e) persons who are not related by consanguinity or affinity and who are or have been in an intimate relationship regardless of whether such persons have lived together at any time. Factors the court may consider in determining whether a relationship is an "intimate relationship" include but are not limited to: the nature or type of relationship, regardless of whether the relationship is sexual in nature; the frequency of interaction between the persons; and the duration of the relationship. Neither a casual acquaintance nor ordinary fraternization between two individuals in business or social contexts shall be deemed to constitute an "intimate relationship"

(Sexual Harassment) ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมทางเพศ (Sexual Misconduct) การสัมผัสอย่างรุนแรง (Forcible Touching) การล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Abuse) การสะกดรอยตาม (Stalking) ทำร้ายร่างกาย (Assault) กระทำการประมาทเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย (Reckless Endangerment) เป็นต้น และพบว่าข้อกฎหมายส่วนนี้ได้มีการระบุถึงการรักษาสถาบันครอบครัวเพื่อคุ้มครองหรือป้องกันการยุติความเป็นครอบครัว ด้วยการบัญญัติอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายสามารถดำเนินการแทนผู้เสียหายในฐานะผู้ปกครองหรือที่ปรึกษาทางกฎหมายได้โดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลประกอบด้วยเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ เจ้าหน้าที่เดินหมาย นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการเขต เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายในการดำเนินการต่างๆแทนญาติของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวได้ทันทีภายใต้ความยินยอมของผู้เสียหาย

ในทางปฏิบัติเมื่อเกิดคดีจรรยาบรรณในพื้นที่รับผิดชอบของกรมตำรวจนิวยอร์ก (NYPD) และปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายและผู้เสียหายไม่มีญาติรายอื่นนอกจากผู้ต้องหาซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดการขัดกันผลประโยชน์ระหว่างผู้เสียหายกับผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่ตำรวจจะส่งต่อข้อมูลคดีให้กับอัยการเขต (Manhattan District Attorney) เพื่อดำเนินการทางคดีแทนผู้เสียหายหรือช่วยในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่ผู้เสียหายให้ความยินยอมเข้าดำเนินการในทางคดีได้ในทันที เมื่ออาศัยข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันหากเกิดเหตุดังกล่าวในประเทศไทยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถดำเนินการส่งต่อข้อมูลคดีให้กับพนักงานอัยการหรือพนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิในพื้นที่ได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการดังกล่าวได้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถส่งต่อเรื่องให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำพื้นที่ดูแลเพื่อดำเนินการยื่นคำร้องขอตั้งผู้ปกครองของผู้เยาว์หรือการตั้งผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กผ่านพนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิในพื้นที่ต่อศาลเยาวชนและครอบครัวในพื้นที่ หรือให้

ญาติรายอื่นของเด็ก หรือบุคคลซึ่งพินัยกรรมระบุให้เป็นผู้ปกครองเป็นผู้ร้องขอตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1585 และมาตรา 1586 เมื่อพิจารณาต่อ ก็จะพบปัญหา ดังนี้

(1) ญาติของเด็กหรือเยาวชนคือผู้ใด หากมีญาติหลายคนจะให้ผู้ใดเป็นผู้ปกครอง และเมื่อกำหนดตัวญาติได้แล้วต้องยื่นคำร้องต่อศาล ให้ศาลมีคำสั่งจะกระทำอย่างไร ปกติต้องกระทำผ่านทนายความซึ่งมีค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลาพอสมควร ไม่ทันต่อความต้องการของผู้เสียหาย ซึ่งมีความต้องการผู้ปกครองในทันที

(2) กรณีพนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอ ในทางปฏิบัติเกิดขึ้นได้ยาก เพราะต้องมีญาติไปติดต่อที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ประจำสำนักงานอัยการจังหวัดท้องที่ที่เกิดเหตุ แล้วจะมีนิติกรยื่นคำร้องต่อศาลที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการตามลำดับการติดต่อก่อนหลังการลงทะเบียนรับการช่วยเหลือประกอบกับการดำเนินการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มีขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาอาจทำให้ผู้เสียหายสูญเสียผลประโยชน์บางประการได้

9.2. ปัญหาการปรับใช้การไกล่เกลี่ย ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กับคดีจราจรทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย

ปัจจุบันกระแสระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก โดยจะพบการปรับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกมากมายในกระบวนการยุติธรรมของไทย โดยจะมีกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาปรับใช้คือ การตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 พบว่ามีการนำมาใช้ในการไกล่เกลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2564 ถึงปี พ.ศ. 2566 แล้วทั้งสิ้น 14,667 ครั้ง แบ่งเป็นข้อพิพาททางแพ่ง 13,977 ครั้ง ข้อพิพาททางอาญา 690 ครั้ง สามารถลดปริมาณข้อพิพาทขึ้นสู่ชั้นศาลได้ 8,610 เรื่อง

ลดค่าใช้จ่ายประชาชนได้ 1,041,290,916 บาท และลดต้นทุนภาครัฐได้ 44,460,062 บาท²⁷ เห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง ทำให้หน่วยงานราชการในกระบวนการยุติธรรมเล็งเห็นประโยชน์จากการไกล่เกลี่ยจึงเกิดการออกคำสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งพัฒนาทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางและวิธีการที่กำหนดไว้เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้นได้สะดวกยิ่งขึ้น ในปัจจุบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เร่งรัดการอำนวยความสะดวกในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กระทำได้ง่ายขึ้น โดยในสถานีดำรวจทุกสถานีได้จัดให้มีสถานที่สำหรับการไกล่เกลี่ยไว้โดยเฉพาะ มีการจัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่อำนวยความสะดวกในการไกล่เกลี่ย และจัดทำบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยภาคเอกชนไว้เพื่อให้พร้อมสำหรับการไกล่เกลี่ยที่อาจจะเกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่าไกล่เกลี่ยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2544 หมายถึง พุดจาให้ตกลงกัน, พุดจาให้ปรองดองกัน²⁸ จากความหมายดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยคือการพูดคุยกันของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปเพื่อให้สามารถตกลงแก้ไขข้อพิพาทให้เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายได้ ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งในข้อเท็จจริงในคดีจรรยาทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย แต่เนื่องจากตามความเป็นจริงกรณีนี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องเพียงฝ่ายเดียว คือ บุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นทางสายโลหิต หรือความผูกพันอื่นที่ทำให้เกิดความผูกพันรักใคร่กันมากกว่าบุคคลทั่วไป และอาจเป็นบุคคลที่เป็นผู้เสียหาย หรือเป็นผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่ตนเองเป็นผู้ก่อขึ้น จึงทำให้ผู้ต้องหากลายเป็นตัวแทนของฝ่ายผู้เสียหาย และฝ่ายผู้ต้องหาในเวลาเดียวกัน ทำให้ไม่เข้านิยามการไกล่เกลี่ยซึ่งต้องมีบุคคลอย่างน้อย 2 ฝ่าย เมื่อมีเพียง 1 ฝ่ายการไกล่เกลี่ยย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ และเมื่อ

²⁷ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, “รายงานประจำปี 2566 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หน้า 98,” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567 , จาก <https://www.rlpd.go.th/Content?ContentID=rKk3lCYk>.

²⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

พิจารณาตามข้อกฎหมายของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่ไม่ได้บัญญัติกรณีที่ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายไว้เป็นการเฉพาะแล้ว จึงต้องถือว่าผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายเป็นคู่กรณีโดยผลของกฎหมาย และยังเป็นผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในเวลาเดียวกันอีกด้วย แต่ถ้าครอบครัวของผู้เสียหายมีมากกว่า 1 คน อาจจะแบ่งฝ่ายกันมาเพื่อที่จะไกล่เกลี่ยแบบรู้กันก็สามารถกระทำได้แต่จะทำให้เกิดปัญหามีผลประโยชน์ขัดกันทางกฎหมายกับผู้ที่เป็นตัวแทน ส่งผลให้การทำนิติกรรมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นนิติกรรมที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นการหลอกลวงเจ้าหน้าที่ของรัฐ บริษัทรับประกันภัยและบุคคลที่สามที่อาจเกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้การทำนิติกรรมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นโมฆะ และกระบวนการไกล่เกลี่ยที่มีขอบนี้ย่อมจะไม่ผ่านการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐไปได้อย่างแน่นอนทำให้ไม่เกิดประโยชน์อันใดในการกระทำเช่นนี้ แต่ถ้าเป็นกรณีที่มียานพาหนะของคู่กรณีด้วยก็จะทำให้เกิดความยุ่งยากมากยิ่งขึ้น เพราะผู้ต้องหาจะมีคู่กรณีอย่างน้อย 2 ฝ่าย คือบุคคลที่ 2 ซึ่งเป็นคู่กรณีที่ขับขี่ยานพาหนะคู่กรณี และบุคคลที่ 3 ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่อยู่ในยานพาหนะคันเดียวกับผู้ต้องหา หรือคันของคู่กรณี แต่ถ้ายานพาหนะของตนเองเป็นฝ่ายได้เปรียบทางคดี และพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งข้อหา ก็จะไม่เกิดปัญหาใด เพราะปัญหาจะอยู่กับฝ่ายยานพาหนะที่เป็นผู้เสียเปรียบในทางคดี

เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่พบได้ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ ความเป็นว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เห็นควรให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนักและข้อพิพาททางอาญาบางประเภทมากำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน หรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้น

ในสังคมลงงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ผู้วิจัยสามารถอนุมานได้ว่าคณะผู้บัญญัติกฎหมายนี้มีเจตนารมณ์ลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นศาลเพื่อประหยัดงบประมาณ และภาระในการพิจารณาคดีของศาล โดยอาศัยกลไกเจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคเอกชน เพื่อนำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาปรับใช้ ภายใต้ฐานความผิดที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้

ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วว่าปัญหาที่พบจากการดำเนินคดีจราจรทางบก กรณีที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส หรือเสียชีวิต ซึ่งเป็นคดีที่ไม่สามารถเปรียบเทียบในชั้นสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งต่อให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติระบุว่า ในความผิดฐาน “กระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ได้รับการยกเว้นให้สามารถไกล่เกลี่ยได้ จึงถือได้ว่าเป็นทางออกที่ดีในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ต่อมาได้มีหนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดนครพนม ที่ อส 0058 (นพ)/4800 ลงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2566 เรื่อง ส่งคืนสำนวนการสอบสวนคดีจราจรที่ 7/2566 โดยในหนังสือมีใจความโดยสรุปว่า พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้เสนอสำนวนการสอบสวนที่ทำการไกล่เกลี่ยสำเร็จตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และมีความเห็นสั่งยุติการดำเนินคดีเสนอให้พนักงานอัยการจังหวัดนครพนมพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ โดยฐานความผิดที่ทำการไกล่เกลี่ย คือ “ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัส ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย” แต่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งคืนสำนวน โดยให้เหตุผลว่า ความผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 43 (4) เป็นคดีอาญาที่รัฐเป็นผู้เสียหาย และความผิดดังกล่าวเป็นความผิดกรณีเดียวกันกับขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย

สาหัส จึงไม่อาจพิจารณาและมีความเห็นทางคดีแยกส่วนในความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทได้ เมื่อคดีนี้รัฐเป็นผู้เสียหายจึงไม่ต้องด้วยพระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจไต่สวนข้อพิพาทตามกฎหมาย

จากหนังสือของสำนักงานอัยการจังหวัดนครพนมในข้างต้น เป็นที่ชัดเจนว่าพนักงานสอบสวนไม่สามารถทำการไต่สวนคดีจราจรทางบกตามพระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้เลย พนักงานสอบสวนจึงต้องทำการเปรียบเทียบปรับ หรือทำสำนวนการสอบสวนเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อส่งฟ้องผู้ต้องหา แล้วแต่กรณี โดยที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจเป็นอย่างอื่น

ผู้วิจัยปฏิบัติงานเป็นพนักงานสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีพบว่าพนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี ยินยอมให้พนักงานสอบสวนทำการไต่สวนคดีจราจรทางบกฐาน “ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัส ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย” ซึ่งขัดแย้งกับพนักงานอัยการจังหวัดนครพนม โดยที่ไม่ได้มีการแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมแต่อย่างใด ตามคดีจราจรที่ 42/67 และ 47/67 ของสถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี²⁹

10. อภิปรายผลการวิจัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่หลักในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาทั่วไปซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีอยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน รวมทั้งคดีจราจรทางบกซึ่งเป็นคดีอาญาประเภทหนึ่งที่ใช้ฐานความผิดจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ร่วมกับประมวล

²⁹ สำนวนคดีจราจรที่ 42/67, สถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี, คดีระหว่าง ร.ต.อ.ทักษ์เชษฐ์ เบญจธรรมรักษ์ กับ นายนาสรูติน ยานยา.

สำนวนคดีจราจรที่ 47/67, สถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี, คดีระหว่าง ร.ต.อ.ทักษ์เชษฐ์ เบญจธรรมรักษ์ กับ นายเดชมะ ยะโกะ.

กฎหมายอาญา ภายใต้ नियามของคดีจราจรทางบก ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ที่ได้ नियามความหมายของคดีจราจรทางบกว่า หมายถึง “คดีที่กล่าวหาว่าผู้ใดขับรถในทางโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นได้รับความเสียหาย และหรือผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และหรืออันตรายสาหัส และหรือถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4), มาตรา 157 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 มาตรา 300 หรือมาตรา 291”

เมื่อเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกขึ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนเพื่อให้ทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นความผิดอาญาฐานใด ผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ใดเป็นผู้เสียหาย และเสียหายอย่างไร เพื่อรวบรวมข้อมูลจัดทำสำนวนการสอบสวน และดำเนินการไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่ในการสอบสวนมักจะพบว่าพนักงานสอบสวนพบข้อขัดขัดในการดำเนินการบ่อยครั้งโดยเฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายซึ่งจะพบว่าบุคคลในคดีจราจรทางบกมีสถานะมากกว่า 1 สถานะ ในเวลาเดียวกัน คือเป็นทั้งผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย หรือผู้จัดการแทนผู้เสียหายในเวลาเดียวกัน ทำให้พนักงานสอบสวนพบกับความยุ่งยากในการดำเนินการเพราะกฎหมายไม่เปิดช่องให้ดำเนินการกับบุคคลที่มีสถานะทางกฎหมายในคดีมากกว่า 1 สถานะขึ้นไป และกฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีการดำเนินการเฉพาะไว้สำหรับกรณีข้างต้น

ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 โดยในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติกำหนดให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งเป็นความผิดที่พบได้บ่อยในคดีจราจรทางบก สามารถทำการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้ได้ แต่ในทางปฏิบัติยังมีข้อขัดข้องเนื่องจากคดีจราจรทางบกอาศัยฐานความผิดจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นคดีอาญาแผ่นดินไม่สามารถยอมความได้ แต่พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ยกเว้นให้ไกล่เกลี่ยได้เฉพาะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่ได้ยกเว้นให้ทำการไกล่เกลี่ยความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จึงไม่ทำให้การไกล่เกลี่ยเฉพาะความผิด

ตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียวจะทำให้คดีจราจรทางบกที่เกิดขึ้นเสร็จสิ้นไปได้ ด้วยข้อเท็จจริงนี้จึงไม่อาจนำกระบวนการไต่ถามทนายตามพระราชบัญญัติการไต่ถามทนายข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ในคดีจราจรทางบกได้ ตามที่พนักงานอัยการจังหวัดนครพนมได้ทำการวินิจฉัยไว้ในหนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดนครพนมที่ อส 0058 (นพ)/4800 ลงวันที่ 1 กันยายน 2566 เรื่องส่งคืนสำนวนการสอบสวนคดีจราจรที่ 7/5566 ซึ่งพนักงานอัยการจังหวัดนครพนมมีความเห็นโดยสรุปว่า “คดีจราจรทางบกเป็นการกระทำความผิดธรรมดาผิดต่อกฎหมายหลายบท ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายอาญา จึงไม่อาจพิจารณาและทำความเข้าใจทางคดีแยกส่วนกัน เมื่อคดีจราจรทางบกมีรัฐเป็นผู้เสียหายจึงไม่สามารถนำกระบวนการไต่ถามทนายตามพระราชบัญญัติการไต่ถามทนายข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ได้ และพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจไต่ถามทนายข้อพิพาทในคดีจราจรทางบกได้” จากข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วจึงทำให้เกิดประเด็นปัญหา 2 ประการ ดังนี้

ประเด็นปัญหาประการที่ 1 ปัญหาในการกำหนดตัวคู่กรณีในการดำเนินคดีจราจรทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ปัญหาที่พบในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายคือมีคู่กรณีในคดีนี้เพียงฝ่ายเดียวคือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายเท่านั้น ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นทางสายโลหิต หรือความผูกพันอื่นที่ทำให้เกิดความผูกพันรักใคร่กันมากกว่าบุคคลทั่วไป และอาจเป็นบุคคลที่เป็นผู้เสียหาย หรือเป็นผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย จากการกระทำความผิดที่ตนเองเป็นผู้ก่อขึ้น จึงทำให้ผู้ต้องหากลายเป็นตัวแทนของฝ่ายผู้เสียหาย และผู้ต้องหาในเวลาเดียวกันโดยผลของกฎหมาย และยังเป็นผู้เสียหายหรือผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในเวลาเดียวกันอีกด้วย

ในประเด็นของปัญหาประการที่ 1 นี้ จากการศึกษาพบว่า ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้กำหนดแนวทางการจัดการแทนผู้เสียหายไว้ในมาตรา 4 ถึงมาตรา 6 โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อศาลในการเข้าจัดการแทนผู้เสียหายได้ แต่ขั้นตอนข้างต้นต้องใช้ระยะเวลาในการยื่นคำร้อง ค่าใช้จ่าย

และผู้มีความรู้เข้ามาดำเนินการ ทำให้ไม่ทันต่อการเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างทันทั่วทั้งที่ในกรณีของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา พบว่ามีข้อกฎหมายที่เหมาะสมจะนำมาปรับใช้ได้คือ มีข้อกฎหมายที่ให้มีการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมาย และผู้มีอำนาจจัดการแทนเด็กและผู้เยาว์ได้ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ เจ้าหน้าที่เดินหมาย นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการเขต เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายในการดำเนินการต่าง ๆ แทนญาติของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวได้ทันทีภายใต้ความยินยอมของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (New York State Criminal Procedure Law) ในส่วนกระบวนการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับครอบครัว (Procedures for family offense matters) ส่วนที่ 530.11 ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าหากมีการเพิ่มเติมความข้างต้นเข้ามาในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้บุคคลข้างต้นเข้ามาเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในขั้นตอนการไกล่เกลี่ยภายใต้ความยินยอมของผู้เสียหายก็จะสามารถจัดการปัญหานี้ได้โดยไม่ต้องใช้อำนาจเรื่องการจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีความยุ่งยากในการนำมาใช้มากกว่า

ประเด็นปัญหาประการที่ 2 ปัญหาการปรับใช้การไกล่เกลี่ย ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กับคดีจราจรทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย จากการวิจัยพบว่าคดีจราจรทางบกเป็นคดีอาญาแผ่นดินที่มีรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้เสียหาย โดยเมื่อพิจารณาตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ได้นิยามคดีจราจรทางบกว่าเป็นคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) และมาตรา 157 ร่วมกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 มาตรา 300 หรือมาตรา 291 ซึ่งเป็นคดีอาญาที่รัฐเป็นผู้เสียหายทั้งสองฉบับในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัสตามนิยามของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งสามารถไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

ได้ก็ตาม แต่การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) เป็นความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ซึ่งไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้จึงทำให้คดีจราจรทางบกไม่สามารถไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 แต่ในฐานความผิดเดียวกันพนักงานอัยการจังหวัดปัตตานียอมให้มีการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้ ทำให้การดำเนินคดีมีความไม่แน่นอนตามการตีความของพนักงานอัยการในพื้นที่ ส่งผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีที่ถูกตีความข้อกฎหมายแตกต่างกันไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างเดียวกัน

ในประเด็นของปัญหาประการที่ 2 นี้ จากการวิจัยพบว่าในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ไม่ได้มีการกล่าวถึงคดีจราจรทางบกไว้เป็นการเฉพาะทำให้เกิดปัญหาในการนำมาปรับใช้กับคดีจราจรทางบกจึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นพนักงานอัยการต้องใช้ดุลยพินิจของตนเองในการดำเนินการทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการปรับใช้กฎหมาย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าคดีจราจรทางบกสามารถไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศนั้น จะต้องมีการปรับแก้เนื้อความในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้สามารถไกล่เกลี่ยคดีจราจรทางบกได้

11. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากปัญหาในการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวน กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหา ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

1.1 บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ เพิ่มประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291

1.2 เพิ่มเติมมาตรา 39 วรรคสอง “คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา แต่ไม่หมายความรวมถึงคดีอาญาที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้เสียหาย ยกเว้นคดีอาญาที่มีมูลเหตุมาจากอุบัติเหตุจราจรทางบก

ซึ่งเป็นการแก้ไข้ปัญหาที่สอดคล้องกับการลดปริมาณคดีในชั้นศาล โดยการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาบังคับใช้ เพื่อรักษาหลักการดำรงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัว และเป็นการแก้ไข้ข้อขัดข้องให้คดีจราจรทางบกสามารถไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้อีกด้วย

2. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (4) กรณีที่มีการขัดกันของการใช้อำนาจจัดการแทนผู้เสียหายกรณีผู้ต้องหาไม่มีสถานะเป็นผู้เสียหายในคราวเดียวกันจากผลการกระทำความผิดอาญากรรมเดียวกัน ให้พนักงานสอบสวน ผู้เสียหาย ญาติ หรือผู้ที่ผู้เสียหายไว้วางใจสามารถยื่นขอให้อัยการคุ้มครองสิทธิเข้ามาเป็นผู้จัดการแทนผู้เสียหาย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากมีการแก้ไข้เพิ่มเติมตามที่ผู้วิจัยเสนอแล้วย่อมส่งผลดีต่อครอบครัวของผู้เสียหายกรณีที่มีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายให้มีสิทธิในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินคดีได้ด้วยตนเองเพื่อประโยชน์ในการรักษาครอบครัวของตนเองไว้อีกทั้งยังได้รับสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมายอย่างครบถ้วน และเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการดำเนินการตามกฎหมายได้โดยไม่กระทบต่อครอบครัวของผู้เสียหายและผู้ต้องหา

รายการอ้างอิง (References)

บทความวารสาร

จุฬารัตน์ ยะปะนัน. “ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้.” วารสารจุลนิติ 7, 2 (มีนาคม – เมษายน).

เว็บไซต์

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. “รายงานประจำปี 2566 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567.
<https://www.rlpd.go.th/Content?ContentID=rKk3lCYk>.

สำนักข่าวอมรินทร์ทีวี 34 HD. “ผู้ซื้อกรรณแหกโค้งเมียตายคาที่ ขวางกั๊ยเก็บร่าง บุกไปนอนกอดศพ ลั่นทำใจไม่ได้.” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566.
<https://www.amarintv.com/news/detail/92299>.

สำนักข่าวเนชั่นออนไลน์. “สลด ปู่ถอยรถทับหลานดับ ทำใจไม่ได้ผู้ปกครองตายตาม.” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566. <https://www.nationtv.tv/news/378882321>.

เอกสารอื่น ๆ

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข (2566). “สรุปสถิติที่สำคัญ พ.ศ. 2566.” 2566.

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556. “เรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุมตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา.

ประธานศาลฎีกา. “บัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย.” กรุงเทพฯ: ศาลยุติธรรม. 2562.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. “ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกและแต่งตั้งผู้ไต่สวน” พ.ศ. 2562.

ราชบัณฑิตยสถาน. “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน” พ.ศ. 2554.

ศาลฎีกา. “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6235/2551.” กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. 2551.

สถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี. “สำนวนคดีจราจรที่ 42/67: คดีระหว่าง ร.ต.อ. ทักเชษฐ์ เบญจธรรมรักษ์ กับ นายนาสรูดีน ยานยา.” ปัตตานี: สถานีตำรวจภูธรยะรัง. 2567.

สถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี. “สำนวนคดีจราจรที่ 47/67: คดีระหว่าง ร.ต.อ. ทักเชษฐ์ เบญจธรรมรักษ์ กับ นายเดชมะยะโกะ.” ปัตตานี: สถานีตำรวจภูธรยะรัง. 2567.

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักแผนความปลอดภัย กระทรวงคมนาคม (2566). “รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2565.” 2566.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522.

หลักเกณฑ์การพิจารณาบทความ

การเตรียมต้นฉบับ

ในการเตรียมผลงานเพื่อขอรับการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารกฎหมาย ผู้เขียนจะต้องระบุรายละเอียดและดำเนินการตามรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ต้องระบุ

1) ชื่อผลงาน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่กระชับ ครอบคลุม และสื่อถึงเนื้อหาสาระของผลงานอย่างชัดเจน โดยให้พิมพ์ไว้ที่ตรงกลางของหน้าแรก ขนาดตัวอักษร 18 ตัวหนา

2) ชื่อ-สกุลของผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยชิดขอบกระดาษด้านขวา ขนาดตัวอักษร 16 อักษรตัวเอียงหนา

3) ตำแหน่งทางวิชาการของผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4) ชื่อหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5) E-mail ของผู้เขียน

6) บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวทั้งสองภาษาไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 20 บรรทัด

7) คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

8) ผลงานวิชาการจะต้องใช้ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์ตามที่กำหนดไว้ในหัวข้อ “ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์”

2. รูปแบบผลงาน

1) บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับดังนี้

1.1 ชื่อบทความวิชาการ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.2 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.3 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.4 บทนำ (Introduction)

1.5 เนื้อเรื่อง (Content)

1.6 บทสรุป (Conclusion)

1.7 รายการอ้างอิง (References)

2) บทความวิจัย ให้เรียงลำดับดังนี้

2.1 ชื่อบทความวิจัย ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2.2 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2.3 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2.4 บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหา กรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์การวิจัย

2.5 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาคุณภาพเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2.6 ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

2.7 อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา

2.8 บทสรุป (Conclusion)

2.9 ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

2.10 รายการอ้างอิง (References)

3) ผลงานวิชาการจะต้องใช้ระบบการอ้างอิงตามแบบ Turabian

4) กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้เขียนทราบล่วงหน้า

5) เนื้อหาของผลงานรวมบรรณานุกรมไม่ควรต่ำกว่า 10 หน้า และไม่เกิน 15 หน้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของกองบรรณาธิการ

3. การอ้างอิง

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสารนิติสาร ยึดรูปแบบการอ้างอิงแบบ Turabian

ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

1. ตัวอักษร: ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK, Single Space

ด้านบน 1 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว ด้านซ้าย 1.25 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว

2. รูปแบบการพิมพ์

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้เขียนบทความ	ตัวเอียงหนา	ชิดขวา	16
บทคัดย่อ	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18
เนื้อหาบทคัดย่อ	ตัวปกติ	-	16
หัวข้อใหญ่	ตัวหนา	ชิดซ้าย	18
หัวข้อย่อย	ตัวหนา	-	16
หัวข้อย่อย	ตัวปกติ	-	16
เนื้อหาบทความ	ตัวปกติ	-	16
เชิงอรรถ	ตัวปกติ	-	12
รายการอ้างอิง	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18

การส่งต้นฉบับผลงาน

ผู้นิพนธ์ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ไปยังทั้ง 2 ช่องทาง ดังนี้

1. ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ผ่านระบบออนไลน์ของวารสารนิตินิตสาร ที่ <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ll>
2. ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ผ่านอีเมลของวารสารที่ nitisarn.swu@gmail.com ระบุหัวข้อ “ขอเสนอผลงานวิชาการเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารนิตินิตสาร”

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารนิตินิตสาร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

E-mail: nitisarn.swu@gmail.com

Website: <https://ejournals.swu.ac.th/>

ขอเชิญชวนผู้ที่สนใจทุกท่านส่งบทความเข้ามาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารนิตินิตสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โดยไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความแต่อย่างใด

SWU LAW UPDATE

คอลัมน์พิเศษ “SWU LAW UPDATE” ของวารสารนิติสารเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดทำขึ้นภายในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งสื่อให้เห็นว่า ทางหลักสูตรนิติศาสตร์นี้ไม่เพียงแต่ได้ศึกษาหาความรู้แค่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง และยังได้ออกไปศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียนอีกด้วย

การแข่งขันศาลยุติธรรมจำลองระหว่างประเทศ

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2568

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกับสมาคมกฎหมายระหว่างประเทศแห่งประเทศไทย จัดการแข่งขันศาลยุติธรรมจำลองระหว่างประเทศ รายการ Philip C. Jessup International Law Moot Court Competition 2025 รอบคัดเลือกตัวแทนประเทศไทยเพื่อไปแข่งขันระดับนานาชาติที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทีมที่ชนะเลิศเป็นตัวแทน คือ นิสิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SWU LAW UPDATE

กิจกรรมนิตอาสาพัฒนาชุมชน ครั้งที่ 3

วันที่ 17-20 มีนาคม 2568

โครงการนิตอาสาพัฒนาชุมชน ประจำปีการศึกษา 2568 โดยเป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และพัฒนาชุมชน เช่น ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายสู่ชุมชน และสอนหนังสือให้น้อง ๆ ณ โรงเรียนวัดท่านบ ตำบลสีร้อย อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง

กิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลสานสัมพันธ์นิติศาสตร์

SWU LAW SPORT DAY

วันที่ 19 เมษายน 2568

กิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลระหว่างนิสิตแต่ละชั้นปี เพื่อส่งเสริมความสามัคคี ความมีน้ำใจนักกีฬา และสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในหลักสูตร ควบคู่กับการจัดพิธีรดน้ำดำหัวตามประเพณีไทยเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ไทย เพื่อความเป็นสิริมงคลและการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

SWU LAW UPDATE

โครงการสร้างความร่วมมือและรับฟังผู้มีส่วนได้เสียประกันคุณภาพ

การศึกษาของหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต

วันที่ 22 เมษายน 2568

โครงการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ :
กิจกรรมสร้างความร่วมมือ และรับฟังผู้มีส่วนได้เสีย
ประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตรนิติศาสตร
บัณฑิต เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นในการพัฒนา
และประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตรโดยได้รับ
เกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน อาทิ ศาสตราจารย์
ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ที่ได้ให้เกียรติเข้าร่วมกิจกรรมระดมความคิดเห็นในครั้งนี้

กิจกรรมสัมมนาวิชาการ

“Smart consumer, Safe digital”

วันที่ 24 เมษายน 2568

โครงการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ : กิจกรรม
สัมมนาวิชาการ เรื่อง “Smart consumer, Safe Digital:
ผู้บริโภคอย่างชาญฉลาดและความปลอดภัยดิจิทัล”
เพื่อให้ความรู้ด้านสิทธิผู้บริโภคและความปลอดภัยในโลก
ดิจิทัล โดยได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิร่วมบรรยาย
และมีการจัดกิจกรรมศาลจำลองขึ้นโดยนิสิตชั้นปีที่ 3
เพื่อฝึกทักษะการใช้กฎหมายในสถานการณ์จำลอง

SWU LAW UPDATE

กิจกรรมสื่อ (ศาล) กระบวนการยุติธรรม

วันที่ 30 เมษายน 2568

โครงการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ : กิจกรรมสื่อ (ศาล) กระบวนการยุติธรรม
ภายใต้หัวข้อ “การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม” ประกอบ
รายวิชาการสืบสวนและการสอบสวน (LA425) โดยกิจกรรมในครั้งนี้ได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิ
ซึ่งมาร่วมอภิปราย พลตำรวจตรี วิชัย สังข์ประไพ และดร.ดรณวรรณ ชาญพิพัฒนชัย
เพื่อเปิดมุมมองต่อบทบาทของสื่อกับกระบวนการยุติธรรม ทั้งยังเป็นเวทีให้นิสิตได้เรียนรู้และ
แลกเปลี่ยนในประเด็นร่วมสมัยผ่านการดำเนินรายการโดยอาจารย์และนิสิตในหลักสูตร

กิจกรรมศึกษาดูงานสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการ ประกอบธุรกิจประกันภัย (สำนักงานคปภ.)

SWU LAW UPDATE

กิจกรรม Voices of Law Academic Conference (VOL2024) ครั้งที่ 1

กิจกรรมนิติวิชาการ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ครั้งที่ 2

การจัดการแข่งขันกล่าวสุนทรพจน์ทางกฎหมายในหัวข้อ “บทบาทของนักกฎหมายกับการพัฒนาสังคม” มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายในมิติสังคมและจริยธรรม ตลอดจนเปิดเวทีให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสารอย่างมีเหตุผล โดยโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ได้แก่ โรงเรียนระยองวิทยาคม

การแข่งขันตอบปัญหากฎหมายจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความรู้พื้นฐานทางกฎหมายแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบ และสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษาต่อด้านนิติศาสตร์ผ่านกิจกรรมเชิงวิชาการที่สนุกและท้าทาย โดยโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ได้แก่ โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี

SWU LAW UPDATE

โครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
กิจกรรมสัมมนานิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2568

ณ โรงแรมจัสมิน ซิตี กรุงเทพมหานคร

วันที่ 24 - 25 พฤษภาคม 2568

ณ โรงแรมโนโวเทล มารีน่า ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ